

Kumulus

Foto M. Čadež

Marijan Čadež (Prizren):

O vzrokih postanka in razvoj neviht

Med najlepše vremenske pojave moramo vsekakor prištevati nevihte. Odveč je, opisovati pomen, ki ga ima za turista poznanje vremenske situacije v nevihtnih dneh; saj ni nikomur ljubo, da ga na prostem zaloti naliv s točo, z gromom in s strelo. Ta poljudna razprava naj skuša seznaniti čitatelja z nekaterimi odkritji meteorologov, ki omogočajo razumevanje tega dinamičnega vremenskega pojava in s tem orientacijo v nevihtnih dneh.

Za uvedbo si moramo najprej ogledati nekatere lastnosti zraka in atmosfere.

1. Adiabatična premikanja suhega in vlažnega zraka v naši atmosferi.

Mislimo si nekje v našem ozračju nekaj kubičnih metrov veliko količino suhega zraka, obdano s tanko, nepropustno, elastično mrežo. Pritisk na steno takega balona je isti ko pritisk obdajajočega ga zraka v atmosferi. Predpostavimo, da ta količina ne more oddajati in tudi ne sprejemati toplote iz okolice, da je torej njena množina toplotne energije neizpremenljiva.

Ko dvignemo tak balon v višine, v kraje z nižjim pritiskom, se mu poveča prostornina. Razumljivo je to, saj se je zrak v balonu pred premikom nahajal pod večjim pritiskom. — Ker pa se je zrak

v balonu razširil in se mu po predpostavki pri tem ni nič dovedlo nove toplote, je njegova temperatura padla; del toplotne energije se je namreč porabil za delo, ki ga je opravljal zrak v balonu, da se je razširil pod pritiskom na večji volumen. Obratno vidimo, da se pri premiku balona v niže ležeče plasti njegova temperatura zviša. Pravimo, da se je opazovana količina zraka, ki ni nič oddajala svoje toplote okolici in je od nje ni tudi nič sprejela, premikala adiabatično.

Pri adiabatnem premikanju vlažnega zraka opazimo poleg ohlajevanja, odnosno segrevanja, še neki drug vpliv na izpreminjanje njegove temperature. Kakor znano, lahko sprejme neka množina zraka vase le neko količino vode v plinastem stanju. Opazovanja so pokazala, da more topel zrak sprejeti mnogo več plinaste vode kakor hladen. Tako lahko vsebuje n. pr. 1 m³ zraka pri 20° C največ 17,2 grama plinaste vode, pri — 10° C pa le 2,3 grama. Kadar ima zrak v sebi že toliko plinaste vode — vodnih par — da je več ne more sprejeti, pravimo, da je nasičen z vodnimi parami. Če bi takemu zraku hoteli še dodati vodnih par in mu pri tem ne bi izpremenili temperature, bi se odvišne vodne pare zgoštile v tekočo, odnosno trdno vodo, v kapljice ali snežne kristale, in dobili bi meglo.

Slično kakor suhi zrak, se ohlaja pri dviganju vlažni, in sicer le tedaj, kadar se ne pojavi kondenzacija. Če dvigamo iz toplih nižin, n. pr. v poprej opisanem balonu, vlažni nenasičeni zrak z vodnimi parami, se spočetka slično ohlaja, kakor bi se ohlajal suhi zrak. Ščasoma pa taka množina ne more več držati v sebi toliko plinaste vode, kolikor je nosi iz nižin s seboj, in postane v določeni višini — zaradi znižane temperature — nasičena z vodnimi parami. Nastopi kondenzacija in v balonu se pojavi megla. V času kondenzacije nastopi izprememba v padanju temperature v dvigajočem balonu; kajti pri tem pojavu se sprošča tako imenovana latentna kondenzacijska toplota, ki je prav znatna in ima svoj velik vpliv na potek najrazličnejših vremenskih pojavov. S to toploto se zavre ohlajevanje dvigajočega se zraka, in to tem bolj, čim več vode se medtem kondenzira. Če se kondenzira v enem m³ zraka x gramov vode, se zraku zaradi tega zviša temperatura za 2,5 · x° C.

V spodnjem delu naše atmosfere se adiabatno dvignjena količina zraka, v kateri ne nastopi kondenzacija, ohladi na vsakih 100 m skoraj točno za 1° C. Če pa nastopi obenem še kondenzacija, je ohlajevanje s kondenzacijsko toploto oslabiljeno in more znašati samo ½° C na 100 m.

Zrak je slab prevodnik toplote in, kadar se premikajo malo večje množine zraka iz ene višine v drugo, se premikajo skoraj popolnoma adiabatno. Tudi mešanje mirnih zračnih plasti s prodirajočimi se posebno pri pozneje opisanih nevihtnih vertikalnih vetrovih relativno zelo malo opaža. Tako moremo pri malo močnejših in obsežnejših vertikalnih strujah v splošnem govoriti, da se premikajo adiabatno in da tvori njih zrak homogeno telo.

Foto dr. A. Brilej

Pogled s Skute mimo Kočne na Triglavsko pogorje in Karavanke

2. Stabilnost ozračja.

V spodnjem delu zemeljske atmosfere, ki se imenuje troposfera in sega pri nas nekako 12 km visoko, pada temperatura skoraj enakomerno z višino; povprečno za $0,5^{\circ}$ do $0,6^{\circ}$ C na 100 m.

Seveda pa nastopajo često — posebno v nižjih zračnih plasteh — tudi večje razlike od normalnega stanja. Poznan je n. pr. toplotni preobrat v mirnih, jasnih zimskih dneh, ko se pri tleh zaradi nočnega izžarevanja ozračje jako ohladi, tako da se temperatura zraka z višino celo dviga. Obratno opazimo poleti v mirnih jasnih dneh: tedaj temperatura čez dan z višino zelo hitro pada, kajti zrak tik nad zemljo se zaradi močno segrelih tal neprimerno močneje segreje od zraka v malo višjih legah. — Nastane vprašanje, ali ima tako različno padanje temperature z višino kak vpliv na vremenske pojave, ko n. pr. na premikanje zračnih plasti, na oblačnost neba in na padavine. Videli bomo, da je porazdelba temperature z višino značilna za stabilnost ozračja in s tem za vetrove v vertikalnih smereh.

Topli zrak je lažji od hladnega z isto prostornino in istim pritiskom; zato se skuša v atmosferi toplejši zrak od okolice dvigniti, a hladnejši znižati. Opazujemo zopet balon suhega zraka in si oglejmo, kakšno temperaturo ima glede na okolico v različnih višinah in v različnih atmosferskih prilikah. Premikanje naj bo zopet adiabatično in naj ima v začetku premikanja isto temperaturo ko okolica.

1. Temperatura ozračja naj se na vsakih 100 m zniža za manj ko 1° C. — Če v taki atmosferi dvignemo balon za 100 m, dobi nižjo temperaturo, nego jo ima v tej višini obdajajoča okolica. Razumljivo je to; saj se je adiabatično dvignjenemu zraku v balonu znižala temperatura za 1° C, a v atmosferi se temperatura z višino niža počasneje kakor za 1° C na 100 m. Ker pa ima dvignjeni balon nižjo temperaturo od okolice, je od istega volumena obdajajočega zraka težji in skuša pasti nazaj v svojo prvotno lego. — Obratno opazimo, da bi zadobil balon višjo temperaturo od okolice, če bi ga premaknili v nižje lege; s tem bi postal lažji in bi skušal priti nazaj v svoj prvotni položaj.

Vidimo torej, da se v atmosferi, kjer pada temperatura počasneje z višino ko za 1° C na 100 m, skuša adiabatično premaknjeni zrak, ki ima v početku isto temperaturo ko okolica, povrniti nazaj v svojo lego. Vsaka zračna plast skuša ohraniti svoj položaj in tako ozračje je stabilno.

2. Temperatura ozračja naj se na vsakih dvignjenih 100 m zniža za 1° C. Vidimo takoj, da zadobi v poljubno višino adiabatično dvignjeni odnosno znižani zrak isto temperaturo, kakor jo ima okolica v oni višini. Torej je premaknjeni zrak iz prvotnega položaja povsod »zadovoljen« s svojim mestom; ozračje je v indiferentnem položaju.

3. Temperatura ozračja naj se na vsakih dvignjenih 100 m zniža za več ko 1° C. Če se v takih prilikah naš balon dvigne nad prvotni položaj, dobi višjo temperaturo od

obdajajoče ga okolice in se skuša zato dvigati naprej. Pri nižanju postane hladnejši od okolice, skuša se zato še bolj znižati in s tem oddaljiti od svojega prvotnega položaja. Tako ozračje je labilno.

Vidimo, da v labilnem ozračju (temperatura pada hitreje z višine ko za 1°C na 100 m) zračne plasti niso »zadovoljne« s svojimi višinami in se skušajo preplastiti. Nastopijo vetrovi v vertikalnih in tudi horizontalnih smereh in skušajo napraviti ozračje stabilno; s tem povzročajo v splošnem najrazličnejše tvorbe oblakov in padavin.

*

Če bi imeli v balonu vlažen zrak, nasičen z vodnimi parami, bi se, adiabatično dvignjen, ohladil na vsakih 100 m za manj ko suh; pri višjih temperaturah celo samo za $\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$ na 100 m. Zato vlaga v dvigajočem se zraku samo pospešuje dviganje in povzroča večjo labilnost ozračja.

3. Vrste neviht.

Nevihte povzročajo vertikalni vetrovi. Vsaka nevihta je združena z več ali manj močnimi vertikalnimi vetrovi, po katerih nastanejo težki in debeli nevihtni oblaki.

Po izvoru vertikalnih vetrov ločimo tri vrste neviht:

1. *Toplotne nevihte*, ki se pojavljajo izključno le v najtoplejših mesecih in jih povzročajo vertikalni vetrovi nad močno segretim tlom.

2. *Frontalne nevihte*. Vertikalne vetrove teh neviht povzročajo pri tleh prodirajoče mrzle zračne mase ali v višinah prodirajoče tople zračne mase, ki se vzpenjajo nad spodaj ležeči hladni zrak.

3. *Vrtinčaste nevihte*, ki se pojavljajo v področjih barometriških depresij in jih povzročajo vetrovi splošne cirkulacije v depresiji.

4. Toplotne nevihte.

V vročih poletnih dneh se ozračje v spodnjih plasteh čez dan močno segreje. Temperatura v nižjih legah pada hitro z višino in nižje zračne plasti so v labilnem položaju. Zato se pojavljajo v jasnih poletnih dneh čez dan redno izmenjajoči se vertikalni vetrovi. Iz nižin se zrak vzpenja v višine, jih segreva, iz višin pa pada hladen zrak v nastale razredčene prostore v nižinah. Če sega taka labilnost ozračja le do nekaj deset metrov nad zemeljsko površje, se vrši izmenjavanje zračnih plasti le v najnižjih plasteh, v višinah pa imamo več ali manj mirno vreme.

Vse drugače se pojavlja izmenjavanje med toplimi, spodaj ležečimi zračnimi plastmi in gornjimi, kadar tudi v višinah pada temperatura hitro z višino. Navzgor prodirajoči zrak je še v velikih višinah toplejši od okolice in lahko doseže višine do 10.000 m in več. — Da nam bo olajšano razumevanje tega pojava, si oglejmo v enem primeru številčno temperature ozračja in dvigajočega se zraka:

V mirnem jasnem poletnem jutru naj znaša ob 7 zračna temperatura pri tleh 20°C . Temperatura naj se v atmosferi zniža za $0,8^{\circ}\text{C}$ na vsakih dvignjenih 100 m. Do opoldneva naj se pri tleh dvigne temperatura na 30°C , a v višini n. pr. 3000 m naj ostane ista, kot je bila tam ob 7 zjutraj. To smemo predpostaviti; kajti v prosti atmosferi se temperatura čez dan v višinah nad 1000 m in pri mirnem ozračju zelo malo izpreminja, kvečjemu za 1°C na dan, in maksimum dnevne temperature, ki se pojavi pri tleh med 14. in 15. uro, se zakasni za nekaj ur. V višini 3000 m imamo tedaj opoldne skoraj isto temperaturo ko ob 7 zjutraj, in sicer $20^{\circ}\text{C} - 30 \cdot 0,8^{\circ}\text{C} = -4^{\circ}\text{C}$. — Če se začne opoldne dvigati neka množina zraka od tal v višine, s početno temperaturo 30°C , se ohlaja na vsakih dvignjenih 100 m za 1°C . V višini 3000 m bi torej imela 0°C in bi bila za 4°C toplejša od okolice. S tem bi bila lažja od okolice in bi se še dvigala naprej. Dviga se pa vlažni zrak in vpoštevati moramo še kondenzacijsko toploto. Na pr., izločilo bi se do višine 3000 m za 1 g tekoče vode (v obliki kapljic sestavnih delov oblaka) in temperatura dvignjenega zraka v višini 3000 m bi znašala zato $0^{\circ}\text{C} + 2,5^{\circ}\text{C} = 2,5^{\circ}\text{C}$, bila bi torej kar za $6,5^{\circ}\text{C}$ toplejša od okolice.

Vidimo tedaj, da nastopi v toplih poletnih dneh čez dan tem močnejše vertikalno premikanje zraka, ki sega v tem večje višine, čim hitreje pada temperatura z višino in čim vlažnejši je zrak.

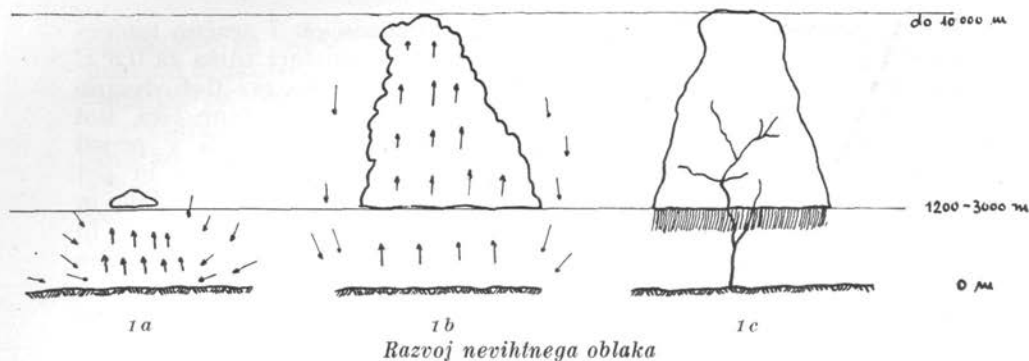
Zemeljsko površje je pokrito z gozdovi, s travniki, njivami... Nad nekaterimi predeli se ozračje močnejše segreje ko nad drugimi. Zato se samo nad nekaterimi predeli pojavijo vertikalni vetrovi, a nad vso pokrajino dobimo stebre dvigajočega se zraka, okoli katerih zrak pada in izpolnjuje razredčene prostore v spodnjih delih stebrov.

V vsakem takem steburu nosi dvigajoči se zrak s seboj neke množine vode, ki se začno v določeni višini zgoščevati v tekočo vodo, v kapljice. To je prvi početek nastajajočega oblaka, ki se z neprestanim strnjenjem širi in veča (sl. 1. a). Višina spodnje meje se skoro nič ne izpreminja, saj je podvržena neprestano istim pogojem, isti temperaturi in isti vlažnosti dvigajočega se zraka. Ta spodnja meja leži vodoravno in se neprestano širi.

Videli smo, da morejo vertikalne struje doseči velike višine in s tem od spodnje meje navzgor, imenovane podloga, močno zdebeliti oblak. Tak oblak se imenuje kumulus (cumulus lat. = grmada, kopica); on je edini nositelj toplotnih neviht.

Kakor omenjeno, zrak okoli dvigajočega se zraka v kumulu in pod njim pada; pri tem se segreva in onemogoča tvorbe oblakov. In res opazimo okoli močno se razvijajočega kumula nebo jasno, tako da se zgornji del oblaka svetlo blešči v solncu. — Razvijajoči se kumulus je na svojem spodnjem delu omejen z več ali manj vodoravno podlogo, ob straneh in na vrhu pa z manjšimi glavnicami, ki v zelo ostrih obrisih meji na jasno nebo (sl. 1 b).

Kapljice in snežni kristali, kot sestavni deli oblaka, se z naraščajočim kumulom združujejo v večje snežinke, odn. kepice in

Razvoj nevihtnega oblaka

kaplje; zaradi svoje teže začno padati proti zemlji, se pri tem zaradi razburkanega ozračja zopet zdrobe v manjše delce ter se začno ponovno dvigati, gnani od vertikalnih vetrov, nazaj v višje sloje kumula.

Prodiranje vertikalnih vetrov začno kmalu ovirati od njih povzročene vodene mase v tekočem in trdnem stanju. Vertikalne struje niso več tako močne, da bi vzdržale v sebi razvijajoče se kaplje in kepice snega, nenadoma nastopijo iz kumula padavine in se z veliko jakostjo usujejo na zemljo.

Kumulus, opazovan od strani, nam sam javi, kdaj nastopijo v njem padavine; prej ostro zarisane glavice postanejo motne — razmazane; takoj po tem pojavu lahko vidimo, da se pojavijo prve kaplje, odn. prva zrna toče iz podloge kumula (sl. 1c).

Vzporedno s padavinami, ki so v početku najmočnejše, nastopijo bliski in, če je kumulus količkaj močnejše razvit, tudi strele, ki takoj po prvih kapljah najmočnejše in najpogosteje udarjajo na zemljo.

Kot prve padavine padajo iz količkaj močnejših kumulov poleg deževnih kapelj tudi zrna toče. Izmere toče morejo biti zelo velike; opazovali so že do 1 kg težka ledena zrna.

Toča nastaja le v oblakih, ki so sestavljeni iz snežnih kristalov in iz vodenih kapljic. Pri močnejših kumulih je sestav vedno takšen; saj imajo spodnje plasti v bližini podloge temperaturo blizu ničle, zgornje pa lahko niže od -40° do -50° C!

V zgornjem delu kumula, kjer se zaradi zadosti nizke temperature razvijejo prvi ledeni kristali, opazimo tudi vodene — ne zmrznjene — kapljice. Tja so prišle ali iz nižjih predelov kumula, gnane od vertikalnih vetrov, ali so se v onih višinah same razvile. Lastnost vode namreč je, da v kapljicah z zelo majhnimi premeri — zaradi napetosti površja — ne zmrzne že pri 0° C, temveč pri nižjih temperaturah. Čim manjši je premer take vodene kapljice, tem večja je napetost površja in pri tem nižji temperaturi zmrzne njena voda. Tako so opazovali pri -20° C in še manj megle, ki so jih sestavljale silno drobne vodene — ne zmrznjene — kapljice.

Najvišje ležeče plasti kumula sestavljajo snežni kristali, srednje kristali in kapljice, najnižje pa samo vodene kapljice. Ko začne iz

zgornjih plasti kumula padati snežinka proti tlom, se zaletava v kapljice srednjih plasti. Ob dotiku kapljice s padajočo snežinko voda takoj zmrzne (ker voda ni več pod tako velikim pritiskom napetosti površja kapljice) in snežinka se začne obdajati z ledeno skorjico. Čim debelejša je plast kumula s takimi kapljicami v temperaturah pod 0°C in čim dalj časa se zadrži zaradi vertikalnih vetrov snežinka v tej plasti, tem bolj se snežinka zdebela in tem debelejša toča pade na zemljo.

Močne padavine hitro oslabe moč kumula, podloga se mu začne višati in plast kumula z vodenimi kapljicami nižje temperature od 0°C postaja tanjša in tanjša. Toča postaja drobnejša in se v toplih nizkih plasteh stopi v dež. Tudi bliski se pojavljajo vedno redkeje in z oslabljenjem dežja sploh ne dosežejo zemlje. Dež, odn. toča, pri tleh znatno ohladi ozračje in izpod nevihte začno pihati vetrovi v vodoravni smeri radialno na vse strani. Tudi po moči teh vetrov v oddaljenosti nekaj kilometrov od neviht moremo sklepati na njeno moč.

Ko so se v kumulu pojavile padavine, se mu je začel vrh širiti v horizontalni smeri v vse strani. Polagoma dobi ves razpadajoči oblak obliko gobe in iz njene glave začne kmalu snežiti. Glava se lahko močno razširi in sneg, padajoč iz nje, se v nižjih plasteh — če se prej ne posuši — pretvori v dež. Tako dobimo v splošnem iz kumula dvojne padavine; prvič dež, odn. točo iz podloge, in drugič dež iz glave kumula. Čim dalje v vodoravni smeri smo od središča podloge kumula, tem slabše so padavine in z razdaljo hitro pojemajo.

Širjenju kumula na vrhu so vzrok deloma vertikalni vetrovi, ki so zaradi stabilnosti ozračja nad vrhom kumula prisiljeni obrniti se v vodoravno smer, deloma pa enaka naelektrenost kristalov, ki se zaradi tega skušajo tem bolj oddaljiti drug od drugega.

Padavine iz kumula kmalu popolnoma oslabe in prej tako močnejši oblak se je pretvoril v tanek mrežast oblak, razprostirajoč se v višini vrha opazovanega kumula, sestavljen samo iz snežnih kristalov. Tak oblak se more razširiti čez velik del obzorja, a še ta ostanek se v kratkem času posuši.

Toplotne nevihte se najmočneje razvijajo med dvanajsto in šestnajsto uro. V takih dneh je jutro navadno ali jasno ali pa pokrito z lepimi ovčicami v višini 3000—4000 m. Z večerom se ozračje ponovno umiri in nebo morejo prekrivati le še opisani najvišji mrežasti oblaki.

Večkrat se zgodi, da se začne v že razpadajočem kumulu razvijati nov kumululus; učinek padavin in bliskov, odn. strel, se potem sešteva in navidezno pojemajoča nevihta se lahko ponovno in v še večji meri ponovi. Pojav razvijanja novega kumula v razpadajočem se lahko opazuje in olajšana nam je s tem ocena situacije neviht.

V bližini hribov se nevihte mnogo lažje razvijajo nego nad prostranimi dolinami in kotlinami; kajti zrak se preko segrelih pobočij lahko dviga v višine. Lep primer razvijajočega se kumula, povzročenega po toplem pobočju hriba, nam kaže slika 1. Slika predstavlja hrib Paštrik, obdan od kumula; slikan je iz Prizrena ob 9 dopoldne.

Pogostost pojavljanja nevihtnih dni in porazdelitev zračnega tlaka sta opisani spodaj.

5. Frontalne in vrtinčaste nevihte.

Te dve vrsti neviht se pojavljata v zvezi s horizontalnimi vetrovi splošne cirkulacije v barometričnih depresijah — ciklonih.

Frontalne nevihte se morejo pojaviti prvič tedaj, kadar prodirajo pri tleh mrzli vetrovi iz severnih krajev in silijo gornji topli zrak k dviganju. Drugič, kadar se nad spodaj ležeči hladni zrak vzpenja prodirajoči topli zrak iz južnih predelov. Prve frontalne nevihte (prodirajočega mrzlega zraka) so zelo značilne; združene so z močnimi, s severnih strani prodirajočimi vetrovi, z naglim padcem temperature in izrazitim dviganjem zračnega tlaka. Drugo vrsto frontalnih neviht je često težko ločiti od vrtinčastih.

Vrtinčaste nevihte se morejo pojaviti, kakor tudi frontalne, v vseh letnih časih, čeprav se v zimi zaradi težkega mrzlega zraka zelo redko razvijejo. Značilno zanje je, da niso navezane na dnevno dobo in se pojavljajo pri zelo pestri oblačnosti nad širšo pokrajino; združene so tudi z dežjem, ki nima svojega izvora v nevihtnih oblakih — kumulih. Pojavljajo se nad pokrajinami, kamor doteka zrak z vseh strani, zaradi česar je prisiljen na več mestih dvigniti se. Zrak pa doteka v predele z nizkim zračnim pritiskom; zato je pri vrtinčastih nevihtah zračni pritisk v splošnem nizek in skoraj vedno nižji od zračnega pritiska sosednih dni.

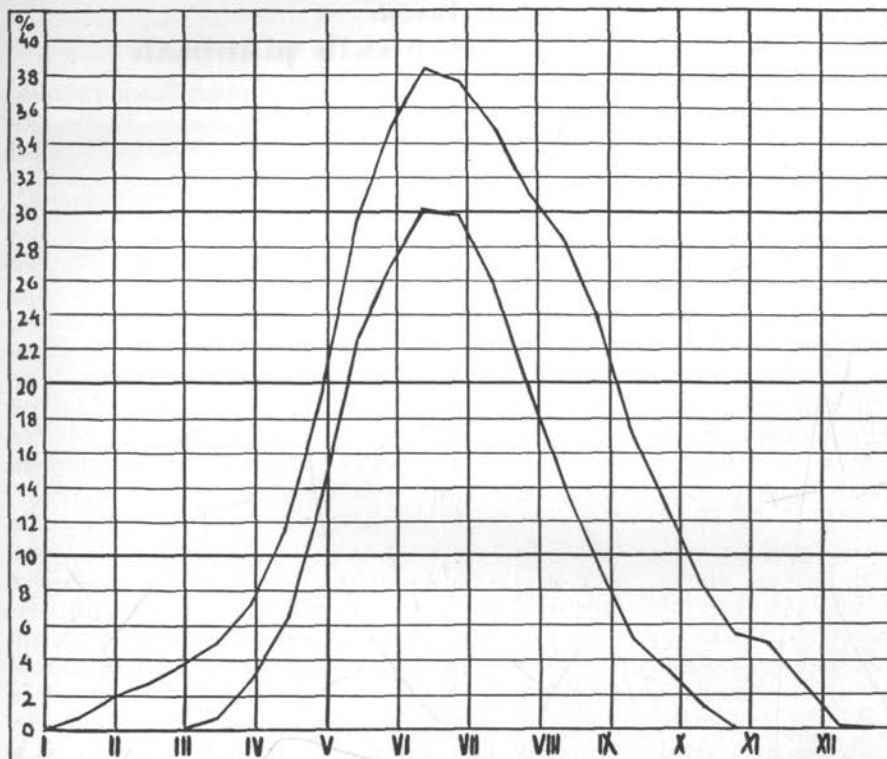
Frontalno- in vrtinčasto-nevihtni dnevi so združeni s padavinami preko obširne pokrajine, več ali manj enakomerno porazdeljenimi. Tudi v tem pogledu se izrazito ločijo od toplotno-nevihtnih dni, ko se nevihte osredotočijo v poedinih centrih in dajo s tem nekaterim krajem nad širšo pokrajino mnogo padavin, drugim nič.

6. Zračni tlak in pogostost pojavljanja neviht.

Toplotne nevihte se pojavljajo najčešče v dneh, ko se zračni tlak v horizontalni smeri le malo izpreminja. Pojavljajo se najčešče pri zračnem tlaku, nekaj milimetrov višjem od normalnega stanja. Zaradi močno segretyh tal in vertikalnih vetrov se čez dan zračni tlak zniža povprečno za 1 mm, z večerom se zopet dviga in doseže naslednji dan — povprečno vzeto — isto vrednost, kakor jo je imel prejšnji dan. Seveda pa vsak posamezni dan v splošnem ne beleži tako pravilnega valovanja zračnega tlaka, in toplotne nevihte se morejo pojavljati tudi pri stalnem dviganju, odnosno padanju zračnega tlaka preko dneva.

Vrtinčaste nevihte se pojavljajo v splošnem pri višjem zračnem tlaku in to povprečno za 3 mm; njegov potek je v poedinih dneh zelo različen in doseže navadno svojo najvišjo vrednost v času najpogostejšega pojavljanja neviht.

Diagram nam kaže v procentih izraženo verjetnost pojavljanja nevihtnih dni za Ljubljano. Rimske številke predstavljajo mesece, arabske odstotke verjetnosti za kak dan, da je ne-

vihten. Manjša krivulja je določena za toplotno-nevihtne dneve, večja za katerekoli nevihtne dneve. Iz obeh krivulj pa razberemo sledeče:

a) nevihte se v drugi polovici junija najčešče pojavljajo, a v decembru skoraj izostanejo;

b) toplotne nevihte se v mesecih od novembra do februarja sploh ne pojavljajo, v oktobru in marcu le izjemoma;

c) razpoloženje za nevihte narašča od zime naprej do poletnega solsticija (21. junija), ko doseže svoje najvišje stanje; od te dobe do zime zopet pojema, a pojevanje je počasnejše ko naraščanje, in zato:

č) se v času za poletnim solsticijem nevihte pogosteje javljajo nego v istem času pred njim, in

d) najčešče se pojavljajo nevihte poleti, nato spomladi, jeseni in končno pozimi; ali po mesecih: 1. v juniju, 2. juliju, 3. avgustu, 4. maju, 5. septembru, 6. oktobru, 7. aprilu, 8. novembru, 9. marcu, 10. februarju, 11. januarju in 12. decembru.

Prva in druga točka sta sami po sebi razumljivi. Lastnosti pod točkami c) do d) so tudi jasne; kajti v pomladnih mesecih so tla in zrak dosti hladnejši ko v odgovarjajočih jesenskih. Tudi vlage v ozračju je v jeseni več ko spomladi.

Kresovanje v gorenjskih planinah

Krščanstvo je velikim, prastarim poganskim praznikom prirode umno in obzirno vcepilo svoj značaj, z uspehom, da so ljudje pogloma pozabili na prvotni pomen, ki so ga imeli poganski verski običaji. Na veliki kresni praznik, ki ga je obhajalo poganstvo z največjo slavnostjo, je krščanstvo preneslo spomin na Janeza Krstnika, Kristusovega predhodnika. Solnčni bog, ki mu je bilo posvečeno kresno praznovanje, ker je na ta dan dovršil svojo najdaljšo pot v letu, je v teku let pobledel; na njegovo mesto je stopil Janez Krstnik, svetnik z dobrotljivim obrazom in z blagodarnimi rokami, svetnik, ki hodi na kresno noč skozi brsteča polja in jih blagoslavlja, da jih ne uničijo poletna neurja z ledeno točo. Po ravninah je kresovanje že skoraj prešlo v pozabnost. V sodobnem življenju pač gine smisel za staro narodno poezijo in romantiko; bojim se, da čas ni več daleč, ko bo tudi kresno slavje v širokih slojih naroda pozabljeno in bo ostal spomin nanje le še zapisan v knjigah.

V osrčju naših planin, v dolini gornje Save, pa se je kresovanje še ohranilo v veliki meri, dasi se ne praznuje več v takem obsegu, kakor pred vojno. Sicer so se na zunaj opustili nekateri običaji, a v miselnosti gorskih prebivalcev se je ohranil kres kot praznik narave. Planinski človek je vsak trenutek odvisen od narave in njenih brezčutnih moči; trdno navezan nanjo, jo spoštuje in se boji, da bi jo s čim razžalil in izzval njeno neizprosnost. Prav kres pa mu je pričetek blagoslova njegove zemlje in uspevanja njegove živine. Zato je praznoval ta praznik tako ko nikjer drugod, posebno pa v Kranjski Gori, v središču gornje Savske doline. Ta dan je bil praznik starih in mladih, kresna noč je bila sveta in skrivnostna, da človek ni smel niti živini reči hude ali zamerljive besede. —

Zvezde so se prerivale z neba, v mrak so se zavijale skalnate gore, še vse preprežene z visokim zimskim snegom; večerni zvon je odmolil Avemarijo, a na ognjiščih so pogasile gospodinje ogenj, ker v kresni noči ne sme tleti nobena žerjavica niti brleti v olju borna dušica pred podobo Matere božje. Možje so iztrkali ves pepel iz čeder in jih potisnili v kot. Sedli so za hišo na klop in molče strmeli v mrak proti Malemu Rutu, hribu, ki se strmo vzpenja onkraj proda v nočno temo. Gospodinje sedejo molče kraj njih, roke prekrizajo na prsih, da se v temi prijetno svetijo beli, dišeči ošpetlji. Po vrtu se druga za drugo prižigajo kresnice, ti drobni otročiči kresnega večera. Vsa vas se je pogreznila v črno temo; na kresno noč ne sme biti nikjer luči.

Kar se visoko na Malem Rutu zasveti, vzplapola plamen in šine visoko proti nebu, da krvavo obžari vso vas — kresni ogenj je zažarel v pokojno noč. Ves teden so fantje in otroci znašali suhljad in veje na ploščati, goli vrh hriba, da so tam nakopičili cele grmade. Ves teden so fantje izrezavali okrogle, lesene pločice z luknjo v sredi. Proti mraku so jih znosili v pletenih koših na Mali Rut in so obstopili grmado sredi ploščadi. Večernica je zdrknila za ostre Vitrančeve škrbine — tedaj je najstarejši fant ukresal ogenj in po-

Foto Gliha Maks

V Dražgošah

tisnil tlečo gobo pod dračje. Razpihal je iskrice, ogenj se je prijel dračja in kakor kača je šinil kvišku.

Fantje so porinili dolg ploh na rob hriba in ga tam pritrdili. Vzel je vsak svojo dolgo palico in razvrstili so se okrog plapolajočega kresa. Najstarejši fant je vrgel tri lesene pločice v žerjavico; ko so zagorele, je nataknil prvo na konico palice. Zavrtel jo je v krogu in zavpil v dolino: »Šiba, šiba — ploča, prileti, prileti na tistega, ki je najbolj hudoben!« — Udaril je s palico ob ploh, goreča pločica je zletela v naglem sunku proti vasi in padla kdove kje na tla. Druga pločica je bila namenjena najjezičnejši ženski v vasi, tretja najzakrknjšemu dekletu. Nato so se fantje vrstili drug za drugim in metali pločice s hriba v noč. Vsak je zavpil proti vasi, komu je namenjena goreča pločica, ki jo misli pognati s ploha in zaradi katerega greha ali dejanja mu jo meče. Čudno, kako so fantje poznali skrivne vaške grehe in tajna dejanja, o katerih ljudje splošno niso niti najmanj slutili. Posebno dekleta so bila fantom na muhi; seveda so se pri tem spuščali tudi v robate šale. Obračunavali so fantje nocoj z vsem, kar se ni zlagalo z njihovim računom; pri tem je igrala veliko vlogo neuslišana ljubezen.

Dolgo so letele goreče pločice v kresno noč in dolgo so fantje vpili v gluho temo grehe vse vasi. Tam doli za hišami so pa sedeli tisti in tiste, ki so se jim očitali grehi. S sklonjeno glavo so poslušali in zagodrnjali, kadar je zadelo prav nje. A niso se vznemirjali; samo potuhnili so se, da bi sosed ne opazil, kdaj je koga goreča pločica zadela prav v živo. Le dekleta so skrčila pesti in zbežala v kamrice, kjer so od jeze jokala in kovala črne naklepe proti fantu, ki je javno razodel, kar so skrbno prikrivala. A kaj se hoče? Nocoj je kresna noč, nocoj je praznik solnca, ki bo napravilo jutri svojo najdaljšo pot. A solnce je čisto in zahteva, da so tudi ljudje čisti. Solnce prinese njihove madeže danes ali jutri na beli dan. Kdo se more upirati solncu? Niti najgorše deklet ne, pa naj je njeno lice sneg in roža, če ji je v srcu trnje ali celo živa kača.

Pozno ponoči je pričel pojemati kres na hribu. Tišina je zavladovala po gorski dolini, a le za nekaj trenutkov. Fantje so se napatili s hriba in zapeli. Petje se je bližalo vasi, dokler se ni oglasilo pod lipo kraj cerkve. Tam so fantje odpeli svojo zadnjo pesem, nato so se razkropili po vasi, vsak pod linico svoje izvoljenke. A nocoj se ni odprlo nobeno okence, se ni slišalo nobeno šepetanje. Dekleta — jezna in užaljena — so potegnile odeje čez obraz in si zamašila ušesa. Fantje so se potihoma smejali in odhajali proti domu. Saj so vedeli: še preden bo jutri solnce za dve pedi nad gorami, se bodo dekletom oči nasmihale prijazno kakor predvčerajšnjim...

Polnočna ura gre skozi gorski svet. Tedaj vstanejo gospodarji, vzamejo s police široko praprot in gredo v hlev. Na pragu postojé in poslušajo. Zakaj dobro vedo, da nocoj govore živali s človeškim jezikom in razumejo vsako človeško besedo. Gospodar bi rad slišal, če imajo njegove živali kako pritožbo zoper njega. A zaman posluša — živali leže v temi, le tu pa tam zasliši gospodar nerazločen šum in pritajeno hrzanje. Posmeje se prikrito, ker se je prepričal, da so

živali zadovoljne z njim — saj molče. A še zaradi nečesa drugega jih je gospodar nocoj obiskal. Zjutraj navsezgodaj bodo odgnali pastirji njegovo živinico visoko na planine, na poletno pašo; do jeseni je ne bo videl, a do jeseni se z njo lahko zgodi bogve kaj. V teh mislih je gospodarju tesno pri srcu. Tiho stopi med živino in jo blagoslavlja s sveto kresno praprotjo. Živali so se vznemirile, druga za drugo vstaja in bulji v temo. Gospodar jih boža in jim govori najprijaznejše besede. Šele ko se je dotaknil zadnje živali, gre iz hleva in se zaskrbljen vleže v posteljo.

V gorsko noč sijejo velike zvezde, svetle kresnice se sprehajajo od rože do rože. Nocoj govori vsaka stvar in se veseli tihe ljubezni, ki veže vsako in jo omamlja s svojo gorečo slastjo. Celo mrtvo kamenje je oživel in diha in govori v sladkih besedah. Skalnate gore so se z blestečim snegom dvignile še više, da se laže pogovarjajo druga z drugo. Divje koze so zapustile nepristopne stene, pomaknile so se nizko v dolino, kjer širni gozdovi razločno pojejo v vetru, ki s tiho pesmijo objemlje gorski svet. Tu doli se divje koze družijo s srnami, v prirodni ljubezni se pogovarjajo med seboj in se stiskajo druga k drugi. Saj je nocoj praznik ljubezni, praznik solnca, ki ustvarja po vsej prostrani zemlji samo ljubezen.

Zaradi tega so se nocoj poskrili vsi nečisti duhovi; sramujejo se svoje umazane nagote. Že ko se je večernica komaj zasvetila nad Vitrancem in so se prve kresnice zaiskrile med dišečo praprotjo po Vitrančevih logih, so se umaknili visoko v gore ti duhovi, v katere verujejo ljudje v dolini. Njim na čelu sta strašni Bedanec in slokoboka Pehta-baba; danes so se stisnili v mračno Črno Lopo tik pod Vitrančevim vrhom. Vhod so zadelali z velikansko skalo in z mahom zamašili vse špranje; v votlino ne more prodreti niti najtanjša sapica. Zakaj, nocojsnji zrak je zanje strupen; poginili bi, če bi ga le enkrat vdihnili vase. Zakrknjeni sami vase, zborujejo nocoj tu na gori in snujejo sovražne nakane proti ljudem v dolini.

Zlim duhovom so se že v prvem mraku pridružile čaravnice iz doline; čarovnic pa je, pravijo, še precej v vasi. V kresni noči morajo iz svojih domov, ker bi jim sicer bilo gorjé. Če bi ostale doma, bi se že s prvo temo nad njihovimi hišami pokazal dolg, dolg, goreč jezik in bi opletal vso noč nad streho! Tako bi ljudje lahko spoznali čarovnico, jo zgrabili in na sam kresni dan na grmadi sežgali na Malem Rutu. Zaradi tega zbeže vse čaravnice v Črno Lopo in se udeležijo zborovanja hudobnih gorskih duhov, ki imajo največje dopadajenje z zaljubljenimi čarovnicami in so prav sladki z njimi...

Čuj! V dolini se že oglašajo petelini. Zvezde bledé. Prvi svit vstajajočega dneva se zgrinja po nebu, gore stopajo iz mraka in njihov sneg se blesti v jutro ko srebro. Ostri vrhovi že žaré v škrlatnem ognju, vse nebo je kakor v plamenu. Hipoma se zabliska nad rogljatiim grebenom solnce, kresno solnce, da praznuje danes svoj največji praznik. Kresna noč je onemela s svojimi skrivnostmi, solnce hiti naprej in razliva kresno radost po vsem gorskem svetu. Kresna radost je blagoslov, ki nima začetka ne konca — take radosti Bog daje vsem, ki so čiste in dobre planinske volje...

Malo čez Ljubelj

Zadnjič (Pl. Vestnik 1938, 295) smo se ogledali na vrhu Ljubelja in vrgli kratek pogled na zgodovino te ceste; po njej hočemo iti dalje. Z izkaznico SPD pridemo mimo šrang, postavljenih točno na mejni črti. Razgled na sever zastirajo gorski vrhovi in hrbti. Pred nami se širi kotlina, proti jugu amfiteatralno zaprta z Ljubeljščico, na kateri se nahajamo; na sever pa jo spremljata dva nižja gorska hrbta, ki se nato pri Sopotnici skoraj stikata. Ob desnem se spušča naša cesta v dolgih ovinkih navzdol. Pri prvem ovinku se odcepi na desno steza, ki vodi preko sedla Strgavnice v sosednjo občino Sele.

Niže doli zavije cesta med strme gorske travnike, ki se imenujejo v teh Rutah »seče«. Tukaj namreč kmetje trave ne kosijo, ampak jo »sečejo«; senožeti torej, kjer se samo enkrat na leto kosi, imenujejo seče. Sredi prve teh seč ob naši levi zapazimo kmalu nekaj porušenega zidovja. To je razpadla stara cerkev sv. Lenarta. Ta cerkvena — in hospic — se je imenovala že v listinah od začetka 13. stoletja. Imela je zelo neugodno lego: le redko je v to osojno stran posijalo sonce preko Ljubelja. Bila je izpostavljena snežnim plazovom in zametim, sneg je pozimi tu segal do oken prvega nadstropja župnišča. Župnija je tu obstajala do leta 1859. Vendar so se stavbe zanemarjale že od leta 1786, ko je bil Vetrinjski samostan po cesarju Jožefu II. razpuščen; hospic se je odtlej opustil. V cerkvi je bilo mrzlo kakor v ledenici, verniki so se tam onesveščali zaradi nagle spremembe temperature, če so segreti tja prihiteli. Ker je ta cerkev stala prav na južnem robu fare, so domačini pred 80 leti bolj v sredini sezidali novo cerkev tudi v gotskem slogu. Stara cerkev tukaj je potem začela razpadati; leta 1898. so jo podrli.

Po cesti prispemo kmalu do hiš. Prva na desni ima značilno ime Ljubeljšnjak, druga pa Bovčan; nje zgraditelj je moral biti torej iz Bovca. Danes bivajo tu cestarji.

Še dva ovinka in koj dobimo nekoliko boljši pregled sveta pred seboj. Na dnu dola se vije šumeč in bister gorski potok med strmimi bregovi. Nikjer ni prostora za kako raven ali dolinico. In vendar je dol razmeroma še dobro naseljen. Ob strmem pobočju na levo in desno vidimo travnike in njive; na tej strmini tudi nekako čepijo poslopja kmetij. Ko bi bližje pogledali, bi videli, da je dostikrat samo dvorišče med hišo in hlevom na ravnem, vse drugo pa v taki strmini, »da imajo še kure v derezah«, kakor nazorno pove domača rečenica. Kjer je pobočje bolj strmo, tam imajo travnike in seče, kjer manj, tam pa njive. Najbolj strme njive obdelujejo z motiko; kjer se da orati, tam morajo brazdo metati samo navzdol. Plodna zemlja je prav plitva, ob vsaki brazdi se pokaže gol pesek in kamen; tako gola ostane tudi zgornja brazda. Zato je treba zemljo spodnje brazde znositi tja gor nazaj, drugače bi se z leti vsa zemlja dol navalila. Poljedelci tukaj znosijo to zemljo, kakor večinoma tudi gnoj na njive, v koših na lastnem hrbtu. Neizmerno ljubijo to trdo

in skopo zemljo. Dostikrat nosi kak kos tega obdelanega sveta ime, kakor: »Nužejeva ograda«, »Micina seča«, »Tinjakova reber«. Ta imena povejo, da predstavlja dotični košček obdelanega sveta življenjsko delo kakega že davno umrlega prednika, ki je tam s krvavimi žulji in v potu svojega obraza sekal, razkopaval šture, korenine in kamenje, trebil in čistil, dokler ni zemlje pripravil za kako borno sečo ali njivo. Pa še vedno znova se je treba boriti proti gozdu in grmovju, ki sili v ta obdelani svet. In vendar dosežejo prebivalci tukaj ob tako napornem delu starost, kakršne prebivalci plodnejših dolin in naselbin ne zmorejo.

Koroška vlada je v zadnjih letih odlikovala one posestnike, katerih rod najdalje gospodari na isti kmetiji. Tako so rodovnike onih, ki so se za to odlikovanje potegovali, natančno preiskali in našli, da je v celem okraju najstarejši rod na kmetiji p. d. Zelenišnjaka tu v naši bližini. S ceste se ne vidi tja; hiša je zadnja pod čermi Zelenice in se šteje med manjše kmetije.

Koliko zgodovine, koliko pretresljivih zgodb se je že odigralo pod temi skromnimi strehami! Poglejte v breg na levo: strmo tam gori vidite med obdelanim poljem košček strehe p. d. Strahove kmetije. Pred več ko 100 leti, ko je preko Ljubelja tekla meja Napoleonove Ilirije, se je tam imenovalo »Pri Matjažu«. Gospodar je bil ves zakoreninjen v starih, dobrih šegah in časih; preko Ljubelja pa je nezadržljivo prodiral prevratni francoski duh. Prodril je celo v Matjaževo domačijo. Tedaj so namreč moški v Avstriji še nosili dolge, v kite spletene lase, dočim se je mladina južno Ljubelja po francoskem vzorcu že strigla. V tedanjih nemirnih časih pa je bilo na obeh straneh meje mnogo vojaških ubežnikov, za katere je bila nova moda striženja zelo nevšečna: na jugu so take dezertarje spoznali po kitah, na severu pa po goli glavi! Ni kazalo drugače, kakor da so se še na severu začeli striči, ne glede na to, da je vsaka nova moda zmagovita. No, med prvimi uradne gonje proti francoski revoluciji, pa je to dejanje smatral za tako brezbožnost, da je sina preklel! Tudi sin si je to vzel tako k srcu, da se je v bližnjem gozdu obesil. Nato je stari Matjaž za njim tembolj žaloval, ko je videl, da striženje nima z vero nobene zveze in da so po minuli francoski nevarnosti tudi v Avstriji začeli rekrute striči. Na nesrečni hiši mu ni bilo več obstanka; pravijo, da je tam začelo tudi strašiti. Zato jo je prodal in se preselil preko dveh dolov in hribov tja na Vranjico. Pri hiši pa je tudi naslednika strašilo, zato je dobila ime »Pri Strahu«. Danes je v rokah gosposke.

Tako je torej v teh gorah prvi fant, ki je odložil kite, plačal to novotarijo s svojim življenjem. Stara moda dolgih las se je trdovratno borila proti striženju in se je držala tako dolgo, da se je morala tako rekoč uradoma po vojaščini odpraviti. Marsikatero dekle je še potem zajokalo, ko je njen fant kot rekrut izgubil okras las. Še danes tu prepevajo, ne da bi prav razumeli zgodovino pesmi, tako:

»So pa štelali me, so mi vzeli lasé!
So še mojej dekleti sovzé priteklež!« —

Raduha

Foto M. Lipovšek

Še en ovinek ceste in mi pridemo na pravo vznožje Ljubelja, do gostilne pri Ridovcu, kjer se malo odpočijemo.

Od tu vidimo ravno nad Strahovo kmetijo pogozden vrh, ki ima značilno ime Sveta peč. Pa prave peči od tu ni toliko videti, kakor od one strani, od Podenskega dola gor. — Domačini pripovedujejo,

*Ljubeljska cesta. Novi Sv. Lenart v Brodeh
(v ospredju Südmarkina šola)*

da je Sveta peč dobila ime od Turkov. Ko so namreč ti vdrli svojčas tudi v te gore, so kristjani daleč naokoli pred njimi zbežali na Sveto peč, a neverniki so za njimi tudi tja prodirali že po Mehki dolini gor. V smrtnem strahu so kristjani klicali sv. Lenarta v Brodeh na pomoč. Tedaj se je turškim kamelam in konjem začelo udirati, da niso mogli naprej. Turški poveljnik se je zavzel: »Kaj

je to za ena sveta peč, kaj za ena mehka dolina, da mi naprej ne moremo? Kristjanska kri za pregnati kni!« — Po teh besedah so se Turki obrnili, požgali in pomorili še, kar so dosegli, pa so odšli, od koder so prišli. Še danes pravijo, da se najde v Mehki dolini kaka podkev turških kamel.

Ta povest temelji menda na zgodovinski resnici, da so Turki pridrli celo v Rute. Zgodovina beleži 24 turških vpadov na Kranjsko, 9 na Koroško. Takoj pa je treba poudariti, da preko Ljubelja Turki nikdar niso prodrli, čeprav so poskušali. Pač pa so prvokrat vdrli leta 1473. preko Jezerskega vrha. Tudi tam se pripoveduje, da so se kristjani iz treh dežel ob Tabru pri Železni Kapli sovražniku nasproti postavili. Kranjci so dali sol, Štajerci vina, Korošci pa so zajezili Belo in na Turke spustili vodo, da je vse poplaknila.

Res tudi zgodovina poroča, da so tedaj Turki tam utrpeli občutne izgube, ker so domači brambovci z vrhov nanje valili kamenje in jih precej pobili. Vendar so si Turki priborili prehod, nato ropali in požigali po Podjuni, po Celovškem in Šentvidskem polju ter se z bogatim plenom in s številnimi sužnji vrnili preko Spodnje Štajerske.

Drugi vpad leta 1476. so Turki pač poskusili preko Ljubelja; bili so pa odbiti, nakar so preko Kranjske Gore, Bele Peči in Trbiza vdrli na Koroško, se tam razdelili, izropali deželo v treh močnih predelih ter zopet odvedli mnogo tisoč sužnjev.

Najbolj krvav turški vpad se beleži k letu 1478. Tega leta je sultan Mohamed oblegal Skadar in je 20.000 konjenikov, ki jih pri obleganju ni mogel zaposliti, poslal po Dalmaciji in Furlaniji ropat. Ob Soči so ti Turki prihrumeli preko Predela, krvavo potolkli pri Vratih kmečko vojsko (plemstvo in vitezi so se tedaj zaprli v svoje trdne gradove ali pa so zbežali v obzidana mesta!), nakar so se kakor hudournik razlili po deželi. Tedaj se je odigrala ona usodna žaloigra na Tabru pri Št. Jakobu v Rožu in se je pričela križeva pot Miklove Zale v turško suženjstvo; tedaj so Turki zapustili krvave spomine v Podgorjah, na Mačah, v Št. Janžu v Rožu; tedaj so prejkone vdrli tudi pod Sveto peč. Domači zgodovinar Jakob Unrest iz Dholice poroča: opustošenje je bilo tako strašno, da so od poslopij v Rožu ostale samo ena kajža, ena kašta in ena paštuba. Neverniki so odvedli 10.000 ujetnikov v sužnost, med temi menda 500 duhovnikov.

Že po dveh letih so Turki ponovno vdrli v deželo, zopet preko Jezerskega vrha; nato še petkrat.

Krvavi, trpljenja polni so bili ti časi za naš narod. Čeprav tudi tukajšnjim odleglim krajem ni bilo prizaneseno, je vendar gotovo, da prebivalci teh gora niso toliko trpeli in niso bili tako izpostavljeni, kakor oni na planem ob Dravi in na poljih pri Celovcu in Velikovcu. Verjetno je tudi, da so v onih burnih časih ti doli služili kot začasno pribežališče; marsikateri ubežnik se je morda tukaj v razmerni varnosti tudi stalno naselil ter krčil in trebil rajši to skopo zemljo kakor ono mastnejšo zunaj, kjer pa nikdar ni vedel, bo li tudi žel, kar je sejal. Samo turški bič je bil sposoben nagnati toliko naseljencev v ta negostoljubni svet, da je nastala že neka

preobljudenost. Kajti domačini pomnijo, da se je nekdam obdelovala zemlja tudi še v višjih legah kakor danes in da so se tam sčasoma morale cele kmetije zopet opustiti.

Negostoljuben je bil ta svet v onih davnih časih ne samo za humaniste, ampak zlasti še za poljedelce. Ti so se morali boriti ob naseljevanju ne samo s trdo naravo, ampak tudi z medvedi in volkovi. Več krajevnih imen spominja na te zveri. Ne daleč zapadno imamo n. pr. Medvedji dol, ob Sveti peči sami še Medvedjo peč. Šele nekako pred 100 leti je bil pokončan zadnji medved, in to ravno onstran Svete peči. Pastirji so tam na planini imeli ograjen prostor, t. zv. támar, kjer so ponoči zapirali živino in kurili, da so z ognjem in s trobljenjem pregnali kako divjo zver, če se je v bližino prikradla. Na tej planini je pokončal zadnjega medveda — bik. Dohitel ga je in pripel na drevo, na katero je hotel medved ubežati. Pravijo, da ga je tiščal in tiščal, kakor — bik! Zdrobil je medvedu vse kosti; davno je bil že mrtev, ko se je bik vedno z novo besnostjo zaganjal v mrtvo telo, ki je zdrknilo ob drevesu dol, če je malo odjenjal. Pastirji so morali bika s silo odgnati.

Dočim se o volkovih pripoveduje le kaj krvoločnega, kroži o medvedih še dosti dobrodušnih in smešnih zgodbic: kako se je n. pr. tak brundo speljal ko blisk po Vrbančkovem bregu navzdol na dvo-kolnici, na katero je slučajno stopil, ko je prilezel s črešnje dol; ali »kako je prikocál za plotom dovsá, malo leče nasmukal pa malo ovsá«.

Najbolj smešna pa je ona o Volčji jami ne daleč od Svete peči. Na tem gorskem hrbtu so namreč zveri po stalnih stezah prehajale z dola v dol. Ob taki sledi so skopali za volka globoko jamo in jo pokrili z vejami in listjem, da pasti ni bilo spoznati. Domačini so seveda za nevarno mesto vedeli; ni pa vedela stara ženka, ki je prišla od Drove gor črnice in brusnice nabirat. Zdrknila je v to jamo in kmalu nato z druge strani — medved. Ženki so začeli zobje šklepetati, pa tudi medved je prestrašeno počenil v svojem kotu in čakal. Tako so ju našli ljudje, ki so prišli gledat, kaj se je ujelo. Hitro so vrgli ženski vrv, da bi jo ven zvekli; pa komaj so malo vzdignili, je priskočil medved in jo objel, da je niso mogli premakniti. Hudega ji ni kaj storil, pač pa je ženko vsakokrat objel, ko so jo ponovno hoteli izvleči. Bilo je to žalostno in smešno obenem; reševalci so se začeli že šaliti in so žensko vprašali, če medved kaj rahlo objema. »Oh, saj me ja koj za janko drži!« je dejala. — »Pa mu pusti janko,« ji svetuje eden. Res je bila to rešilna misel; ženka si je janko zrahljala, da je zdrknila z nje, ko so jo gor vzdignili. Proti medvedu pa se ljudje nato niso izkazali tako prizanesljive, kakor on proti ženki.

Tako smo torej pri gostilni Ridoveu malo pokramljali. Ko plačate zapitek, poskusite z natararico obračunati in šteti po koroško: od štirideset dalje — štiriredi, petred, šestred, sedemred i. t. d.

Korakamo dalje ob žuborečem potoku, ki dobiva dosti pritokov od leve in desne. Na ozkem prostoru ob cesti in vodi so vendar še našli mesta za kmečke hiše, ki so dale svoja imena prostranim pla-

ninam visoko gori na vrhovih in dolcem, ki vodijo do njih dol. Njih imena so bila še nedavno slavna in zveneča. Pred nekaj desetletji pa so ravno največje kmetije pokupili veleposestniki. Tako so podlegli: že imenovani Strah, Drajar, Osov, Tepej, Pekec in drugi. Na nekdanjih ponosnih domovih danes životari kak lovski čuvaj ali beden najemnik. Obširne planine tam gori pa pogrešajo živine; namenjene so za divjačino in za sezonsko zabavo velikomestne gospode. Nekdaj s krvavimi žulji iztrebljene seče, ógrade in travnike zavzema zopet gozd, ki je tu za veleposestnika donosnejši kakor poljedelstvo.

Kako je prišlo do tega? Ko so z odpravo in odkupom podložniških vezi v drugi polovici prejšnjega stoletja postale te gorske kmetije na mah proste in svobodne, se njih neizobraženi gospodarji v novem gospodarskem redu niso prav znašli; nedorasli so bili novemu kapitalističnemu svetu, v katerem so na njih gorska kraljestva prežali novopečeni kapitalisti iz mesta, ki so se morda potegovali še za plemstvo ali vsaj za plemiško soseščino. Tako se je tedaj v avstrijskih Alpah začel pojav, ki so mu Nemci dali značilno ime Bauernlegung. In v tem dolu se je s posebno vnamo udejeval kapitalist Voigt po svojih priganjačih lovcih, ki so imeli nalogo, da njegovo sprva skromno posest zaokrožijo z večjimi kmetijami. Gorjé, če so se gospodarji teh kmetij vdajali svoji strasti: divjemu lovu! Že brez tega je bilo dosti priložnosti, da so jih šikanirali in tirali pred oblasti pri izvajanju sosednjih pravic, služnosti vožnje in paše, vodnih pravic i. t. d. Koliko zalezovanj, koliko pravn, koliko krivih priseg! Koliko solz, koliko kletev! Kolikor teh padlih kmetij, toliko tragedij! Lahko se reče, da je bil ta novodobni sovražnik kmeta hujši in okrutnejši kakor nekdanj Turek. Kajti turški bič je te kraje naseljeval, kapitalistični pa to zemljo razseljuje in ustvarja brezdomce. Kakor na odrešenje so čakali prebivalci teh dolov tu in onstran na levo in desno po prevratu na agrarno reformo. Čeprav jim je tudi Avstrija obljubljala pred plebiscitom tako imenovano Wiederbesiedlung (zopetno naseljenje), vendar lepim obljubam niso verjeli in so, razen gozdarjev in prišlekov, glasovali stoddstotno za Jugoslavijo. Pa tudi pri tem glasovanju so zopet podlegli velekapitalu, ki je znal v oddaljenejših krajih, kjer njegovega dela niso občutili tako neposredno na lastni koži, za skledo leče preobrniti glasovalce v svojo korist. Avstrija je zmagala, svoje obljube o Wiederbesiedlung, kakor tudi toliko drugih lepih obljub o pravičnosti, pa ni izpolnila.

Ob tem premišljevanju prispemo nekako do sredine dola. Na levi v bregu stoji slikovito nova cerkev sv. Lenarta, pod njo ob cesti pa zidana kapelica, v kateri je vzdian rimski votivni kamen. V besedilu čitamo med drugim ime Tauponius, ne daleč od tod pa je kmetija p. d. Tepej. Iz tega sklepajo nekateri, da je med tema imenoma kaka zveza. Vendar nas tu bolj zanima drugo poslopje. Malo dalje preko mostu, tudi na levi ob cesti, stoji prav moderna zgradba, na prvi pogled kakor kaka vila. To je Südmarkina šola, zgrajena šele po plebiscitu. Tudi to zgradbo je omogočil nemški velekapital, zavedajoč se, da šele duševna sužnost utrdi gospodarsko podložništvo.

Nekoliko dalje od tu se na levo odcepi vozna pot v breg v tako imenovani Kozji Hrbet. Tod je vodila nekdanj rimska in srednjeveška steza. Spodaj ob potoku, koder mi po cesti hodimo, pa je bila tedaj izpeljana kvečjemu ozka pot še do najslavnejše gostilne v tem dolu, do Dajčpetra. Ta gostilna bo približno tako stara kakor cesta. Pripovedujejo, da je ime nastalo takole: Ko je avstrijski cesar prišel

Hudičev most

otvarjat novozgrajeno cesto, je hotel govoriti s kakim domačinom in je vprašal, kdo zna nemški. Po dolgem iskanju so našli čevljarja Petra, ki ga je potem cesar nagovoril: »A du bist der Dajčpeter!« To ime mu je ostalo in se prijelo gostilne, ki si jo je izprosil.

Svet od tu dalje je prometu otvorila prav gotovo šele nova cesta. Nekaj časa gremo še navzdol do tako imenovanega »nemškega mostu«. Potem se cesta začne zopet dvigati. Pred nami štrlijo gole skale

k nebu, da ni videti izhoda. Žuboreči potok ob naši desni se izgubi v neznanske globeli; hodimo pod navpično skalo. V mraku teh pečin premosti cesta še stranski potok ter se nato vzpne v kratki in smelo v skalo vsekani serpentin kvišku do prijazne cerkvice v Sopotnici.

Značilen in tipičen pojav vseh gorskih dolov je, da se zavozlajo in v soteske zožijo šele ob izhodu v raven. Vendar takega vozla, kakor tu, ne najdete zlahka drugod. Zdi se, kakor da bi hoteli trije gorski masivi z golimi čermi skupaj trčiti: Kozji Hrbet z navpično Pošino od juga, Zingarca z Grintavcem od severa ter Grlovec z Novo goro od vzhoda; v sredi med njimi pa je našla prostora še kamenita glava Čepe. Med te skalne velikane se je globoko v temnih tolmunih zajedla Borovnica, ki nas je spremljala od Ljubelja sem, ter njen pritok Žabnica iz Pustote ven.

Dolga stoletja, dá, tisočletja, ni bilo tod prehoda. Šele nova cesta je premagala te skalne zapreke, ki so bile pri gradnji gotovo večja ovira kakor strmine na Ljubelju samem. Zlasti je moral graditeljem pred 400 leti delati preglavice most, na katerem stojimo; imenuje se »Hudičev most«. Vse okoli nas je še bolj divje romantično kakor v Vintgarju. Tudi od našega mostu omogoči lesena galerija, prislonjena na navpično skalo, da nekoliko bliže pogledamo ta peneči, razgibani, besneči vodni kotel. Kažipot piše, da gremo k »Tschauko-fall«, domačini pa pravijo, da je tu Šum, »v katerem hudič je sam glavar«. Potok Žabnica privre po visoki skali v mogočnem, penastem slapu dol in dolbe spodaj ogromne kadi. Že Valvasor je zabeležil ljudsko govoricu, ki je še danes živa, da je tu hudič svojo babo kopal. Divjost prirode je s tem dobro označena. — Ob tem slapu vodijo po strmem pobočju skalne stopnice pod ogromnim naravnim viaduktom kakor skoz predor gor.

Ni čuda, da je ta mračni in ostrih kontrastov polni svet razgibal tudi ljudsko domišljijo kakor malokateri. V tem skritem kotu so preganjani domačini že od nekdaj, morda že v turških časih, prav gotovo pa pozneje kot vojaški begunci našli varno zavetišče. Koliko rešitev v skrajni sili je po pripovedovanju domačinov ravno tu bilo mogočih!

Mnogo se pripoveduje tudi o tako imenovanem »hudičevem mostu«. Hudobec je dolgo in uspešno branil mir svojega kopališča in je z razbesnelim vodovjem razdiral, kar se je podnevi zgradilo. Niti kadilo niti kropilo ni pomagalo, dokler obupani mojster ni stopil opolnoči v ris in hudemu s krščeno krvjo podpisal njegovo zahtevo: »Vaš bo most; prva duša, ki gre čez, pa bo moj gost.« Res so most nato z njegovo pomočjo naglo dogradili. Potem pa je Kozanjak kot prvo zvalil čez svojo — kozo, da je goljufani peklenšček s kozjo dušo izginil v smradu in dimu v tolmun čez most.

Ali še danes »— — — je čuden ta strašni kraj,
je biv in bo še hudičev raj!
Doklider te peči stojo,
prav varno tu nikol ne bo!«

Oddahnimo si, ko pridemo iz tega polmraka na višino ob Sopotnici. Slišali smo že, da je tudi ta kraj igral v zgodovini važno vlogo: tu so imeli koroški vojvodi svojo muto in so že v 13. stoletju

sezidali cerkvico sv. Magdalene, ki so jo darovali samostanu v Vetrinju. Menihi so tu vzdrževali tudi hospic za potujoče. Domačini še danes pomnijo, da je tu stal nekdanj »meniški grad«; zadnja »frava« tega gradu pa mora zaradi velikih pregreh še sedaj delati pokoro kot »zdana duša« v podobi kače. S črnim psom in črnim mačkom straži za tremi vrati »šac« v bližnji Pošini. V mesečini razprostira kot bela žena po čereh Pošine rjuhe in na njih »presuša« zlate, da se sliši, kako cingljajo. To zdano dušo bi imel rešiti neki Podnar. V sanjah se mu je prikazala in naročila: »V podobi kače bom prišla proti tebi, ti pa vzemi tri leskove šibice, kolikor za eno leto zrastejo, in me z vsako udari, da se bo prelomila — pa bom rešena! Ne boj se, če bi še tako strašno bilo! Vse bogastvo, ki ga stražim, bo tvoje!« — Ko se je potem ob vzhodu solnca privalila proti Podnarju kača, debelejša ko žrd, se zvijala in sikala, da je skrun od nje letel, je Podnar prestrašen zbežal. Zdana duša pa je jadikovala: »O ti nesrečni človek, samo ti si me mogel rešiti! Sedaj pa moram čakati, da bo ptica od juga zgubila na Grlovcu seme, iz katerega bo zrasel bor, čigar panj bosta črna junca Ljubeljšnjaka na žago peljala. V zibelki iz teh desk bo šele rastel otrok, ki me bo mogel rešiti!« — Ta duša pa še danes ni rešena. Kozanja jo je videla, ko je tri rjuhe zlata sušila. Denar je bil ves v plamenih. Bela žena je vpila »vzemi«, Kozanja pa je prevzel tak strah, da je zbežala. Tudi Kozanjaka, ko je mlad koze pasel in zaklel, je bela žena posvarila: »Pob, ti se še prekrizal nisi, pa že kolneš!«

Tako smo torej prehodili Brodi od Ljubelja do Sopotnice. Spoznali smo dušo, zdano dušo tega gorskega kota, ki čaka na odrešenje. Ko boste stopali dalje po cesti in navzdol v bolj obljudene kraje, dvignite svoje poglede na veličastni Grlovec ob desni. Kot mrk stražar stoji z glavo, v nebo uprto, in pričakuje od juga seme, iz katerega ima vzkliti odrešilni bor.

Dr. Tominšek Fran:

Kako je SPD postajalo in postalo gospodar na lastni zemlji

Slovenci imamo v Julijskih Alpah, Karavankah in Savinjskih Alpah pomemben delež na visokem gorskem svetu, pa tudi zelo razvito nižje in srednje gorstvo: v Kozjaku severno nad Dravo, v Slovenskih Goricah, v širnih gozdovih Pohorja, v razčlenjenih gorskih grebenih med Dravo in Savo in v Posavju ter v goratem kraškem svetu od Polhograjskega in Krimskega pogorja do Notranjskega Snežnika.

V vseh teh gorskih pokrajinah (izvzemši malo obljudeno Kočevsko) prebiva strnjeno naš kmetijski narod, povezan na domačo grudo, dober po značaju, dober gospodar, samo šibek po kapitalu.

Ta naš rod skušajo neprijazni nam propagatorji označiti za hlapčevsko ljudstvo in tudi razna naša neprevidna glasila jim skoraj sledijo. Toda: ako smo hlapčevali mi, je še bolj hlapčevalo nemško ljudstvo istim srednjeveškim mogotcem; prej in večkrat so se uprli naši ljudje nego ponižno, preprosto prebivalstvo po nemških avstrijskih pokrajinah. Mi nismo manj bistre glave, ne manj pridni in odporni. Če so naši preprosti ljudje spoštovali predpostavljeno

jim gosposko, s tem še niso postali sužnji. — Naziranju o manjvrednosti našega naroda smo se vedno odločno upirali, upreti se nam je treba posebno v današnjih časih prenapetega plemenstva. Tovrstna propaganda se je obračala očitno tudi proti našemu, krasno se razvijajočemu planinstvu.

Šele v preteklem stoletju se je vedno odločneje zbudilo narodstveno vprašanje in šele od takrat je mogoče narode meriti po njih zavednosti. V tem oziru je pač šel pred nami nemški narod, potem ko se je po zmagi nad Francozi nacionalno silno okrepil. V politični zvezi med Nemčijo in Avstrijo je zasanjal, da se mora popolnoma zediniti (kar je danes pač dosegel) in se nadalje razširjevati preko preprošnjih narodnostnih mej. Posebno je hotel zagospodovati nad slovenskimi pokrajinami vse do Trsta. S tem se je pričel narodnostni boj; saj smo se prebudili tudi mi, zahtevajoč svoboden razvoj svoje narodnosti. Boj je bil neenak: proti nam je bila sila države s svojimi mogočnimi sredstvi, proti nam so s pomemčevalnimi tendencami nastopila tudi nemška veleposestva, takisto industrije.

V tistih časih se je v znatni meri pojavila tudi zamisel, naj se i turistika izrazi za germanizacijo slovenskih pokrajin. Pri nas so se ustanovljala nemška planinska društva, ki jim je leta 1874. stopil na čelo »Deutscher und Oesterreichischer Alpenverein« — mogočna organizacija za Nemčijo in Avstrijo skupno; ta je pri nas ustanovila svoje sekcije v Ljubljani, Mariboru in Celju, pozneje več sekcij po Koroškem (posebno znani Gau Karawanken). Njih delo v planinah je izrivalo vse, kar je slovensko. Osnovani so organizacijo gorskih vodnikov, ki so bili sicer vsi rojeni Slovenci, a so jim vcepljali nemški duh. V istem smislu so oklenili gozdarje, lovce, sploh nameščence gozdnih veleposestev in državnih ter verskemu zakladu lastnih gozdnih lastnin. Tako so dobili v naših gorskih krajih vpliv na preproste ljudi, pa tudi na župane in občinske odbore in so povzdigovali povsod sloves mogočnega nemštva.

Nekaj značilnih podrobnosti iz početkov tega gibanja:

Nemce je na Kranjskem organiziral znani odpadnik K. Deschmann. Na njegovo pobudo je nemški Alpenverein pripravil novo planiško pot skozi Kot na Triglav in postavil nad Peklom planinsko kočo — poznejši Deschmannhaus. Otvoritvena slavnost (31. julija 1887) se je vršila očitno v znamenju nemške propagande.¹

Posebno je to bolelo pok. župnika Jakoba Aljaža. Še isti teden po otvoritvi Dežmanove koč se je napolil prvokrat na Triglav; ogledal si je njegovo kraljestvo in si obljubil, da iztrga Triglav iz nemških rok. Z veseljem je opazil (kakor je rad pripovedoval), da so Dežmana tačas, ko je šel izbirat prostor za koč, prav nad Peklom moči zapustile, vsled česar se je tam ustavil (v resnici dosti prenzko) in določil prostor za koč. Hkrati je tačas Aljaž komaj eno uro hoda više (na Kredarici) našel prav dominujoče mesto za slovensko koč.²

¹ Kako je bilo mnenje o tem nastopu, kažejo poročila v »Slovenskem Narodu« in »Slovincu«, ki se ne smejo nikdar pozabiti. Zato jih tukaj povzamemo po spisu dr. Jožeta Rusa »Nacionalna stran v začetkih SPD«, Plan. Vestnik 1933: »Slovenski Narod« se v »Nedeljskem pismu« 6. avgusta 1887 zgraža nad »arogantno sanjarijo« zastopnika Berlina, ki je starodavnemu praslavovanskemu Triglavu nadel ime: »Der deutsche König der Julischen Alpen«. — »Slovenec« pa opisuje 4. in 5. avgusta v dopisu »Od triglavskega podnožja« to slavnost podrobneje in se na koncu vpraša: ... »katerega ljudstva so bili udeleženci ter kakšen in čigav je svet, kjer se je ta slovesnost vršila?« ...

Sicer hladni dr. Tuma, ki je prišel kot samotni turist k slavnosti prav slučajno, pa pripoveduje:

»Poleg... pa je bilo vse polno naših domačih kmetov obojega spola in nosačev iz Mojstrane. Mize so se šibile jedače in pijače... Ko je koncem svojega slavnostnega govora Dežman stegnil roko proti Triglavu: „Und du, Altwater Triglav, strecke deine Hand schützend über unser Deutschtum“, sem odhitel...«

² Res je pokojni Aljaž kmalu potem kupil od občine Dovje svet za novo slovensko koč (sedanji Triglavski dom); na vrhu Triglava je z lastnimi stroški postavil svoj Aljažev stolp.

Iskra je padla in zanelila vsaj počasen ogenj. Začele so se priprave za snovanje slovenske planinske organizacije. Zbral se je klub planinskih »Piparjev« v Ljubljani, da zbujata med Ljubljčanami smisel za hojo po gorah, in po nekaj letih (1893) je bilo ustanovljeno Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani. — Spočetka je delovalo bolj skromno, vendar je poskrbelo za zaznamovanje potov in je postavilo prva skromna planinska zavetišča (Orožnova koča, Vodnikova koča, Kocbekova koča itd.).

Od tod ogorčenje pri ljubljanskih in celjskih Nemcih. Podvzivali so se, da pomnožijo svoje planinske kočice, ki so postale zbiralnice nemških propagatorjev. Aljažu so zahrbtno prekopili hribček pod Vršičem, kamor so postavili potem Vossovo kočico. Razpredli so zaznamovanje potov in postavljanje nemških napisnih tabel. To so dosegli, koder so bili lastniki sveta država ali verski zaklad, Kranjska industrijska družba ali nemški veleposestniki. Tako so pridobili svojo kočico na Golici, Valvazorjevo kočico pod Stolom, Cojzovo na Kokrskem sedlu, Franc Ferdinandovo pri Sedmerih jezerih, Marije Terezije kočico pod Triglavom. S posebno podporo deželnega odbora v Gradcu so tudi v Savinjskih Planinah (v Logarski dolini, na Okrešlju in na Korošici) pridobili manjša zavetišča. Silno škodljiva nam je postala njih moč v publikacijah, časopisju ter pri vojaških in znanstvenih ustanovah. Ker so imeli za seboj uradni aparat, so po svoje pačili pristno slovenska imena naših krajev in gor; tako so spravili v zemljevide izmišljenke, kakor: Kahlkogel, Hahnkogel, Rosenkogel, Frauenkogel, Scharlachwand za domačinke: Golico, Klek (Petelin), Rožico, Babo, Škrlatico itd., ali spakerali književno pisavo slovenskih imen.

Živo smo občutili to nemško potvarjanje; zato je moral tudi od naše strani priti odločen odpor. Slovensko Planinsko Društvo je storilo vse, da zajezi v naših planinah prodiranje in razširjanje našemu narodu tujega življa. Naslonili smo se samo na svoje moči in na naše domačine, ki so hitro spoznali pomen našega dela v planinah in se koj zvesto oklenili našega društva.

Ustanovili smo svoje podružnice v vseh važnejših slovenskih krajih od Maribora do Trsta in Ilirske Bistrice. Pritegnili smo tudi češke turiste, ki so pri nas osnovali Češko podružnico S. P. D. in si na Jezerskem izbrali stalno letovišče. Pristopne smo napravili vse naše znamenite gorske velikane (Razor, Prisojnik, Mojstrovko, Jalovec, Škrlatico), zgradili nove drzne dohode na Triglav, zvezali vse ture z dolinskimi izhodišči, izvedli grebenske poti po rajdi Bohinjskih planin in v Karavankah, nadelali planinske poti na vršace Savinjskih Alp, postavili na pomembnih točkah svoje planinske kočice; zgradili smo v Vratih Aljažev dom in, ko ga je plaz podrl, postavili novi, sedanji Aljažev dom kot planinski hotel, pridobili in uredili hotel Zlatorog ob Bohinjskem jezeru, zgradili in ponovno povečali kot najvišji planinski dom naših Alp Triglavski dom na Kredarici, dalje Dom na Vršiču; pridobili smo svet in že tudi pripravljali zgraditev novih koč na Križu (ob Razoru) in v vrhu Črne Prsti; v Karavankah smo postavili Kadilnikovo kočico na vrhu Golice in Prešernovo kočico na vrhu Stola; v Savinjskih Planinah smo postavili Češko kočico pod Grintavcem, Frischaufov dom na Okrešlju, Kamniško kočico na (Kamniškem) Sedlu, pridobili postojanko v Kamniški Bistrici ter na Veliki Planini, pridobili smo svet za novo zgradbo v Logarski dolini — razen teh pa postavili več manjših planinskih koč; na Pohorju smo zgradili važno postojanko, Ruško kočico. — Podrobno so naše zgradbe opisane v Plan. Vestniku 1933 (ob 40-letnici našega društva).

Zbrali smo pri tem v svoje vrste širše občinstvo, ne samo inteligenco in gospodarske kroge, ampak tudi delavstvo in kmečko prebivalstvo. Pri svojih napravah smo zaposlili samo domače ljudstvo. Organizirali smo slovenske gorske vodnike in reševalne postaje, sodelovali pri pospeševanju tujskega prometa in vzgojili naše občinstvo, posebno mladino, za planinske izlete, gojili pa tudi družabnost med slovenskimi planinci. Prav oživele so naše planine, v njih so se maloštevilni nemški turisti kar izgubili.

Vse to smo dosegli že pred svetovno vojno. Tak razvoj bi ne bil mogoč, ako bi v naših planinskih krajih ne živel naš narod, ki mu je bilo treba le poživiti narodno zavest in narodni ponos. Kar so za sebe dosegla nemška planinska društva, so dosegla s pripomočjo državnih oblastev in pod vplivom tujerodnih eksponentov; pri ljudstvu niso imela nikdar prave zaslonbe, zato so bila njihova dela umetne tvorbe.

Kako pa po prevratu?

Naše planinstvo je bilo hudo prizadeto, ko so nam nasproti Italiji začrtali mejo po glavnem grebenu Julijskih Alp in še preko njega, po izgubljenem plebiscitu pa za Nemško Avstrijo potegnili mejo po grebenih Karavank. Prekinjeno je bilo naše delo na ozemlju, ki je pripadlo Italiji, in bridka nam je bila izguba Doma na Vršiču in Koče v Koritnici pod Mangrtom. Propadli so načrti za stavbo primernih planinskih zavetišč na Križu, na Zelenici pod Triglavom, na vrhu Črne Prsti, na Javorniku, na Nanosu, kjer smo bili že nakupili potrebni svet, in v Črnem dolu pod Snežnikom — danes so te lepe točke za našo turistiko izgubljene. Vendar so pri Jugoslaviji ostali najlepši in najbolj naši planinski kraji in obdržali smo vse ostale naše planinske postojanke, ki smo jih potem še nadalje razširjali. Po prevratu smo kar po vrsti postavili še najlepše planinske domove in koče (Dom na Krvavcu, Dom v Kamniški Bistrici in nadaljnje v Planinskem Vestniku 1933 podrobno opisane zgradbe). — Prevzeli pa smo takoj po prevratu tudi v last nemške planinske koče.

Najbolj v poštev prihajajoče koče v Triglavskem pogorju so med vojno silno trpele; saj sta bili Komna in Vršič vojaški taborišči in ob prevratu se je vršilo tod prehajanje vojaštva; poleg tega je nastal nasproti Jugoslaviji ob grebenih Julijskih Alp in Karavank obmejni pas, katerega pripadnost je bila sporna. Med vojno so ljudje na lastne oči opazovali, kako se je delalo s privatno lastnino; tem bolj je vračajoče se vojaštvo po zasedenih krajih gospodarilo po svoje. Ljudstvu samemu so pa pošle tudi res prav vse potrebščine za stavbne in hišne opreme; ni se tedaj čuditi, da se je po prevratu pustošenje samotnih planinskih in lovskih koč še povečalo.

Ko je deželna vlada na temelju naredbe od 30. XII. 1918 dala na ozemlju Slovenije imovino društva Deutscher und Österreichischer Alpenverein pod nadzorstvo in se je dne 18. IV. 1919 predaja vršila, so sami zastopniki nemškega planinskega društva ugotavljali, da je bilo vlomljeno v njih koče: v Deschmannovo, Marije Terezije, v Kočo ob Triglavskih jezerih, ki je bila šele znatno opremljena, v Zoisovo kočo na Kokrskem sedlu in v Kočo na Golici. Postavljeni sekvester Makso Hrovatin je prav tako ugotovil, da so bile vse koče nemškega in avstrijskega planinskega društva v zelo slabem stanju, izropane in opustošene; bile so mnogokje brez oken, deloma brez vrat, nikakšnega zavarovanja ni bilo proti vremenskim vplivom; strehe niso držale, dež in sneg sta imela prost pristop; v izpostavljenih planinskih krajih bi koče že samo po vremenskih vplivih v kratkem času propadle. Odredila so se sicer najnujnejša popravila; ugotovilo pa se je, da je treba velikih in obsežnih poprav, če se hočejo koče sploh vzdržati, toda popravila bi stala toliko denarja, da jih on kot sekvester iz sredstev nemškega in avstrijskega planinskega društva ne bi mogel pokriti. Kakor je nadzornik izvedel pri ljudstvu, se je bilo tudi bati, da se bodo nemške koče še bolj izropale in uničevale, tako da bi v najkrajšem času ne ostalo kaj drugega ko gole razdrapane stene. Zaradi tega je nadzornik sicer naprosil SPD, da prevzame za to leto nemške koče v oskrbo, društvo pa je po pregledu vsega stanja uvidelo, da na kako uspešno oskrbo ni misliti, ako se koče ne bodo v najkrajšem času popolnoma in solidno prenovile. Žrtev za taka dela pa SPD kot najemnik ni moglo prevzeti in je prišlo do prepričanja, da se dajo nemške koče samo tako rešiti razpada, če jih SPD prevzame v last. Spričo svojih dobrih izkušenj pri urejevanju in oskrbi planinskih koč in ker ima v vseh zadevnih gorskih krajih zanesljive zaupnike ter uživa naklonjenost domačega ljudstva, bi kot lastnik moglo prevzete koče toliko nadzirati in varovati, da se še ohranijo kot turistične postojanke. O vsem tem so bila likvidacijskim oblastvom podana stvarna poročila.

Nato je SPD stavilo predlog, da nemškemu in avstrijskemu društvu lastne objekte prevzame v last proti primerni kupnini. Upravičeno je pri tem naglašalo, da imajo nemške koče samo za SPD kak pomen in so za vsakogar drugega brez vrednosti. Koče so postavljene v krajih, koder ima SPD že svoje lastne, lepe in velike koče, ki so popolnoma zadostovale prometu, tako da morejo nemške koče društvu priti v poštev le kot pomožna zavetišča k tedanjim lastnim postojankam. Likvidacijsko oblastvo je dalo dejansko stanje ugotoviti, izvršena je bila tudi cenitev predmetnih planinskih koč in inventarja. Cenitev je podala sicer kakih 25% višjo cenilno vrednost, ugotovila pa je desolatno

stanje v poštevh prihajajočih koč. Šele nato so bile s sklepom vrhovne sekvestracijske oblasti za Slovenijo od 7. IX. 1919 po odobritvi ministra trgovine in industrije (odseka za upravo neprijateljske imovine) na temelju kupne pogodbe od 15. IX. 1919 predmetne nemške planinske kočje in pritlikline izročene v last Slovenskemu Planinskemu Društvu proti dogovorjeni kupnini, ki jo je SPD v gotovini poravnalo. Kupna vsota (52.000 K) je bila položena v tačasni še polnovredni valutni in bi pomenila danes pol milijona dinarjev.

K temu kratek pregled predmetnih koč:

1) **Vossova**, danes **Erjavčeva** koča pod Vršičem nad Kranjsko Goro, je bila tačas zasedena po italijanskem vojaštvu. Koča je bila znotraj popolnoma izropana; stari del je bil spremenjen v konjski hlev; stari ter novi del sta bila deloma tudi po požaru poškodovana. Nad to kočo v bližini stoječi slovenski Dom na Vršiču je do tačas popolnoma dominiral kot planinska postojanka. SPD je moralo Vossovo kočo nujno in z velikanskimi stroški popolnoma obnoviti.

2) **Deschmannova**, danes **Staničeva** koča pod Triglavskim ledenikom, je tudi potem, ko je kratek čas pred vojno bila povečana, trpela pod vlagu, ker zidava v lomljenem kamnu ni bila pravilno izvršena. Bila je postavljena kot konkurenčna koča proti povečanemu Triglavskemu domu na Kredarici. Za promet ni imela prave prihodnosti, ker ima Triglavski dom ugodnejšo lego in uredbo. Ni imela primerne kuhinje, vodnjak je bil docela neporaben.

3) **Marije Terezije** koča, danes **Aleksandrov dom**, ki je bila tudi šele kratek čas pred vojno poleg stare kočice postavljena kot konkurenčna koča za Triglavski dom, tudi ni imela ugodne bodočnosti: saj je prevladoval Triglavski dom zaradi lege in višine (2515 m). Notranja ureditev je bila nedostatna, prostori neizrabljeni.

4) **Koča pri Triglavskih jezerih** je bila povečana tudi šele tik pred vojno, ni še bila popolnoma urejena in ni tiste čase imela za promet večjega pomena, ker so tam le malo hodili. — Vse tri kočje v Triglavskem pogorju so bile razen tega močno poškodovane, kakor že gori navedeno.

5) Od koč v **Karavankah** sploh v poštevh ne pride **Koča pod Kepo** (Bertahütte), primitivna lesena kočica, ki je bila pozneje itak zažgana. —

6) **Spodnja koča na Golici** (Kahlkogelhütte) je bila v zelo slabem stanju in je za promet postranskega pomena, ker na vrhu Golice stoji slovenska Kadilnikova koča. — 7) Tudi ne pride v poštevh **Valvazorjeva koča** pod Stolom, ki je bila v najslabšem stanju in se kljub popravam ni mogla držati; kakor znano, je sedaj res podrtja in nadomeščena z novo, primerno planinsko kočo. — 8) **Klagenfurterhütte** pod Stolom je po plebiscitu itak pripadla Avstriji.

9) V **Savinjskih Planinah** bi imela pomen **Cojzova koča** na Kokrskem sedlu; bila je tačas močno izropana in poškodovana ter sploh neprimerno razdeljena. Lastnina je bila omejena v korist Zoisovega fidejkomisa. — 10) **Koča na Korošici** pod Ojstrico je stala na tujem svetu (na svetu Gornjegrajske škofijske graščine). Bila je tačas čisto majhna in se niti ni oskrbovala; razen tega je bila popolnoma izropana. — 11) **Piskernikova hiša** v Logarski dolini je stala na tujem svetu in jo je imelo nemško planinsko društvo v uporabi samo neko število let; prometa ni imela. — 12) **Koča na Okrešlju** je bila že tačas podrtija. Stala je na svetu Gornjegrajske graščine. Prometa ni imela, ker stoji v bližini veliki slovenski Frischaufov dom; pozneje jo je podrl plaz.

13) **Koča na Uršuli** je bila zgrajena kot prvo nadstropje na poprejšnji zidani romarski hiši grofa Thurn-Valsassina. V koči so bile pridržane poprejšnjemu lastniku neke pravice do uporabe in je imela v nekem primeru zopet pripasti prejšnjemu lastniku. Bila je vsa izropana.

14) **Razgledni stolp** na Pohorju, stoječ na tujem svetu, ni imel realne vrednosti, ker ni dajal nobenih dohodkov in je bilo vzdrževanje združeno samo s stroški. — Nekoliko niže ležeča **Mariborska koča** je bila last nemškega in avstrijskega planinskega društva.

Ako se vse to objektivno premotri, je SPD s prevzetjem teh nemških koč izplačalo za tiste čase zelo znatno kupnino — kolikor je pač moglo žrtvovati. Prevzelo pa je nase breme neobhodno potrebne takojšnje poprave in vzdrževanje teh koč. Za to potrebni izdatki so bili v tedanjih neugodnih časih večji, nego so bili

izdatki za njih zgraditev. — Samo SPD je moglo te kočee vzdržati za postojanke planinskega prometa in jih potem izpopolniti, kakor so danes izpopolnjene. — Ob enotni organizaciji oskrbe in ob medsebojnem podpiranju posameznih postojank služijo še sedaj turistovskemu prometu, drugače bi bile propadle.

SPD tedaj ni bilo ugrabitelj nego rešitelj in je poleg svojih lastnih, dosti važnejših, že obstoječih in pozneje nanovo zgrajenih velikih Domov postavilo tudi bivše nemške kočee v službo za razvoj planinstva v naših krajih. Pri tem so vse njegove postojanke neovirano ostale odprte mednarodnemu prometu. Mnogoštevilni promet nemških turistov nam to izpričuje.

Marijan Lipovšek:

Čez Kočevsko in Gorskokotarsko hribovje na Jadran — s kolesom

Kakih sto ljubečih materinskih in očetovskih src se je preteklo poletje s skrbjo vpraševalo, kako se neki imajo njihovi ljubi malčki in malčice, ki so jih zaupali KJS, da jim preskrbi bivanje ob morju. Morje, morje, vir zdravja in blaženih počitnic, ti bogastvo solnca in tople vode! Kako so potrebni vsega tega naši otroci, prenasičeni mestnega zraka, megle in tegob šolskega leta! Pa je tam v lepi Kraljevici »Kolo« tako imenitno preskrbelo in ustanovilo pravcato kolonijo, da se ne upirajo temu niti žep, ki se preveč ne izprazni, niti ljubezen in skrb za otroka, ki ga je treba nekaj tednov prepustiti tuji oskrbi.

Ljubeč oče, ki se je hotel na lastne oči prepričati, kako se godi sinčku tam daleč ob morju, me je — »obražtanega strica« — povabil, naj se udeležim obiska. Mikalo me je morje, pa rad bi tudi spoznal cesto iz Ljubljane na Jadran, tako zloglasno in razvpito. Odločila sva se za junaško dejanje: s kolesom čez Delnice v Kraljevico. Kdor ne verjame, da je za tak sklep ali vsaj za njega izvršitev potrebno junaštvo, naj gre in se prepriča. Hic Rhodus...

Neko lepo nedeljo sva se odpeljala z — vlakom. »Figa-moža«, boste rekli? Nikakor, samo do Kočevja sva si prihranila kolesarjenje, ker sva hotela v enem dnevu brez pretiranega napora opraviti svojo pot. V Kočevju sva skočila v sedlo in že je šlo naglo skozi Kočevsko mesto. Zunaj naju pozdravi še precej dobra in lepa cesta. Voziva skozi Dolgo vas, o kateri gre glas, da je več ko en kilometer — dolga. Nato skozi Livold na pisano polje. Na levi čepe vasice kakor otočki v zelenem morju travnikov. Že se dvigava v prvi strmi klanec. Sreče se upira; pokorno poslušava in hodiva pol ure daleč peš, konjička pa vodiva za uho. Ovinki, strmine in pozdravljena kapelica vrh klanca! Že se cesta prevali, že drviva navzdol. Pred nama sta dva kolesarja, domačina-sotrpina. Kar na lepem preseka zlobni kamen enemu od njiju pnevmatiko po dolgem in počez. Ljubi Bog in ti, neznaní patron kolesarjev, usmilita se naju in varujta naju! Naj si kamni za taka zlodejstva raje izbirajo domačine, ki za silo tudi peš priromajo na svoj cilj, midva pa sva na milost in nemilost navezana na svoja konjička. »No, pa naprej!« Že sva pri odcepu ceste v Borovec. Na levo kreneva, kjer se cesta v čudnih vijugah in ovinkih suče skoraj po ravnem. Kdo jo je pač izhodil tako »brihtno«? Kajpak, najprej pastir z govedom, nato so jo izvozili kmetje z okornimi vozovi, dandanes se na njej zibljejo avtomobili. Prometna sredstva se spreminjajo, ceste pa — vsaj pri nas — kar ostanejo!

V vas Morávo vodi pohleven klanček, zato pa tem strmejši klanec iz nje. V silnih vijugah se zvija cesta navzgor in navzdol. Na nekem ovinku naju prehiti ljubljanski avtobus. Kakor barka se ziblje na vegasti cesti, za njim se kadi oblak prahu, da kar izgineva v njem. K sreči veter kmalu odpiha to nadlogo. Dospeva na del novega cestišča, ki se izogne prejšnjemu dvojnemu klanecu. Le prekratko traja radost na široki in gladki ploskvi; že sva na starem »kolovozu«. Še tri vasi, trije manjši klančki gor — dol, pa naju pozdravi v rdečem trikotu črn klicaj — klanec v Brod na Kolpi. Cesta kar izgine pred nama, tako nenadoma se pogrezne v globine. Zavore zavilijo in naglo zdrvíva níz dol. Kako je škoda te višine! S Kočevske planote za dobrih 400 m v dolino h Kolpi, to je strmina, ki jo bova na drugi strani bridko občutila!

Skozi vas Faro dospeva k zeleni Kolpi. Meja je med Slovenci in Hrvati. Tostran slišite nekakšno belokranjščino, onstran pa pristno hrvaščino. Da bi se

čutila še v ožji domovini, jo ubereva v slovensko gostilno. Pijeva malinovec, kisló vodo, zopet malinovec. Soparno je. Gazda nama ne obeta nič dobrega za nadaljnjo pot. »Ves čas do Delnice peš!« nama pravi.

Čez most, pod katerim teče plitva, a bistra Kolpa, se zapeljeva na drugo stran. Kar naravnost skozi drevored ob bistri rečici drži smer. Tiste tri kilometre pod strmim klancem imaš vprav dovolj časa, da preišljuješ o škodljivem vplivu slabih cest. Grušč je zlo za pnevmatiko, cestne luknje so nadloga za drobovje, prečni jarki in jarčiči pretresajo ogrodje kolesa in telesa; a vse skupaj je najbolj nevarno za žolč, ker se vsak hip od srca zjeziš na cestno upravo, ki tako mačehovsko zanemarlja svoje varovanje.

Z ravne dolinice se cesta kar naglo vzpne v klanec. Konec je vesele vožnje. Dolgi dve uri — v prijazni opoldanski vročini morava peš čez dve vijugi in nato po hrbtu med dvema dolinama. Iščeva sence. Prav počasi se nama bližajo vasi in še počasneje minevajo. Končno se cesta malce položi. Hajd v sedlo! Navzgor sopihava, v ostrem ovinku zdrviva do na most in že sva tik pod Delnicami, kamor se povzpneva v silno strmem ovinku. Tu je glavni počitek: kosilo, pijača (pa ne alkohol!) in senca.

Čez pol ure prečiva za Delnicami železniško progo. Pred nama ropoče kmečki voz. Gruča seljakov in seljakinj se vozi na njem. Dva iskra konjiča sta vprežena in dirjata, kar se da. »Haj, haj!« vpijejo seljaki, bodreč ju k diru in se nama smeje izza košatih brk. »Hoj, hoj!« zakričiva midva, jim prijazno pomahava in švigneva mimo, še hitreje. Pa je bilo šviganja takoj konec, ker nama je sapo zaprla huda strmina. Sami klanci... Stokaje premagava vzpon in s prevale zdrkneva na drugi strani v nagli vožnji v Lokve. Od tod vodi v Mrzle Vodice najlepši del ceste. Drobovje sva imela že prav na dnu — tik nad sedlom — ko sva prispela v sredo Gorskega Kotarja. Pa kaj je to? Kaj ne bo konca strmin? Saj greva vendar k morju — navzdol in ne navzgor! Oh, kako strmo se je dvigala Lujizina cesta! Imenitno zgrajena in vzorno-zanemarljena naju privede na poljanico, čez 900 m visoko, kjer stoji meteorološka postaja. Končno! »Navzdol!« je najino geslo. V veličastnih ovinkih se prisukava na Jelenje. Na desno drži cesta v Sušak, midva jo udariva na levo proti Crikvenici. Koj za prvim brežulkom že zagledava jekleno gladino morja. Kakšna sreča! Še vselej, ko sem s celine prišelši prvič zagledal morje, me je prešinilo posebno veselje, kakor da bi dosegel nek velik cilj.

Cesta je še dovolj dobra. Ker je bilo tistikrat malo prometa, sva brez skrbi drvela vedno niže. Že prečiva železnico, v Hreljenu sva in po zmerno nagnjeni strmini voziva v velikanskem ovinku k sinjemu morju. Dom Franje Tavčarjeve stoji na koncu jezika, ki sega od Kraljevice proti Bakarskemu zalivu. Do Doma vodi pot tik ob obali pod bivšo Zrinjski-Frankopansko trdnjavo, sedanjo vojašnico. Ko prideva v Dom, pade sinko skrbnemu očetu v objem in pove, da se ima imenitno. Očetovsko srce je torej potolaženo. Še brzozavni pozdrav mamic v Ljubljano, da ne bo v skrbeh, pa se vseliva v prijetno sobico. Čez pol ure sva že v morju, kjer pozabljava na vso vročino in vse cestne zadeve...

V Domu je tačas vse na nogah. Pravkar so končane zadnje priprave za akademijo, ki bo nočoj. Ob osmih zvečer vlada napeto pričakovanje. Najprej zeva s sedežev velika praznота. Ob pol devetih so zasedene tri, štiri vrste, nekaj minut kasneje pa ne dobiš več sedeža. Začetek! Vrste se govori, petje, deklaracije, simbolični prizori, celó matematike se učimo! Da, 3 krat 1 je 1, take stvari izveš! Kdor ne verjame, naj kar vpraša enega od mnogih dečkov, ki so bili tačas doli v Kraljevici! — Toda tam izza Istre se je bližala potuhnjena nevihta. Bliskavica, ki se je že ves čas svetlikala, se je sprevrгла v hude strele. Nenadoma je završala vihra čez Dom, vriščé smo zbežali pod streho. Akademija se je nadaljevala v veliki obednici. Otroci so smeli izjemoma ostati do 10. ure zvečer, ostali pa so potegnili slavje dolgo v noč. Zlohodne govornice so se drugi dan širile, da so zadnji ponočnjaki odhajali v posteljo ob 2. uri zjutraj. To je za Dom nezasišala ura!

Tako se je začelo tridnevno blaženo življenje. Kopel in počitek med obedi in zabavo, čisto po vrstnem redu in urniku ostale kolonije. Spoznavali smo navzoče: dobro gospo Klavoro, ki vodi gospodinjstvo in odlično kuhinjo, njenega hudomušnega soproga, ki gospodari čez administracijo, nadzornike Jožeta, Dušana in plečatega Vuka, zaščitno sestro, o kateri smo šele po dolgih ovinkih

zvedeli, da ji je ime Iza; potem je bila tam Danica, ki streže, in slavni »Čika Marko«, čuvar Doma v samotni zimi, ribič, jadrač in skrbnik mladine na morju v eni osebi. In potem gostje: črnolasa Nada iz Srema, hudomušna Jela iz Subotice, pa še dva očeta iz Ljubljane in zakonski par iz Banata. V najlepši slogi smo jedli, se kopali, prevračali z lesenega splava v vodo in drug drugega poplajali, da smo se naužili solnca in slane morske vode čez in čez. Vmes smo obiskali Omišalj na Markovi »jedrilici«, ob toplih večerih plesali pred Domom in se šetali ob obali. Zadaž za Domom stojita dve visoki tunjeri, kjer si služijo ribiči svoj težki kruh. Koj prvi dan po najinem prihodu je zazvenel klic: »Riba je v mreži!« Vse, kar leze in gre, drvi na obrežje. Nekateri splezajo na tunjero, drugi na obalni zid, večina se jih zbere spodaj pri morju; vsi napeto čakajo. Naglo veslajo trije moške ob zunanji mreži in mečejo manjšo vršo v morsko globino. Ko priveslajo naokrog, prime dvajset rok za vrv in glej — na suho privlečejo veliko tuno! »Dolga je 2 m, 200 kg težka in 50 let stara«, tako sodijo ribiči. Riba se premetava na suhem, da frči debelo kamenje daleč naokoli. Nadzorniki pravočasno spravijo dečad na varno, pa tudi ribiči skrbé za svoje mlade prijatelje, ki se z njimi vred enako veselé dobrega plena. Ko je riba pomirjena, jo odneso štirje moške na nosilih, mladina pa se vrne k igram, k čitanju in naganjanju, kar traja do večera in vse kratke — oh, tako kratke! — počitnice ob tem lepem našem morju.

Četrty dan — odhod! Za slovo dobiva v oprtnike sadja in kruha pa še južine za dečka, ki gre kar z nama. Ostali — prvi del kolonije — so odšli tisti dan zvečer. Mi trije smo se odpeljali do Delnic, nato na koleasa; veselo je šlo navzdol v Brod. Kako beže mimo nas vasi, kjer sva pred štirimi dnevi počasi lazila navzgor! Iz Broda peš na Kočevsko planoto — nebo se je prevleklo z oblaki, da ni prevroče — vrh klanca se poslovimo. Oče in sinko romata počasi v Kočevje na vlak, »stric« pa se odpelje s kolesom naravnost v Ljubljano. Naglo mi minevajo kilometri. Stara Cerkev, Ribnica, Ortnek in Lašče — že sem na Turjaku, od koder je v Ljubljano le še dober skok. Kolo privoziš v Škofljici na glavno cesto, lahko mirne vesti ugotoviš, da je cesta tik pred stolnim mestom naše ljube Slovenije prav tako slaba, kakor najslabši del vse dolge poti od morja do Ljubljane.

Zvečer je bil dečko srečno v materinem naročju, midva z očetom sva si pa čestitala, da je poteklo vse tako srečno in — čujte in strmite! — brez najmanjše pokvare na najinih dvokolesnih konjičkih.

Alpinizem v carski Rusiji in v URSS

I.

Ruski narod dolgo ni imel pristopa h goram, ker se je prvotno razvijal v ravnini med Belim morjem in Kavkazom. Prvo gorovje, ki so ga Rusi v svoji ekspanziji dosegli, je bil komaj 1500 m visoki Ural, meja med Evropo in Azijo. Severni Ural so odkrili Novgorodčani v 11. stoletju, Moskoviiti pa so se v Uralu zatrdno usidrali šele po padcu Vel. Novgoroda l. 1478. — Prva poročila o alpinistih podvigih v tem gorovju pa so ohranjena v spisu avstrijskega poslanika v Moskvi, Francesca da Callo, ki pripoveduje, da se je neki Bagrakov v l. 1519. povzpel na vrh »Jugoriša« v Uralu. Ta gora je bržčas vrh, ki se danes imenuje v samojedskem jeziku Paŭ-Jaz (1457 m) in leži v Severnem Uralu. (Srednji in Južni Ural Rusom takrat še ni bil dostopen.) Bagrakov je po pričevanju da Calla pripovedoval, da »se je povzpel prav na vrh te gore in dosegel točko, kjer so bile megle in oblaki pod njim in je zaradi tega sijala trajna svetloba ter mrak sploh ni nastopil«. Paŭ-Jaz se nahaja namreč tako visoko na severu, da tam v poletju solnce nekaj časa sploh ne zahaja. — Bagrakov je potemtakem najstarejši znani ruski alpinist in je zavzel najvišji vrh, ki je bil Rusom v 16. stoletju sploh dostopen.

V 17. stoletju so se Rusi razširili tudi v Srednjem Uralu in so zasedli nekatere gorate pokrajine Sibiriije. Konec tega veka se je k državi priključila Kamčatka s svojimi veličastnimi ognjeniki. Celo stoletje kasneje so se Rusi približali silnemu gorovju Altajskemu in so ga začeli odkrivati sredi 18. stoletja. V drugi polovici 18. stoletja so prodrli do osrednje verige Kavkaza, ki so ga de-

loma prekoračili. V osrčje Tjan-Šana, Altaja in Pamirja, kjer dosega vrhovi 6000 do 7000 m, pa so prišli Rusi šele konec 19. stoletja. — Tak je bil v glavnih potezah razvoj alpinizma v Rusiji.

Na **Kazbek** (5043 m), ki je eden najvišjih vrhov v **Kavkazu**, se je kot prvi skušal povzpeti ruski Nемеc I. E. Parrot l. 1811., t. j. v času, ko so pričeli graditi georgijsko vojaško cesto, ki veže Vladikavkaz s Tiflisom. Parrot se je zaradi pomanjkljive izvežbanosti in krutih snežnih viharov moral vrniti. Tudi **Elbrus**, najvišjo goro Kavkaza (5629 m), je kot prva naskočila družba nemško-ruskih učenjakov, in sicer fizik Lentz, geolog in geograf Kuffer, botanik Meyer in zoolog Meretrier (Francoz). Tudi ta odprava je bila brezuspešna; pač pa je ob tej priliki (1829. l.) dosegel vrh neki čerkeški vodnik, ki ga moramo smatrati za prvega zmagovalca Elbrusa.

Vojaške operacije, ki so se v tem času vrstile druga za drugo, so precej ovirale razvoj alpinizma v Kavkazu. Zato pa so bile razmere v Transkavkaziji ugodnejše. V **Armeniji**, ki so jo Rusi iztrgali Perzijancem, se je v l. 1829. že omenjeni I. E. Parrot, ki je bil takrat vseučiliški profesor v Dorpatu, s štirimi tovariši povzel na **Ararat** (5167 m). Vendar Parrot brčhas ni bil prvi planinec na tej gori, ki je znana že iz biblije. Po nekih vesteh je bil davno poprej, v dobi Petra Velikega, na vrhu Ararata neki Armenec, ki je tam iskal ostankov Noetove barke. Za Parrotom, ki je svoj uspeh na Araratu dosegel šele po temeljitem vežbanju na Monte Rosi in Maladetti, je postal Ararat v sledečih 20 letih cilj številnih ruskih znanstvenih odprav. Med drugimi ga je obiskal tudi ruski vojaški topograf Kodzko, ki je na vrhu gore 12 dni vršil razna znanstvena opazovanja. Na pobočju te gore je bila nekakšna šola modernega ruskega alpinizma. L. 1921. so — kakor znano — boljševiki odstopili Ararat Kemal paši, tako da je danes ta lepa gora izven območja ruskega planinstva.

V **Altaju** je prve alpinistične poskuse pripisovati zdravniku in poznejšemu slovitemu botaniku A. A. Bungeju, ki je prodrl v to gorato pokrajino do izvorov Katune l. 1829.; nekaj let za njim pa je zopet zdravnik F. V. Goebler raziskoval Katunski ledenik, iz katerega izvira istoimenska reka. Najvišji vrh Altaja, **Beluka** (4620 m), pa je poskušal doseči v tem času neznan ruski lovec; domačini bi bili tak poskus smatrali za bogokletstvo.

Kavkaz so Rusi zasedli dokončno v letih 1859 (Zapadni Kavkaz) do 1864 (Vzhodni Kavkaz); s tem se je odprla možnost za alpinistično zavojevanje tega čudovitega gorskega sveta. Toda v tem delu niso prednjačili Rusi, temveč inozemci, ki so odkrivali Kavkaz prav do pričetka svetovne vojne.

Poglejmo si na kratko zgodovino glavnih vzponov v Kavkazu, ki se je odigravala obenem z naglim razvojem alpinizma v Evropi. Alpine Club je bil ustanovljen v Londonu l. 1857., Österr. Alpenverein l. 1862., Club alpino italiano l. 1863., istega leta je nastal tudi Švicarski alpski klub. Z nastankom teh organizacij je združen velik razmah planinstva. Angleški klub se je pričel udejstvovati v Kavkazu l. 1868., ko so Douglas W. Freshfield, A. W. Moore in C. C. Tooker po dvodnevnih, trudapolni hoji dospeli na vrh **Kazbeka** od juga. Istega leta je skupina v spremstvu dveh domačinov-lovcev naskočila vzhodni vrh **Elbrusa** (5592 m) in ga tudi zavzela po osemurni hoji od izhodišča v višini 3350 m, kjer je prenočila na prostem.

Že l. 1874. so se F. C. Grove, H. Walker in Gardiner povzpeli na **Zapadni vrh Elbrusa** (5629 m), ki je obenem najvišja vzpetina v Kavkazu. Po teh osnovnih činih so sledili ostali v naglem redu. Padali so vrhovi in leto za letom so Angleži prinašali v domovino vesti o novih uspehih. Freshfield je leta 1887. osvojil **Tetnuld** (4852 m), naslednje leto **Cockin Užbo** (severni vrh, 4634 m), **Džangi-Tau** (5038 m) in **Škaro** (5193 m); **Wooley** je splezal v **Centralnem Kavkazu** na **Koštantau** (5145 m); znani **Mummery** na **Dyhtau** (5198 m). — L. 1888. so Angleži do kraja napeli svoje sile in zato dosegli izredne uspehe, ki sem jih pravkar naštel. V naslednjih dveh letih so se udejstvovali v Kavkazu **Rus Pastuhov**, ki je izvršil nekaj prav drznih vzponov, dalje **Anglež Wooley** in **Italijan Sella**, ki je z vzponom na osrednji vrh **Lajle** (4010 m) nastopil kot tekmeč **Angležev**.

L. 1891. so v osebah **Merzbacherja** in **Purtschellerja** stopili tod na plan nemški alpinisti. Pozno so prišli na Kavkaz, vendar so se kmalu odlično uveljavili. **Kazbek** od severne strani in celo vrsto prvenstvenih vzponov na štiritisočake so izvedli v kratkih letih. Vendar so tudi Angleži še nadalje odkrivali

to gorovje; poleg njih sta se močno udejevala Italijan Sella in Madžar Déchy. Nemški alpinisti in geologi L. Distel, G. Lenchs in A. Pfann so priplezali l. 1903. na oba izredno težko dostopna vrhova Užbe (4694 in 4698 m), ki ga tudi imenujejo »Kavkaški Matterhorn«. — Nemci so polagoma iztisnili Angleže iz Kavkaza; po rusko-japonski vojni so stopili nemški alpinisti odločno na prvo mesto med alpinističnimi raziskovalci in osvajalci tega gorovja. Tako lahko na kratko ugotovimo, da so bili v zadnji tretjini XIX. stoletja in v početku dvajsetega veka »vladarji« v Kavkazu Angleži in Nemci, katerim so se od časa do časa pridružili zastopniki drugih zapadnoevropskih narodov.

Kaj pa Rusi? Ti so se v začetku po politični osvojitvi Kavkaza udejevali v tem gorovju le znanstveno. Od l. 1866. dalje so pričeli objavljati zemljevide tega ozemlja in pri tem delu seveda morali naskočiti marsikateri vrhove. V področju planinstva pa je skušal že omenjeni alpinist Pastuhov braniti čast svoje države. Povzpel se je dvakrat na Elbrus (1889 in 1890) ter napravil podroben načrt obeh vrhov te gore, splezal je na Šak-dag (4255 m) in se je tudi drugod precej uveljavljal.

Proti koncu 19. in v začetku 20. stoletja so pričela tudi v Rusiji nastajati planinska društva. Najstarejši je bil »Krimski alpski klub«, ki so ga l. 1890. ustanovili v Odesi. V Krimskem pogorju, ki nima visokih vrhov (najvišji, Roman-Koš, dosega le 1542 m), a je zelo skalnato, se je jel razvijati plezalski sport. Od l. 1907. dalje je klub, ki je svoje delo usmeril tudi v Kavkaz, spremenil ime v »Krimsko-kavkaški plan. klub«. Tudi v Pjatigorskju je obstajal samostojen planinski krožek, ki je izdal svoj prvi letopis l. 1902-1903. Ta planinska društva so prirejala izlete in pospeševala smisel za planinstvo pri svojih članih, niso pa seveda mogla nadomestiti onega, kar so Rusi v teku pol stoletja zamudili v Kavkazu.

V ruskem Turkestanu, kjer se nudi alpinistom široko polje dela, se pred revolucijo sploh nihče ni zanimal za alpinske probleme. Raziskovanje se je vršilo bolj v znanstvenem pogledu. L. 1857. je P. P. Semenov odkril v Tjan-Šanu znamenito skupino Kan-Tengri in dospel do njenih ledenikov. L. 1871. je zagledal A. P. Fedčenko ledenik Ščurovskega v Turkestarskem masivu. Ta učenjak, ki je tudi v severnih pokrajinah Pamira in Altaja odkril nov svet, je vedno skušal svoja znanstvena prizadevanja izpopolnjevati z alpinističnimi vzponi. Na veliko škodo znanosti in alpinizma je ta odlični znanstvenik poginil ob priliki neke vežbalne ture na Mont Blancu. — L. 1886. je proučevala skupino Kan-Tengrija posebna odprava ruskega geografskega društva pod vodstvom I. V. Ignatjeva. Ta odprava je dosegla prav lepe znanstvene uspehe; obenem je pokazala, da ruski alpinizem v tehničnem pogledu nikakor še ni bil kos najtežjim nalogam v Turkestanu.

Zopet so stopili inozemci na plan. Odprava slovitega nemškega alpinista Merzbacherja je prodrla v l. 1902-1903. mnogo globlje v osrčje ledenikov Kan-Tengrija, nego se je to posrečilo Rusu Ignatjevu. Nemca je pri njegovem delu zlasti izdatno podpiral ruski vodnik Nabokov, ki ga je Merzbacher srečal v neki vasi blizu imenovanega gorovja in ki je veljal za najboljšega poznavalca Kan-Tengrija. Nabokov je živel še v začetku tridesetih let tekočega stoletja in ruski alpinisti so ga radi in pogosto hodili spraševati za nasvete. Merzbacherju se ni posrečilo povzpeti se na najvišji vrh v tej skupini, na Pic Semenov (6400 m), ker so ga zavrnili plazovi. Poskušal je priti na vrh preko treh ledenikov (Semenov, Musketov in Inilček), vendar se je moral v silnem viharju vrniti. Kljub temu neuspehu pa moramo smatrati Merzbacherja kot pionirja alpinskega udejevanja v Tjan-Šanu.

Tik pred vojno je organiziral D. Ő. A. V. odpravo v Pamir pod vodstvom V. Rickmerna. Bila je to mešana rusko-nemška ekspedicija, ki so se je poleg Rickmerna udeležili še R. Klebelsberg ter Rusa S. Dimitrijev in V. I. Lipski, ki sta se bila v zadnjih letih pred vojno odlikovala s svojimi odkritji v Gorskem Turkestanu. — V Altaju je bil ob koncu 19. stoletja univ. profesor V. Sapožnikov z vseučilišča v Tomsku vodja planinskih podvigov. Trikrat je poskušal povzpeti se na Beluko, tretjič je došel na sedlo (4050 m), 600 metrov pod vrhom; vendar tudi tokrat ni dosegel svojega cilja. Šele bratoma Tronov se je po dveh neuspešnih poskusih posrečilo 16. julija 1914 zmagati ta težavni vršac. Po l. 1914. so Rusi zopet dalj časa zanemarjali alpinistične probleme domovine, ker sta jih v tem času popolnoma zaposlovali vojska in revolucija.

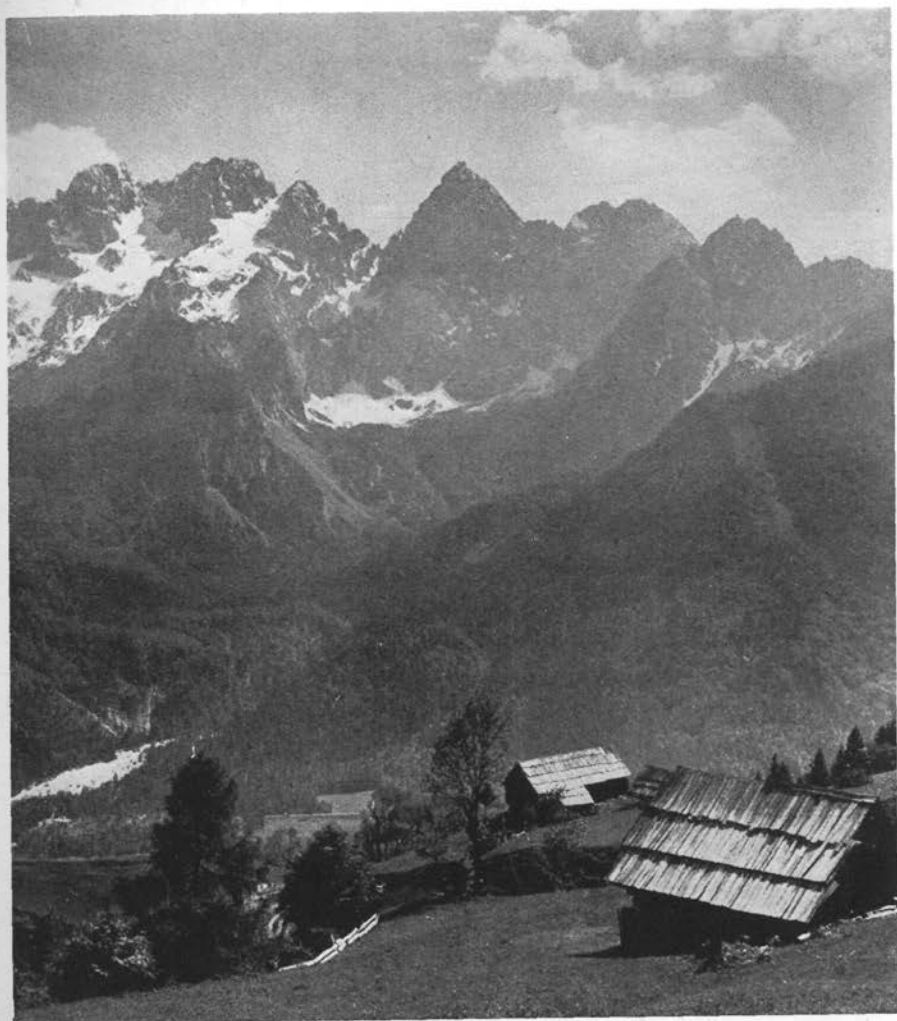

Foto Janko Skerlep

Martuljek s Srednjega vrha

Sovjetski alpinisti so po daljšem presledku pričeli svoje delo v Altaju. Prvo omembe vredno dejanje je bila ponovitev vzpona na Beluko, ki jo je izvedlo deset plezalcev pod vodstvom V. M. Abolakova v l. 1933. V tem letu se je izoblikoval tudi nov kader sovjetskih alpinistov, med katerimi so bila nekatera že znana imena: Pastuhov, Sapožnikov, brata Tronova in drugi. Eden najsposobnejših mož med njimi pa je bil ravno Abolakov. V smislu sovjetske ideologije naj bi ti kadri pripravljali »množestvene« pohode na vrhove gora. In res so Rusi že l. 1935. organizirali tak skupen pohod na Beluko; udeležilo se ga je 100 oseb. Planinci pa so bili slabo izvežbani in nezadostno opremljeni; pri sestopu so nekateri malone zmrznili, ker niso imeli niti šotorov s seboj. Tega leta je dospelo na sedlo 84 oseb in na vrh Beluke 43, kar je gotovo lep uspeh. Poleg omenjenih »alpinijad« in vzporedno z njimi pa so vršili znanstveniki svoje težko in požrtvovalno delo; odkrivali in raziskavali so ledenike v tem gorovju in v drugih sosednih gorskih skupinah.

Na ta način so odkrili Katunsko gorovje, zapadno od Beluke, in skupino Čujsk na vzhodu. Tudi v mongolski ljudski republiki, s katero vzdržujejo sovjeti dobre politične zveze, so ogromna gorovja, ki čakajo na raziskovalce. Tako skupina Tabin-Bogdo-Ola, ki je okrog 4500 m visoka.

V Kavkazu so pričeli zlasti Georgijci iz lokalnega ponosa gojiti planinstvo. Razmah alpinizma v teh krajih se kaže v rastočem številu vzponov na Kazbek. »Kolektivni« vzponi na to goro se zlasti množé, odkar je l. 1927. odkril Džaparidze lažji pot preko ledenika Žeržeta. L. 1935. se je na primer povzpelo kar 1500 oseb na Kazbek, od teh 496 kolhoznikov iz Severne Osetinije. Druge večje skupine, po 150 in 170 oseb, so tudi v istem letu naskočile Kazbek. Ko se je ustanovilo »Georgijsko društvo za proletarsko planinstvo«, so se domačini pod vodstvom dr. Aslanšvilija lotili tudi drugih gorá (Maruk-Baš, 3798 m, v vzhodnem Kavkazu, i. dr.). — Tudi v sosedni Armeniji se je jel razvijati alpinizem; tamošnji planinci so zlasti obiskovali ognjenik Aragak (4005 m) in objavili o njem monografijo v ruskem jeziku.

Posebno važna vloga v razvoju ruskega alpinizma po revoluciji pa je pripadla Elbrusu. Na tej gori so Rusi izvajali svoje »alpinijade« zlasti v l. 1934., ko so nagnali cele armade, nad 2000 ljudi iz vseh slojev, med njimi posebno mnogo delavcev in vojakov, na najvišji vrh Kavkaza. Na Elbrusu se je učil in vadil tudi N. V. Krilenko, kasnejši komisar za pravosodje v URSS, ki je v zadnjih letih postal neke vrste sovjetski Pastuhov.¹

Po l. 1925. so sovjetski alpinisti ponovili vse važnejše vzpone, ki so jih bili prvenstveno izvedli na Kavkazu angleški in nemški planinci v predvojni dobi. L. 1929. se je povzpел Simenovski na Užbo, Kizel in Olejnikov sta dosegla severni vrh te gore, enako leningradška alpinista Belecki in Martinov.

Najbolj pomembno in v veliki meri pionirsko delo pa so izvršili sovjetski alpinisti v gorovjih Tjan-Šana in v Pamir-Altaju. — L. 1928. je odšla mešana nemško-ruska odprava v Pamir. Nemce so zastopali odlični planinci: Borchers, E. Allwein, R. Wien, E. Schneider in F. Kolhaunt. Med »Rusi« je bil Oto Juljevič Šmit (ki se je kasneje proslavil s svojimi polarnimi odpravami) in N. V. Krilenko, ki je objavil zanimivo poročilo o izvršenih vzponih. Alpinistično delo te ekspedicije je bilo ogromno: 30 vrhov med 5000 in 6000 m, 7 vršacev nad 6000 m in 1 vrh nad 7000 m! — Večino prvenstvenih in najtežjih vzponov so opravili Nemci, ki so tudi sedaj še močno nadkriljevali Ruse v opremljenosti, alpinski tehniki in izkušnjah. Rusi pa so zopet uspešno delali na znanstvenem polju. Le Krilenko se je povzpел na en vrh nad 6000 m (6150 m) in s tem postavil ruski višinski rekord. To dejstvo je obenem pokazalo slabost tedanjega ruskega alpinizma; kajti vedeti je treba, da imajo Rusi morda 50 ali 100 vrhov, ki presegajo 6000 m, ki pa so jih pred desetimi leti obvladovali drugega za drugim — tuji. V teku te odprave so se, kakor je znano, Nemci Allwein, Wien in Schneider povzpeli prvič na Pic Lenin (7127 m), ki se je do tedaj imenoval po slavnem ruskem guvernerju Turkestana Pic Kaufman.

¹ Pastuhov je bil najpomembnejši ruski alpinist v predrevolucijski dobi. Umrl je l. 1899. Pokopan je v Pjatigorsku na slikovitem mestu na pobočju gore Mašuk; ruski alpinisti mnogo romajo na grob tega znamenitega planinca.

Omenil sem že, da Rusi v tej odpravi alpinistično niso opravili pomembnejših dejanj. Zato pa so v znanstvenem pogledu delovali prav uspešno. Krilenko se je v letih 1931 in 1933. ponovno vračal v te kraje, raziskal celo vrsto ledenikov in odkril nove vrhove; med drugim je vršil svoja raziskavanja tudi v bližini Pic Garma, o katerem bomo še govorili.

V Tjan - Šanu je neka ukrajinska odprava pod vodstvom M. Pogrebeckega v l. 1931. izvedla vzpon na najvišji vrh Kan-Tengri (6997 m); to znamenito dejanje je pa ostalo sporno, poznejši viri ga — kakor bomo videli — ne omenjajo več.

Od l. 1932. dalje so pričeli Rusi naskakovati najvišji vrh v Pamir-Altaju, Pic Stalin (nekdanji Pic Garmo), ki ima 7495 m in predstavlja najvišjo vzpetino v URSS. — Po raznih neuspešnih poskusih je skupina akademika N. P. Gorbunova zavzela v l. 1933. ta vrh. V družbi Gorbunova, ki je prodirala preko ledenika Fedčenko, se je nahajal tudi eden najboljših sodobnih ruskih alpinistov, E. M. Abolakov. S tem činom so Rusi potolkli rekord Nemcev iz l. 1928. ob vzponu na Pic Lenin za 370 m. S tem so stopili Rusi pri naskoku na najvišje vrhove naše zemlje v tekmo s prvimi alpinisti in narodi sveta.

L. 1934. sta organizirala Krilenko in Vorošilov (komisar za vojno) kolektivno ekspedicijo oficirjev rdeče armade na Pic Lenin. Kot planinca-strokovnjaka sta spremljala to odpravo brata Abolakova. Skupina je naskočila goro od severne strani po dolini Altaja, ki jo je bil odkril Krilenko. Na vrh pa so prišli le trije udeležniki, in sicer častnika Černuhin in Lukin ter vodnik Vitalij Abolakov. — L. 1935. so priredili Rusi vojaške vaje; ob tej priložnosti je prišlo na Trapecijo (6100 m) 68 ljudi, 96 na Bezimeni vrh (5710 m) itd. Naslednje leto (1936) je bilo leto velikih naporov in uspehov, pa tudi znatnih nesreč. Dva alpinista rdeče armade, Belecki in Fedorov, sta v tem letu zavzela vrh Džerdžinski (6713 m), ki je v Transaltaju za Pic Leninom najvišji. To je bil odličen alpinistični čin, ki se je posrečil šele po truda polni poti skozi silne ledene puščave in s težkim plezanjem po ostrem grebenu do vrha. Isto leto je posebna odprava 14 oseb naskočila Kan-Tengri in ga zavzela. Ker je sovjetsko časopisje v opisu tega podjetja označilo Kan-Tengri kot goro, »na katero še ni stopila človeška noga«, sklepamo, da iz izvestnih razlogov ne pripoznajo prvenstvenega vzpona Pogrebeckega na ta vrh. — Drugi naskok na Kan-Tengri (l. 1936.) pa se je končal tragično. Udeleženci odprave so bili Rusi Evgenij Abolakov, zmagovalec Pic Stalina, V. Abolakov, osvojitelj Pic Lenina in Beluke, še nekateri drugi planinci in švicarski alpinist Lorenz Saladin. Skupina se je povzpela na vrh od zapadne strani in ga je tudi dosegla; na povratku pa jo je v višini 6000 m zalotil tak snežni vihar, da je na posledicah mraza, zastrupljenja in naporov umrl Saladin; vsi ostali so odnesli hude ozebljine. Tudi o tej turi je nastala polemika v časopisju in še danes ni popolnoma jasno, kateri odpravi gre prav za pravičast, da je prva prišla na vrh Kan-Tengrija. Ker se je v istem letu ponesrečila tudi večja kolektivna odprava na Pic Lenin, se je pričelo v sovjetskem časopisju živahno prerekanje o ruskem alpinizmu in njega pripravljenosti, pri čemer je kritika ugotovila, da se morata oprema in tehnična izvežbanost izpopolniti pri onih ruskih alpinistih, ki se lotevajo najtežjih problemov.

L. 1937. je bolje ko doslej opremljenim družbam uspelo povzpeti se na Pic Lenin (vodil je L. L. Barkaš); pod vodstvom A. F. Geteja pa je več oficirjev zavzelo Pic Korženevskij (6910 m) v verigi Petra Velikega na severo-zapadni meji Pamirja. Pic Stalin (7495 m) pa je v l. 1937. z uspehom naskočilo kar sedem ruskih alpinistov; šest jih je dospelo na vrh.

Če pregledamo glavno črto v razvoju ruskega alpinizma pod sovjeti, lahko ugotovimo tri dobe: do l. 1927-1928 vidimo popolno nezmožnost Rusov, da bi na kakršenkoli način dosegli pomembnejše alpinske uspehe; od l. 1928. do l. 1933. nekako zbirajo moči in se vežbajo; po tem letu pa sledijo drug za drugim veliki vzponi, s katerimi so se Rusi uvrstili med osvajalce vrhuncev sveta. Ruski alpinizem je danes brez dvoma doživel tak razmah, da lahko tekmuje z Angleži in Nemci pri reševanju zadnjih in najtežjih problemov alpinizma, t. j. pri osvojevanju himalajskih osemtisočakov. Vprašanje je seveda, če se bodo Rusi v to tekmo sploh spuščali in če se ne bodo zadovoljili s tem, da se udeležujejo v gorah lastne države, kjer jih čaka še mnogo posla.

Rusi imajo danes okrog 8000 organiziranih alpinistov, večina od njih ima »medaljo alpinistov URSS« in 50 od njih jih je prejelo odlikovanje najvišje

(druge) vrste. Dasi nam tako vrednotenje alpskih uspehov ni simpatično, moramo vendar tudi iz števila odlikovanj sklepati na porast moči in borbenosti med ruskimi planinci. Ruski alpinizem ima kljub uspehom še velike nedostatke: pomanjkanje centralne organizacije in zlasti nedostatnost revij in rednih publikacij; kajti poročila o vzponih prinašajo le dnevni časopisi, ki ne zmorejo res strokovnih opisov o izvedenih vzponih. Skratka, Rusi bodo morali ustvariti svojo alpsko revijo in svojo močno alpsko organizacijo, da bo izvedla teoretično in praktično vežbanje alpinistov, vzgojo naraščaja in sistematično pripravo za največje naloge, ki ruske alpiniste še čakajo. Saj se nahaja v bližini ruskih meja na skrajnem vzhodu, v kitajskem Turkestanu, skupina Mustag-ata, katere vrhovi dosegajo 8300 m. To gorovje bo gotovo mikalo podjetne ruske alpiniste.

Vrhovi Hindukuša, ki presegajo 8000 m, so na meji URSS, pa tudi gore Severnega Tibeta so v dosegljivi bližini. Bržčas se ruski alpinizem ne bo mogel zapreti v svoje državne meje, temveč bo v svoji ekspanzivnosti segel po najvišjih ciljnih blizu, čeprav onkraj državnih meja, in tako stopil v bojno areno mednarodnega alpinizma.

Po članku »L'alpinisme en Russie et en U. R. S. S.« v »Le Monde Slave«, dec. 1937; dalje po »Taterniku« in drugih drobnih virih sestavl
Dr. A. B.

Obzor in društvene vesti

ZA MLADINSKI DOM SPD!

Prijatelji mladine! Najlepša leta, leta mladosti, so slovenskemu dijaku mnogokrat zagrenjena zaradi pomanjkanja. Ko se v dolgih velikih počitnicah željno ozira v planine in zbere zadnje dinarje, da jo, težko optan, mahne v višave, najde tam sicer gostoljubne kočje našega društva, ki mu nudijo olajšave, a v podnožju gora je dijak tujec. Kak prijazen kmet mu še nudi nekoliko strehe na senu — na podu — sicer pa mora skozi naše najlepše kraje bežati. Zunanji kulturni svet danes za svoje potujoče dijaštvo bolj skrbi kakor mi. Mnogo lepih domov se nudi mladini v sredi najkrasnejših krajev sveta; Francija jih ima nad 450 za svoj planinski naraščaj. Pri nas nimamo strehe za dijaka-planinca, razen v kočah SPD. Naše Planinsko društvo je zato pred leti ustanovilo poseben mladinski odsek, ki naj bi se brigal za planinsko mladino; dalo mu je tudi Malnarjevo kočjo pod Črno Prstjo na razpolago. Toda ta kočja, kakor tudi krasno leži, je od rok za večje množice planincev-dijakov. Treba je zavetišč v središčih planinstva. Da bi pomagalo mladinskemu odseku, mu je društvo sedaj dalo v uporabo svoj lepi travnik in dva senika ob zapadnem delu Bohinjskega jezera. Senika sta popolnoma v razvalinah, a mladinski odsek SPD jih namerava obnoviti v prvotni obliki in znotraj opremiti za poletno in zimsko zavetišče dijakov. Pod vodstvom vzgojiteljev bi v teh poslopih poleti dijaki-planinci našli prijazen krov za oddih; tam bi skozi vse počitnice domovale dijaške planinske kolonije, v ugodnem primeru bi bila tam tudi mladinska planinska šola, kjer bi se vzgojeval dober planinski naraščaj, ki bi znal ceniti in varovati nepokvarjene naše divne gore.

Mladinski odsek pa razpolaga le z malenkostnimi prispevki, ki jih dijaki-planinci plačajo za planinske izkaznice. Zato mu je nemogoče iz lastnih sredstev obnoviti omenjene senike, ki bi bila prva — mala — slovenska dijaška planinska domova. Zato poziva slovenske planince in vse, ki imajo smisla za mladino, da pomagajo s svojimi prispevki — velikimi in majhnimi — zgraditi slovenskemu dijaku prvo lastno streho v najlepšem kraju naše domovine: ob Bohinjskem jezeru. Spomnite se svojih dijaških let in olajšajte sedanji mladini dostop v planine, Mladinskemu odseku pa izvršitev njegove največje naloge — vzgoje dobrih planincev! Prilagamo položnico in Vas prosimo, da blagovolite svoj delež žrtvovati v ta blagi namen!

Mladinski odsek Slovenskega Planinskega društva.

Naše planine. Letni Almanah Srpskog planinskog društva 1939. — Uredio redakcioni odbor. — Cena 10 din. — S tem almanahom, prvim svoje vrste, stopa »Srpsko planinsko društvo« prvikrat pred širšo javnost s točnim in vsestranskim obračunom o svojem stanju in delovanju, prav nič prikrivajoč nedostatkov in prepuščajoč nam, da iz zapisanih dejstev sklepamo o napredku. Ta odkriti značaj almanaha je simpatičen; priznavamo ga tem raje, ker prav dejstva nedvomno izpričujejo velik, presenetljiv podvig smisla za planinstvo na področju SrPD. Ta podvig je posebno razveseljiv zato, ker so planine v Srbiji, ki je itak po večini gorata, polne posebnih lepot, mikavnosti, veličin in — še pristne — romantike. Zdaj so te lepote vsaj skupno napovedane; treba bo pa še dosti truda in preteklo bo pač še dokaj let, da bodo navadnemu, splošnemu potniku-planincu za silo pristopne.

V društvenem poročilu je najprej podana kratka zgodovina SrPD, ki je, ustanovljeno 1901, prvo desetletje životarilo, v dobi vojsk domala umrlo in bilo 1923 obnovljeno. Krepko se razvija od tridesetih let, posebno od 1935 dalje; zdaj šteje poleg matičnega društva v Beogradu 16 podružnic, nekatere pač z maloštevilnim članstvom (največ, 190, jih šteje Leskovac), ima smučarski (s tem imenom), planinski in fotoodsek, pušča podružnicam polno samostojnost (matici ne prispevajo nič, članarino si določajo same, svoje dohodke porabijo za svoje namene, samo legitimacije morajo imeti od matice). Značilno je, da v Užicu obstoji edino mladinska podružnica tamošnjih gimnazijcev, predvsem smučarjev. — »Almanah« je izdala matica v Beogradu, za svoje člane brezplačno, a na ta račun se je članarina za nekaj zvišala; v jeseni bo izšel drugi almanah, posebno zimskega značaja. Za pozneje je v načrtih izdajanje planinskega časopisa. — Lastnih koč ima SrPD še malo; saj bi se, tako pravijo, oskrbovane tudi ne izplačale, dokler ni smisel za planinstvo bolj prodril v ljudstvo. Zdaj imajo: Mitrovičev dom na Avali (497 m) pri Beogradu, koč na Kosmaju (570 m) južno od Avale in moderni Dom na Kopaoniku. (Pod Durmitorjem se gradi prava palača.) Spoštovanje zbuja tale zgled: na Planini Goliji je kmet Toša Ivanović, ki je bil prej oskrbnik Doma na Kopaoniku, na lastne stroške postavil smučarski dom!

Glavni del almanaha zavzemajo članki (18 jih je) o najvažnejših pogorjih Srbije; samo južnovzhodni kot ni vpoštevan. Uvodno besedo je programatično povedal predsednik SrPD inž. St. Nedeljković: društvo bo sledilo živemu življenju, leta 1920 je štelo 7 članov, zdaj jih je okoli 2000. Ostali pisci so vsak večje pisali o svojem področju; da nudijo čim več neposredno potrebnih podatkov in informacij, so članki pisani zgoščeno, stvarno, s kratkimi opisi gorovja, pristopov in sestopov, krajevnih prilik, prebivalstva v prosvetnem in gospodarskem oziru. Zato je almanah prav prijetno in poučno berilo, ljubo nam tudi zato, ker povsod opažamo gorko ljubezen do prirode in pravo umevanje za tegobe prebivalstva prav tako kakor za njegovo zdravo primitivnost. Nekateri pisatelji so tudi sotrudniki našega Vestnika: plezalec Stanko Aleksić opisuje prvenstveni vzpon čez severno steno Savinega Kuka v Durmitoru, Dušan Krivokapić pesniško uživa spomlad na Šarplanini, dr. Andrija Ristić se ob Suvi Planini spominja naših Karavank, Mih. Jovanović nas kot specialist Šare pazno vodi po Rudoki. Drugim sledimo v pestrem sporedu od planine do planine; ti so: Dušan Stefanović (v vzhodni Srbiji kraški pojavi z jamami in z alpskim značajem: vrh Stol — ne Stol!), Branislav Cerović (v Prokletijah je najvišji vrh Djerovica, ne Maja Hekurave; Valbona je tekmeč Logarske doline!), Leonid Maslić (Kajmakčalan, znameniti del Nidže Planine), bogastvo Jastrebeca (M. B.), dr. Petar Kostić (pravcati vodnik po Komovih), Milorad Milošević (tri jame v Homoljskem pogorju), Miloš Vujić (kar monografija o Korabu), Ratimir Stefanović (zemlje- in naroloписni oris Homoljskih planin), Časlav Stojadinović (Perister v Babi Planini, vsestranski opis, »gorske oči« — ledeniška jezera), Čeda Jevtović (»Stopica jama« v Zlatiboru), Vladeta Limić (pesniški opis bogate Stare Planine: ogromen park, 320.000 ovac), dr. Niko Djolović (Rtanj, »naš Rigi«).

Na svojih šestih polah Vestnikove oblike z mnogimi slikami v besedilu (njih kazala ni) ima almanah bogato in pestro vsebino. SrPD se je z njim dobro uveljavilo; prepričan sem, da se bo tudi z naslednjimi. Dr. Jos. Tomiňsek.

Dr. Branimir Gušić, a) Prilog morfologiji Prokletija. (Poseben odtis iz »Glasnika Hrv. priir. dr.« XLIX-L, 1937.) — Prokletije, to odvratnoimen-sko mejno gorovje med severno Albanijo in našo državo, je izmed vseh balkan-skih in, zdi se, sploh evropskih znanstveno najmanj raziskano, dasi ga v zadnjih letih podjetni planinci — med njimi naša Marko Debelakova — radi obišejo. Posebno pažnjo pa je Prokletijam posvetil i kot vztrajen planinec i temeljit znanstvenik zagrebški vseučiliški docent dr. Gušić, ki s svojimi doslednimi studijami postaja specialist za to gorovje, od koder prihaja po skrbnih prepotovanjih z bogatim znanstvenim in slikovnim materialom, nabranim in posnetim z bistrim pogledom, večtim umom in zdravim ukusom.

Pričujoča razprava je v malem monografija Prokletij; v njej je zbrano slovstvo o Prokletijah (30 del) in je pregledno podana zgodovina njihovega odkri-vanja ter znanstvenega obravnavanja; a s 13 odličnimi lastnimi posnetki, poleg dveh vertikalnih profilov, se nudi i v sliki i s podrobno razlago k vsaki sliki bralcu prava podoba posebnosti tega znamenitega pogorja. Dr. Gušić je že leta 1931. prebil več dni v Prokletijah, posebno okoli Bjeliča, in je na osnovi svojih studij izdal v češčini (1934) razpravo »Z Prokletiji—Bješkat e Nemuna« (gl. Planinski Vestnik, 1935, 31). Leta 1933. je gorovje ponovno obiskal v severnem pre-delu, zlasti v okolju najvišjega vrha, Velike Djerovice (2656 m; doslej je veljal za najvišjega Škilzen). Znanstveni plod tega potovanja je naša razprava. V njej kritično presoja dosedanj trditve, tudi Cvijićeve, ki so nastale, ker avtorji niso mogli spričo težke pristopnosti temeljito preiskati večjih predelov — kaj šele vseh — tega gorovja, ki je geološko zelo zamotano, stratigrafsko izredno razno-liko. Dr. Gušić razlikuje štiri skupine v preiskanem predelu: 1. glavna tvar so skriljavci gornjega paleozoika; 2. kremenski peščenjaki in breča; 3. eruptivna gmota Maia Rops (2502 m); 4. apnenci različne starosti. — Velik in viden je vpliv ledenikov: močna erozija, ledeniška jezera.

Razprava pomeni velik napredek i v planinstvu i v znanstvu.

b) V svoji vnemi za raziskavanje »Prokletij« je isti pisatelj v »Prirodi«, XXIX. (1939), št. 5, str. 134 i. sl., objavil krajši, z 8 lastnimi posnetki opremljen članek »Iz istočnih Prokletija«, kjer je na kratko zbral glavne uspehe svojih večletnih studij v tem pogorju, posebno zanimivo pa opisal življenjski položaj tamošnjega, splošni civilizaciji dokaj odmaknjeneega, siromašnega pa po-štenega arnavtskega prebivalstva-pastirstva; mnoga lastna imena izpričujejo prvotni slovanski živelj.

Dr. Jos. Tominšek.

Planinsko slavlje pri Valvazorjevi koči. Kranjska podružnica SPD je v ne-deljo, 11. junija t. l., slovesno otvorila gori pod Stolum svojo razkošno, novo Valvazorjevo kočo (1180 m). Že v soboto zvečer se je tam zbralo veliko število planincev, ki so prižgali dva velika kresa. V nedeljo dopoldne je število naraslo nad 600, vseh razigranih in uživajočih dobrine nove koče. Ponosni dom stoji na mestu starega poslopja, s kletjo in podstrešjem. V pritličju je obednica s kuhinj-skimi prostori v nadstropju in podstrešju je 11 sob in 2 skupni ležišči za 50 oseb. Stavba ima lasten vodovod, električna napeljava je pripravljena. Pot do tja je skoraj promenadna (poldrugo uro od žel. postaje Žirovnice); na vrh Stola prideš v dveh urah, razgled na Gorenjsko in proti Triglavu je nepopisen.

Otvoritvena svečanost se je pričela s sv. mašo, ki jo je opravil g. dr. Arnejc, župnik na Breznici, in nato blagoslovil novo stavbo. Med cerkveno slovesnostjo je lepo prepeval moški pevski zbor iz Breznice. Po cerkvenem opravilu je predsednik Kranjske podružnice SPD, A. Rojc, pozdravil goste, med njimi sreskega načelnika radovljiškega g. dr. Vrečarja, domačega župana, zastopnike glavnega odbora SPD: dr. Vrtačnika, dr. Brileja, Pučnika in Dolinška, zastopnika Zveze za tujski promet ravnatelja dr. Žižka; nato je orisal zgodovino te zelo stare planinske postojanke in se je zahvalil vsem, ki so kakorkoli pripomogli do prelepe nove stavbe. Za njim je govoril sreski načelnik dr. Vrečar, v imenu glavnega odbora SPD dr. Vrtačnik in v imenu Zveze za tujski promet njen ravnatelj dr. Žižek. Vsi govorniki so enodušno priznali, da si je Kranjska podružnica s to stavbo postavila trajen spomenik svoje delavnosti. — V popoldanskih urah je dospel tudi predsednik glavnega odbora SPD, dr. Pretnar. Tedaj se je bila živahno razvila planinska zabava, ki je trajala do večernega odhoda; mnogi planinci so pa kar ostali za nekaj dni.

Zrtev Kamniških Planin († Gerhard Simonitsch). Na binkoštno nedeljo (28. 5.) zjutraj se je z manjšo družbo Novomeščanov, ki sta se ji med potom pridružila dva Ljubljancana, odpravil iz Kamnika na Veliko planino sedmošolec Gerhard Simonitsch, nečak graščaka g. Ulma na Klevevžu, krepak mladenič. Ker je bilo prejšnje dni lepo, toplo vreme, je bila družba le lahko opravljena. Ze na potu proti Veliki planini je planince močil dež; ker pa se je kmalu razvedrilo, se je družba — sami mladi ljudje, med njimi tudi dekleta — dvignila na Konja, hoteč se preko njega vrniti v dolino. Kar se je vreme sprevrglo, nastal je silen snežni metež z viharjem, ki je zabrisal pot in jemal vid, sapo, moči. Družba se je še preblodila do Presedljaja, a zdaj je omagal najprej in najbolj Simonitsch, ki je doslej skušal biti voditelj; pešal je in omedleval. Odločili so se, da se zatečejo v najbližje zavetišče, v Kocbekov dom na Korošici. Ker pa je do tja vendar še poldrugo uro in je snežni vihar besnel z nezmanjšano silo, so se do tja prebrodili le nekateri odpornejši in bolje opremljeni tovariši, Simonitsch pa je popolnoma omagal in obležal. Iz Kocbekovega doma, kjer se je bilo zaradi viharja zbralo kakih dvajset planincev, sta hitela na pomoč najprej Mozirčana Mrevlje in Češarek, za njima oskrbnik Klemen Prodnik z nosilnico in z več turisti. Simonitscha so dobro zavili in nesli proti koči; bil pa je nezavesten, dihal je rahlo in je izdihnil ob koči — pač srčna kap; umetno dihanje brez uspeha. Prihodnji dan sta v snegu in vetru nesla Mrevlje in Češarek vest o nesreči v Luče; v torek so težavno spravili truplo v dolino, med potom sta jim že prišla nasproti celjska reševalca A. Kopinšek in D. Gradišnik. Truplo so prepeljali v Novo mesto. — Vrl, nadebuden mladenič je bil ranjki Hardi. J.

Smrtna nesreča v Jalovcu († Dušan Klepec). Znani naš plezalec, 21 letni pravnik Dušan Klepec, je 29. junija t. l. plezal v Jalovčevi severovzhodni steni smer ing. Horna v družbi Petra Romavha. Tam sta se zaplezala, Dušan je padel globoko in je v ozebniku obležal na mestu mrtev, tovariš pa je ostal v steni; priklical je Pavla Poženela (Ratečana), ki se je vzpenjal po ozebniku, in ga je prosil — ko je od njega izvedel, da je Dušan mrtev — naj hiti v dolino in obvesti o nesreči reševalno odpravo ter Uroša Župančiča kot prijatelja in so-plezalca rajnkega; on sam bo v steni čakal na pomoč. Ta odprava Rateške podružnice SPD (Juvan Maks, Erlah Janez, Makovec Jože, Mežik Janez, Tof Janez), ki jo je (z Jesenic) došel Uroš Župančič, je Romavha rešila s stene in spravila v dolino tragično preminulega, idealno zanosnega Dušana. — S težkim srcem so 1. julija spremili na zadnji poti, med globoko prizadetimi svojci, enakovrstniki vzornega pobratima; svojim čustvom so ob grobu dali izraza gg. Šenk za »Skalo«, Majcen za klub »Slovenijo«, Bajuk za Društvo slušateljev juridične fakultete. (V prihodnji številki bo o Dušanu in njegovi nesreči podrobneje poročal njegov najožji tovariš.) J.

Janka Mlakarja Izbrani planinski spisi. Za to poletje je v založništvu Osrednjega SPD v Ljubljani izšel II. zvezek teh izbranih spisov. Tega novega »Mlakarja«, ki še ni ves — ostalo ga je še za dober zvezek — se bodo z veseljem nauživali vsi njegovi mnogoštevilni bralci in — upamo — prav tolikoštevilni naročniki. Zajetna knjiga blizu 300 strani je ta zvezek; po obsegu zbujaja kar spoštovanje — kdo bi si bil pred enim letom mislil, da je v našem slovstvu toliko »Mlakarja«? Pa ga ne bo nikoli preveč; ko si prebral prvo knjigo, se v mirnem, veselem razpoloženju usedeš k drugi; njen konec pa ni konec, je nekako v sredi in daje znamenja za tretjo ter, če Bog dá leta, za četrto... V drugi knjigi hodimo in živimo samo v tujih planinah, Stubajskih itd. Mlakar pa v njih ni tujec; kamor pride, povsod je takoj doma in domač, z vsakomer se sporazume in — vse jezike zna, ker je povsod tako pristno človeški in mu nihče nič ne zameri — saj tudi on nikomur nič ne zameri. Bralci Vestnika, vi ga poznate; za 50 din si naročite (ako še niste) v polplatno vezani zvezek pri SPD. — Na prilogah je zvezku pridejanih 18 celostranskih slik, tudi iz tujih planin; ena je iz naših: »Storžič z Veliškega vrha«, posnel jo je naš odlični ravn. Janko Skerlep. Jože.

Spominsko ploščo Alojziju Knafelcu je predsednik Osrednjega društva SPD, dr. Jože Pretnar, odkril ob Koči pri Triglavskih jezerih dne 2. julija t. l. v imenu tega društva. Poročilo (s sliko) v prihodnji številki.

Društveno izvestje Slovenskega Planinskega društva za leto 1938

I. Tretja redna skupščina Slovenskega Planinskega društva.

(Novo mesto, 13. in 14. maja 1939.)

Predsednik dr. Jos. Pretnar, poročevalec tajnik dr. Arnošt Brilej.

I. dan. **Važni sklepi:** Obveznost podružnic za točno poročanje Glavnemu odboru. — Ponovno se bo posredovalo pri železniški oblasti za izboljšanje pogojev § 11. potniške železniške tarife in za uvedbo veljavnosti weekend-voznic tudi za praznike. — Podružnici v Kamniku se priporoča, da postavi zavetišče na Podeh. Preko zaprek v tem predelu zaradi zakupa lovišča naj Glavni odbor pomaga Kamniški podružnici. — Podružnica, v katere delokrog spada Škrlatiška skupina, se pozove, da se izjavi glede postavitve zavetišča na Križkih Podih. Ako bi to vprašanje do prihodnje skupščine ne bilo rešeno, bo skupščina leta 1940 določila podružnico, ki naj postavi nujno potrebno zavetišče.

Vse podružnice SPD naj izdelajo točen program za dobo petih let, kje v Sloveniji je treba še postaviti planinske postojanke in kje narediti nova planinska pota. Ta delovni program podružnic naj zbere Glavni odbor, ki sporazumno s podružnicami izdela delovni načrt za celokupno SPD. — Posebna podružnica SPD v Kočevju je nujno potrebna. Skupščina naloži Glavnemu odboru, da jo še tekom letošnjega leta ustanovi. Podružnicam SPD se priporoča, da prirejajo tja izlete.

Na osnovi referata dr. B. Breclja se sklene: Od 1. januarja 1940 dalje plača vsak član Planinskega društva po 2 din za sklad, kjer se bo zbiral denar za zavarovanje reševalnega moštva in za podpore onemoglim gorskim vodnikom. Razen tega se pobira od 1. junija 1939 dalje od nečlanov pri prenočninah v posteljah enkrat po 2 din in pri prenočninah na skupnem ležišču enkrat po 1 din; tudi ta denar se steka v navedeni sklad. Zazdaj ostane v veljavi sklep skupščine SPD v Celju z dne 15. maja 1938 glede pobiranja reševalnega prispevka kakor doslej, t. j. vsak član SPD plača letno 4 din, od nečlanov pa se pobira pri prenočninah enkrat reševalni prispevek 2 din; v imenoma določenih planinskih postojankah plačujejo podružnice pavšalni reševalni prispevek. Podružnice morajo na svoje stroške zadostno opremiti svoje postojanke z reševalnim materialom. — Velja naj načelni sklep, da spravijo reševalci SPD mrtvega ponesrečenca iz stene v dolino; od pristojne oblasti se pa zahteva, da povrne nastale stroške za delo, ki bi ga po zakonu morala izvršiti pristojna občina.

Pri sprejemanju članov neslovenske narodnosti se priporoča vsem podružnicam opreznost. Oskrbniki morajo strogo varovati slovenski značaj naših planinskih postojank in v vsakem primeru pozdravljati turiste v slovenščini. — Planinski tabor bo letos na Plešivcu; prihodnji, leta 1940, pa v Kočevju ali v Dravogradu. — Zveza Planinskih društev naj letos posreduje na

merodajnih mestih za skupno brezobrestno posojilo članicam. — Tečajji za oskrbnike naj se vršijo vsako leto menjaje v raznih krajih. Vsak oskrbnik je dolžan, da se tekom treh let udeleži na svoje stroške vsaj enega tečaja. — Markacije naj se opremijo s puščico, ki kaže smer.

II. dan. Predsednik dr. Jos. Pretnar pozdravi zastopnike oblasti, organizacij, tiska in vse delegate in podčrta namen, da se skupščina vrši v tem mestu ob 25-letnici Novomeške podružnice. — Skupščina pošlje brzojavne pozdrave Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, ministru za telesno vzgojo naroda g. Djuri Čejoviću, ministru trgovine in industrije g. Jevremu Tomiću, predsedniku senata g. dr. Antonu Korošču, ministru brez partelja in prijatelju planincev g. Ante Maštroviću, banu Dravske banovine g. dr. Marku Natlačenu in predsedniku ljubljanske Tujskoprometne zveze g. dr. Franu Rateju.

Iz obširnega tajnikovega (g. dr. A. Brilej) poročila posnemamo: Statistični podatki so razvidni iz zadaj natisnjenih tabel. Skupaj: 10.751 članov (ok. 300 več ko lani). Podružnic je 30 (med letom ustanovljena v Dravogradu), obiskovalcev 84.054, za 4300 več ko lani vpisanih, z nevpisanimi jih bo 150.000. Padlo je članstvo n. pr. v Zidanem Mostu, Tržiču, Trbovljah. — Velika gradbena dela: Hotel Zlatorog (63 sob, 88 postelj, stroški 1.300.000 din); Valvazorjeva kočja (10 sob, 20 postelj); nova je kočja na Mlinci, Savinjska je pripravljena za gradbo kočje na Golteh.

Planinski Vestnik je imel v letu 1938 2100 plačujočih naročnikov, za število članstva daleko premalo; vsaj $\frac{1}{3}$ bi morala biti naročena. Zdej je v Ljubljani pri Osrednjem društvu doseglo število naročnikov 40% članstva, v Celju 15%, v Črnomlju 4%, na Dovjem-Mojstrani 6%, v Gorjah 3%, na Jesenicah 40%, v Kamniku 30%, v Konjicah 10%, v Kranju 28%, v Kranjski Gori 20%, v Litiji 8%, v Mariboru 23%, v Novem mestu skoraj 50%, v Poljčanah 9%, v Prevaljah 7%, v Radovljici 20%, v Rajhenburgu 15%, v Ratečah 7%, v Rogaški Slatini 12%, v Rušah 10%, v Slovenjgradcu 16%, v Slov. Bistrici 14%, v Srednji vasi 25%, v Škofji Loki 33%, v Šoštanju 25%, v Trbovljah 14%, v Tržiču 12% in v Zidanem Mostu 13%. — Predavanj je poleg Osrednjega društva imela posebno mnogo (11) Jeseniška podružnica. — Knjiga o planinski flori se sestavno pripravlja. — Za alpinski muzej se naj marljivo zbirajo in čuvajo spominsko-planinski predmeti, da jih svojčas namestimo v skupnem alpskem muzeju v Ljubljani. — Društvene knjižnice imajo poleg Osrednjega društva (nad 2000 zvezkov) še podružnice v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu. Vsaka si naj ustanovi svojo knjižnico in naj nabere knjig za svoje planinske postojanke; 20 zavetišč SPD je še brez ročnih knjižnic. — Društvo je vodilo tečaj za plezalne vaje in reševanje, ki ga je priredilo ministrstvo za telesno vzgojo v Vratih v lanskem avgustu, nadalje je priredilo 2 tečaja za oskrbnike, enega v Aleksandrovem domu v Logarski dolini, drugega (lani) v hotelu »Zlatorog«. — Akademsko skupina Osrednjega društva je priredila več tečajev o plezanju in reševanju in sestavila kartoteko plezalnih vzponov.

O posebnem delovanju podružnic se bo poročalo pri vsaki posamič.

O blagajniškem stanju poroča Dolinšek Lavoslav iz Ljubljane z raznih vidikov. Tu beležimo račun zgube in dobička. Dohodki Glavnega odbora: članarina 23.248 din, obresti od hranilne vloge 324.44 din; skupaj 23.572.44 din. Izdatki: plače uslužbencem 5900 din, pisarniške potrebščine 1073 din, telefon, poština in kolkovina 2443.50 din, potni stroški 6766.50 din, podpora češkim beguncem 450 din, razno (najemnina, planinski tabor Okrešelj itd.) 6067.75 din; račun bilance skupaj 22.700.75 din, prebitek 871.69 din.

Dohodki reševalnega sklada za leto 1938: 51.858.20 din; izdatki: 34.392.25 din; saldo: 17.476.05 din.

Splošno gospodarsko poročilo za vse edince SPD: glavni izdatki 2.876.101 din; med njimi z največjimi zneski za gradnjo novih planinskih postojank l. 1938 1.567.889 din, za nujna gradbena popravila 163.580 din, za nabavo inventarja 283.635 din, za markacije 46.609 din, za propagando 30.161 din, za kulturno-znanstveno delo 79.225 din, za obresti 262.075 din.

Dohodki podružnic znašajo le 1.422.721 din; primanjkljaj torej 1.453.380 din. Skupni dolgovi vseh podružnic znašajo 4.464.466 din. — Zdrava in prava sanacija bi bila, da dobi naše Planinsko društvo kot kulturna institucija brezobrestno posojilo najmanj 3.000.000 din. Za to posojilo nudi petkratno jamstvo v vrednostih.

Skupščina sklene, da znaša članarina in letu 1940 25 din za člana, članarina za člane mladinskih odsekov SPD 5 din, pristopnina 10 din, ustanovnina 1000 din. Prispevek podružnic Glavnemu odboru znaša za leto 1939 ko dosedaj po 3 din od člana, po stanju članstva in letu 1938.

Dr. Brilej predlaga izpremembo pravil v § 41., ki se naj glasi, da sestavljajo Glavni odbor predsednik, 2 podpredsednika, 14 odbornikov in 6 namestnikov.

Volitve: predsednik dr. Pretnar Josip (Ljubljana); I. podpredsednik: dr. Hrašovec Milko (Celje); II. podpredsednik: Zor Vinko (Ljubljana); odborniki: dr. Vrtačnik Alojzij (Ljubljana), Kveder Janez (Ljubljana), dr. Mrak Anton (Ljubljana), Dolinšek Lavoslav (Ljubljana), dr. Brilej Arnošt (Ljubljana), Kunaver Pavel (Ljubljana), Gajšek Božidar (Maribor), Pučnik Adalbert (Ljubljana), dr. Potočnik Miha (Jesenice), Grmovšek Miloš (Slovenjegrade), Jeršič Mirko (Ljubljana), Hodnik Janko (Srednja vas), Beg Ante (Trbovlje), dr. Bohinec Valter (Ljubljana), dr. Brecelj Bogdan (Ljubljana); odborniki-namestniki: Battelino Angelo, dr. inž. Avčin France, Marsel Ivo (vsi Ljubljana), Kos Vinko (Novo mesto), Šetinc Ivan (Jesenice), Salberger Nadislav (Tržič); računsko preglednika: Ferline Emerik (Ljubljana), Ule Martin (Mežica).

Za knjižnice v obmejnih krajih na naši severni meji naj vse podružnice pri svojih članih zbirajo slovenske knjige, da jih pošljejo podružnici SPD Maribor, ki jih dostavi v določene kraje. (L. Zorzut.)

II. Občni zbori podružnic SPD za leto 1938.

1. Osrednje društvo SPD.

(Ljubljana, 28. aprila 1939.)

Predsednik dr. Jože Pretnar pozdravi imenoma odlične zastopnike oblasti in združitev. Občni zbor pošlje vdanostne brzojavke Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II., Njegovemu Visočanstvu knezu namestniku Pavlu, ministrom Djuri Čejoviću, Jevremu Tomiču, dr. Mihi Kreku in Antu Maštroviću ter predsedniku senata g. dr. Antonu Korošcu; pismene pozdrave in zahvale za naklonjenost g. banu dr. Marku Natlačenu ter županu g. dr. J. Adlešiču. — Predsednik se spominja umrlih tovarišev — odličnih planincev: Franca Vodnika, Josipa Jakopiča, Rajka Justina. V svojem poročilu razpravlja predsednik najprej o pomenu, nato obširno o namenu SPD, ki ga društvo skuša doseči s čim več sredstvi. — V preteklem letu je društvo stalo pred težkimi nalogami, najtežja je bila neodložljiva pregradba propadajočega hotela »Zlatorog« z ogromnimi žrtvami časa, dela in denarja. Volja in preudarnost sta zdaj že premagali največje težkoče. V javnosti in v planinskem svetu vseh zemljá uživa naše društvo velik ugled.

Tajnik dr. Arnošt Brilej je v obsežnem referatu združil poročilo o delovanju društva v vseh njegovih edinicah. Članstvo Osrednjega društva je (za 100) naraslo na 5202. Obsežna uprava je zahtevala 174 sej, posebno odgovornih glede hotela »Zlatorog«. Naše društvo je dobilo vodilno vlogo pri Glavnem odboru SPD, pri Zvezi jugoslovanskih, pri Asociaciji slovanskih in pri Uniji svetovnih planinskih društev. Z oblastmi je bila zveza najboljša (banska uprava, železniška direkcija, turistični svet, vojaštvo i. dr.). Alpinsko udejstvovanje je bilo znamenito (n. pr. zimsko-alpinsko v Južni Srbiji, Triglavska stena pozimi, v Tatre, v Švice, pri planinskem taboru v Logarski dolini). — Gradbeni odsek je imel zdržema skrbnega posla s prenovitvijo velike stavbe »Zlatoroga« (63 sob, lasten vodovod, elektrika!); tudi v drugih izmed 19 postojank je bilo precej popravljen. —

Odsek za pota in markacije je oživel in raztegnil delovanje na vse področje, od ljubljanske okolice, kjer ni prezrl nobenega pota, preko vseh Savinjskih in Julijskih Alp. Pomagali so skavti, posebno pa alpinski odsek, ki je predvsem oskrbel zimske markacije in je za bodoče poiskal nove smeri pristopov na Prisojnik, Visoko Ponco in Jalovec. Zlobne roke so še vedno ovira. Izmed inozemskih smučarskih skupin je došlo k nam šest nemških in dve nizozemski. — V Vratih je bil plezalno-reševalni tečaj ministrstva za telesno vzgojo. V Dauphineju se je priredila odprava, ki je bila v bistvu zimska. — Literarno-znanstveni odsek posveča prvo skrb Planinskemu Vestniku, ki ga izdaja le Osrednje društvo. Vestnik vidi glavno nalogo v pospeševanju planinstva v domačih planinah s pritegnitvijo vseh edinic društva (mladinski, akademski in reševalni odsek), nato v pogledu v svetovno planinstvo. Vestnik je dosegel veliko ceno in, tudi v inozemstvu, splošen ugled. Več pa se čita, ko naročuje. Pri desettisočerm članstvu je okroglo 2.000 naročnikov res premalo. Razumemo, da bi mnogim našim članom ne bilo lahko pogrešati 50 din za naročnino, a še več je takih, ki zanje ta znesek pomeni kvečjemu žrtvovanje skromnega zapitka, in to v prid debele knjige s 400 stranmi in z nad 100 slikami. — Literarno-znanstveni odsek je zasnoval in izvršuje tudi sledeče akcije: izdaja planinskih spisov, objavljenih v Vestniku. Prvi je na vrsti Janko Mlakar; izšla sta že dva zvezka. Nadalje: izdaja zemljevidov (to leto dva), knjiga o planinski flori (monumentalno delo z okroglo 170 barvnimi slikami in s strokovnim tekstom se bliža koncu, s stroški okroglo 170.000 din); katalog prvenstvenih vzponov (sestavlja ga akademski odsek); planinska terminologija (dr. Tuma) se pripravlja za natis; vodi se evidenca predavanj (splošna so bila: dr. Reya o vremenu, Corter o Hindukušu, plezalci o Dauphineji, inž. Herfort o divjadi; v radiju 16, in sicer dr. Brilej 2, Andervald 1, Kunaver 3, Marsel 2, Kveder 2, Lipovšek 2, dr. Mrak 1, Pivk 1, Delkin 1); alpinski muzej dobi morda prostore v Tivoljskem gradu; knjižnico (šteje 2019 knjig) je Planinski Vestnik obogatil s 102 časopisi, ki prihajajo v zameno. — Foto odsek oskrbuje in izbira slike za Planinski Vestnik. Udeležil se je dveh razstav: v Pragi (skupščina »Asociacije«) in v Beogradu (skupščina »Zveze«). Društvena temnica dobro služi. — Akademski odsek je priredil začetniški plezalni tečaj (vodja Vinko Modec), zimsko-alpinski, reševalni tečaj (vodja Boris Režek), turni smučski tečaj (Marijan Šorli) in planinski ples. Opremo klub izposoja. Sestavlja kartoteko prvenstvenih vzponov (Tarter, Vrhunc, Vreščak). — Mladinski odsek ima vsaj vsak mesec seje s predavanji. Razpisal je nagrade za najboljši lepak o varstvu flore in za planinski spis. Planinski Vestnik jim odmerja poseben »kotiček«. Večjih skupinskih izletov okoli 10. Znano stališče ministrstva se ni izpremenilo.

Gospodarsko poročilo (Ivo Marsel). Poročilo obravnava izčrpno vse sestavine gospodarskega udejstvovanja, ki se je z zgradbo »Zlatoroga« posebno obtežilo. Dve tretjini vseh dohodkov priteka iz oskrbe koč. Poset se je to leto dvignil za 1.860 obiskovalcev. Manjši je bil poset v Staničevi koči, v Domu na Komni (slaba zima), v Kamniški Bistrici in v Cozovi koči. Dohodki so se posebno povečali v Aljaževem in Aleksandrovem domu ter pri Triglavskih jezerih. V celoti je oskrba letos prinesla 394.059 din, za 30.352 din več ko lani. Prodaja knjig in tiskovin je dala 33.528 din. Planinski ples je prinesel 2.443 din. Pri predavanjih je bilo izgube 1.042 din. Za vzdrževanje koč se je izdalo 54.788 din (17.000 din več ko lani), za pota in markacije 23.116 din. Obresti za dolgove 107.118 din. Za »Zlatorog« se je izdalo 1.248.057 din, za kar se je najeelo dolgoročno posojilo 600.000 din in kratkoročno 200.000 din. Fond za knjigo o planinski flori je narasel na 45.000 din.

Vsa poročila se vzamejo z odobravanjem na znanje, brez pripombe. — Inšpektor Jos. Wester ugotavlja, da je izmed tisočev članstva prisotnih le majhen odstotek, in obžaluje, da se kaže tako malo zanimanje za ogromno društveno delo, očitno iz temeljitih poročil — o podajanju novih pobud pa celo ni govora. S svoje strani izreka odboru zahvalo in priznanje. — Predsednik dr. Pretnar se govorniku iskreno zahvaljuje, s pripomnjo, da delavni odborniki kažejo res veliko samozatajevanje, ko žrtvujejo čas, skrb in delo, ne računajoč na kako poznanje ali celo priznanje.

2. Belokranjska podružnica.

(Črnomelj, 11. maja 1939.)

Iz poročila predsednika (prof. Josip Kos): Dasi med članstvom ni pravega planinskega duha, se je odboru s pomočjo dekana g. Bitnerja, z izdatno podporo g. bana dr. Natlačena in po uvidevnosti g. Korena, posrečilo gmotno rešiti Dom na Mirni gori, ki je zdaj obremenjen samo še s 14.274 Din. — Dom pa je slabo obiskan tudi od strani domačinov.

Iz poročila tajnika (Avgust Anderluh): Članov je bilo 94, izleta dva k Domu, priredil se je tam »Belokranjski dan« (7. avgusta 1938) in planinski ples (1. febr. 1939) v Črnomlju. — Prenovile so se markacije in postavile nove markacijske table; novo markirana je pot Koprivnik--Mirna gora. — Zavarovanje Mitrovega templja se ni moglo izvesti. — Stopnice pred Domom so se napravile nove, oprava Doma se je izpopolnila po nakupu in z darili (g. A. Laener).

Iz blagajniškega poročila (g. Kržišnik): Prejemki din 21.959.50, izdatki din 17.104.50, saldo din 4855.—. Večji izmed prejemkov so: članarina din 2881.—, Belokranjski dan din 1376.—, veselica pri Lacknerju 2401.—, predvsem podpora kr. banske uprave din 12.990.—. — Terjatev ima podružnica okoli din 6000, dolga pa pri Mestni hran. v Črnomlju din 14.274.— (leta 1935: din 78.693.—).

Izprememba društvenih pravil v točki 41. se sprejme po zahtevi Glavnega odbora SPD.

Društveni odbor se je izpopolnil tako: predsednik: Kos Josip, prof., podpredsednik: Lackner Alfonz, tajnik Anderluh Avgust, blagajnik: Kržišnik (vsi v Črnomlju), gospodar: Kalan Metod, na Planini; odborniki: dr. Šobar Štefan, Grjup Jakob, Vrtačnik Milan, Plut Martin, Šetina Alojzij, Pavletič Ivo, Vrankovič Tatjana, Grahek Anton, Kolbezen Stanko; namestniki: Štrubelj Jože, Kunst, dr. Malerič Boris; revizorja: Martelanc Vlado, Kaučič (vsi v Črnomlju).

3. Bohinjska podružnica.

(Srednja vas, 12. marca 1939.)

Načelnik g. Hodnik Janko zastopa tudi Glavni odbor SPD. Brzjavni pozdrav se pošlje predvsem Nj. Visočanstvu knezu-namestniku Pavlu kot ustanovnemu članu. Predsednik se spomni umrlih članov Janeza Zupanca in Jožefa Sodja, navaja odkritje spomenika pokojnemu akademskemu slikarju Valentinu Hodniku, našteje prireditve v preteklem letu, omenja propagando (prospekt Bohinja). Podružnica je postala član Tujskoprometne zveze v Ljubljani in je dosegla zboljšanja železniškega prometa na gorenjski progi, posebno z Bohinjem. Nove zimske markacije v okolišju koč pod Bogatinom, vzdrževanje letnih markacij. Zavzemanje za redno poštno dostavo v Ukanc (Zlatorog) in na Uskovnico. Sodelovanje pri sestavi knjige »Priročnik za planince«. Tečaja za gorske vodnike sta se udeležila Škantar France in Arh Janez. Ustanovitev rešilne postaje v tem okolišju je potrebna. Geološka karta Julijskih Alp se priporoča. Naročajo naj se Mlakarjevi izbrani spisi. Na zasedanju banovinskega turističnega odbora 6. februarja letos je dr. Ivo Pretnar izvrstno zastopal koristi Bohinja. S Tujskoprometno zvezo v Ljubljani smo intenzivno sodelovali. Zveza je uredila menjalnico pri Tujskoprometnem društvu Sv. Janez. Funkcionar Glavnega odbora inž. Likar je pregledal koč pod Bogatinom. — Podružnični dolg znaša še 53.969.73 dinarjev. Ako pa zračunamo vrednost blaga, novi inventar in izvršena nova dela, bi bili brez dolga, ki smo ga letos znižali za približno 20.000 din.

Tajniško poročilo (Hodnik Janez) navaja posebne podatke k predsednikovemu poročilu. Članov je: 2 ustanovna, 2 častna, 79 rednih. — Blagajniško poročilo (Žvan Martin) izkazuje 91.042.67 din dohodkov, 90.553.07 izdatkov; prebitek 489.60 din. — Iz poročila gospodarja (Žvan Anton): Koča se je opremila za 60 oseb; nov štedilnik. Stavbeni nedostatki bodo sčasoma odpravljeni. Podrobno poroča o dolgu in odplačilu. Smo izven najhujših skrbi.

Izvoli se novi odbor: predsednik Hodnik Janko; tajnik Hodnik Janez; blagajnik Žvan Martin; gospodar Žvan Anton; odborniki:

Hribarnik Stanko, Zupanc Anton, Resman Franc, Žmitek Franc; namestniki: Dobravec Janko, Stare Jakob, Pintar A.; računski preglednik: Skantar Franc in Bernik Jožef; za skupščino Glavnega odbora: predsednik in blagajnik.

Odobri se izprememba § 41. pravil. Za povečavo koč je potrebno najetje posojila. Znižati moramo oskrbniško kavicjo.

Predsednik razpravlja o smotni propagandi, o vzpenjači na Komno in o dovrstitvi ceste Srednja vas—Uskovnica.

4. Podružnica »Bohor«.

(Rajhenburg, 26. febr. 1939.)

Načelnik inž. Bernard Žnuderl se zabvaljuje dr. Jenku Miletu kot ustanovitelju društva, dr. Hafnerju Bornu, ki je brezplačno podaril zemljišče in tudi sicer skrbel za zgraditev zasilne koč pod Javornikom (1023 m); nadalje Fabijančiču Avgustu, ki je že prvo leto stavil v občinski proračun podružnici podporo in zložil pesem prigodnico na Bohor; končno narodnemu poslancu, duh. svetniku Tratniku Josipu in ban. svetniku g. Kržišniku Ludviku, ki sta zastavila svojo vplivno besedo v prid podružnici. — Rajhenburška postaja se je opremila s kaži-potno tablo. Glavna pota so markirana, zasilna koč pod Javornikom je postavljena, v načrtih je za leto 1939. postavitvev oskrbovane planinske postojanke na Oslici in več prireditev. — Iz poročila tajnika (Levstik Ivo): Živahen stik z Glavnim odborom in s hrvatskimi planinskimi društvi. Posla je bilo posebno s prevzemom Kozjanske podružnice, z markiranjem, z nakupom zemljišča in s pripravami za koč na Oslici, z graditvijo zatočišča pod Javornikom in z družabnimi prireditvami. Članov je 64. — Po poročilu blagajnika (Žmavc Miško) so dohodki 10.649.06 din, izdatki 3.431.50 din; saldo 7.218.11 din. — Sprememba § 41. pravil se sprejme.

Volitve: Načelnik inž. arh. Žnuderl Bernard, podnačelnik dr. Mile Jenko, tajnik Levstik Ivo, blagajnik Žmavc Mihael, gospodar Debeljak Ivo, načelnik reševalnega odseka dr. Benedičič Franc, načelnik gradbenega odseka inž. arh. Žnuderl Bernard, načelnik propagandnega odseka Fabijančič Avgust; odborniki: dr. Hafner Boren, inž. Dular Alojz, dr. Moser Franc, Vidic Drago st., Kržišnik Ludvik, Jug Franc, Učakar Miško, Kodolja Stanko, Kavar Janez, Radej Joško, Guček Miroslav, Maroh Stefan, Zemljak Viktor, Radej Kristina, Leskošek Slavka; pregledovalca računov: Solina Franc, Lamper A.; za delegata: Žnuderl Bernard in dr. Jenko Mile, namestnika: Fabijančič Avgust in Levstik Ivo.

5. Dravinjska podružnica.

(Slov. Konjice, 14. jan. 1939.)

Predseduje načelnik Viktor Wagner; ker je bil med letom premeščen, poda predsedniško poročilo podpredsednik dr. Goričar. Društvo je poslovalo v najlepšem redu; tudi finančno stanje je ugodno. Oprema koč in oskrba posetnikov brezhibna. Za kapelico pri koči je pripravljen material. Lastništvo na Pesku še ni urejeno. — Iz blagajnikovega (Josip Kangler) poročila: Dohodki 66.155.49 din, izdatki 39.089.67 din. Glavni dohodek je izkupiček za vino, pivo in mineralno vodo 36.634 din, kakor je glavni izdatek nakup piva, vina in mineralne vode 14.665 din. — Iz poročila gospodarja (Lojze Malenšek): Obisk na Pesku 1.441, napram letu 1937. za 307 manj; prenočnin 1.024 (99 manj). Oskrbnica čisto zadovoljuje. Iztočilo se je: 1.6791 vina, 501 piva, 350 steklenic kisle vode. Večjih popravil ni bilo. — V fotoodseku je delo zaostalo, ker je načelnik Wagner premeščen v Celje. — Iz poročila tajnika (Nande Nardin): Članstvo je naraslo od 84 na 93. Tabor pri koči na Pesku (15. avg. 1938) odlično obiskan. Za kapelico so se nabirali prispevki. — Smučarski odsek (Nardin) šteje 16 članov; prireditev ni bilo. — Markacijski odsek (Lojze Malenšek) je obnovil stare in izvršil nekaj novih markacij (iz Mislinja), postavil droge in table. Les razglednega stolpa na Rogli se je impregniral.

Volitve: Načelnik Viktor Wagner (ki se bo vrnil v Konjice); odborniki: dr. Rudolf Jereb, dr. Sbrizaj, Malenšek, Kangler, dr. Goričar, Nardin, Melliwa, gđc. Pernat; namestnika: Sajovic in Šorn; pregledovalca računov: Šuc in Ferenc; zapisnikar: Stergar; delegata za glavno skupščino bo izbral odbor.

Delegač Glavnega odbora, Božidar Gajšek, izčrpno oriše delovanje Planiskega društva v celoti.

6. Gorjanska podružnica.

(Gorje, 29. febr. 1939.)

Načelnik Cundrič pojasnjuje težkoče in naloge podružnice. Tajnik (Simon Zima) in blagajnik (Matej Por), načelnik markacijskega in jamskega odseka (Zima) poročajo o svojem delokrogu.

Volitve: Predsednik Zima Simon (Grabče), podpredsednik Klinar Matija (Sp. Gorje), tajnik Poklukar Franc (Zg. Gorje), blagajnik Por Matej (Krnica); odbornika: Hudovernik Simon (Poljšica) in Slivnik Jakob (Podhom); namestnika: Jan Ivan (Višelnica) in Vodušek Jerica (Grabče); pregled. računov: Jan Vinko (Sp. Gorje) in Razingar Franc (Zg. Gorje); načelnik jamskega odseka Zima Simon; delegata: Zima, namestnik Klinar.

Sprememba § 41. pravil se sprejme. — G. Hodnik poroča o delovanju Glavnega odbora kot njegov zastopnik. — Razpravljalo se je o postavitvi lastne kočje in obnovitvi Galerij Nj. Vis. kralj. Andreja. — Prihodnje leto bo desetletnica podružnice. Dosedanjemu predsedniku Cundriču se izreče zahvala.

7. Jeseniška podružnica.

(Jesenice, 2. marca 1939.)

Načelnik Ivan Šetinc se spominja umrlega člana Kunčiča, poroča o delovanju Glavnega odbora in o skupnih odpravah, priporoča naročbo Makarjevih spisov in Planinskega Vestnika. — Tajnik Uroš Zupančič: Podružnica šteje 254 članov. Jedro delovanja je bilo posvečeno Golici. Osrednje društvo zahteva za odkup obeh koč 120.000 din; treba bo iskati posojila. Na banovino je bil poslan protest zaradi sekanja rušja; zahtevala se bo zaščita flore na Golici. Poosttrili smo narodno-obrambno propagando. Dvoje predavanj: Pavel Kunaver mladini o lepotah gora, Zupančič: »Nazaj k naravi«. Podružnica je bila zastopana pri važnejših planinskih prireditvah. Mladinski odsek ima začetne težave; vodstvo je zdaj prevzel prof. Trobej. — Blagajnik (Ivan Pohar) je podal vzorno-točno poročilo. — Gospodar, vedno delavni Čop Jaka, poroča podrobno o slabem stanju obeh koč. — Mladinski odsek na Javorniku (poročevalec Kreuzer) je marljiv.

Odbor bo iz svoje srede izbral pet delegatov za glavno skupščino. — Občni zbor odločno zavrača popačeno in žaljivo preimenovanje naše Doline v »Slovensko Sibirijo«. — Sklene se podpiranje smučarstva; priporoča se članstvu prostovoljna tlaka za popravo koč, g. Bernik bo prispeval k prehrani.

8. Kamniška podružnica.

(Kamnik, 1. marca 1939.)

Načelnik dr. Trampuž Fran se spomni člana Brejca Viktorja, ki se je smrtno ponesrečil na Košutni. Od uprave dvornih lovišč se ni doseglo dovoljenja za postavitev bivaka na Podeh, niti za uporabo lovskih potov. Glavnica se je povečala, da se bo mogla pridobiti postojanka druga. — Tajnik (Makso Koželj) poroča podrobno o pogajanjih z upravo dvorskih lovišč. Odbor je pri skupščini Turističnega sveta stavil predloge glede voznih olajšav, prometnih zvez in novih cest (na Raka, v Luče in v Kamniško Bistrico). O snežnih razmerah je stalno poročal Glavnemu odboru in »Putniku«; mnogo posvetovanj o reševalnem delu in o vzgoji vodništva. — Na plezalni tečaj v Triglavskem pogorju je

podružnica poslala Kemperla Pavla; stroške tečaja je nosilo ministrstvo prosvete. — Reševalna postaja je nastopila v dveh primerih († Breje in † Perše Ivan). — Veselica s plesom, čisti donos okrog 700 din. — Popravilo poti na Stari grad in v Predoslju. — Za 70 letnico dr. Fr. Tominšku poklonili Koželjev akvarel »Staro znamenje na Kraljevem hribu«. — Članov je bilo 124, naročnikov na Planinski Vestnik 55. — G. Koželj poda tudi poročilo blagajnika.

Volitve: Predsednik Koželj Maks; odborniki: Kumer Ivo, Kimeswenger Franc, Goršek Rudolf, dr. Frantar Svetozar, Presl Janez, Cerer Berto, Divjak Jože, Biško Karel, Benkovič Karel; namestnika: Kemperle Pavel, Žagar Nuška; preglednika: dr. Trampuž Franc in Skala Alfonz. Delegata za skupščino bo odbor določil. — Zahvala se izreče g. dr. Trampužu za večletno delovanje.

9. Kranjska podružnica.

(Kranj, 15. febr. 1939.)

Načelnik Rojc je za 40 letnico podal pregled zgodovine Kranjske podružnice od ustanovnega občnega zbora 16. avg. 1899 dalje. Že v tistih časih so mislili na kočo na Storžiču (J. Majdič), so pa (A. Zupan) zgradili Prešernovo kočo vrh Stola. V letu 1919.: najem Valvazorjeve koče od Osrednjega odbora, ki je bil naslednik nemškega društva. 22. julija 1923 otvoritev adaptirane Valvazorjeve koče, 1928 prizidek na Prešernovi koči. Po tem času zopet zamisel koče na Storžiču (zlasti načelnik Šavnik). Lastniki zemljišč so stavljali nesprejemljive pogoje. Dne 27. nov. 1934 je občni zbor sklenil nakup propadajoče Šmarjetne gore, v letu 1937. odkup Valvazorjeve koče. Dne 12. maja 1938 se je stara Valvazorjeva koča podrla (stara 300 let) in oktobra istega leta na starem prostoru začeta nova zgradba. — Tajnik Piskernik poroča podrobno o zidavi Valvazorjeve koče. Upravnega dela je preobilno, a ni delavcev. Predavanje je bilo eno. Z Osrednjim društvom v najlepših odnosjih. — Blagajnik Kožman poroča podrobno o gmotnem kretanju; glavni dohodek dajo koče (bruto 54.462 din), glavni izdatek pa nova Valvazorjeva koča (281.445 din, po posojilu 138.170 din). — Gospodar (Korsič): čisti dobiček treh postojank 27.388,50 din; Valvazorjeva koča 1.210 posetnikov, Prešernova 1.070, skupno 249 več ko lani.

G. Pučnik kot odposlanec Glavnega odbora čestita k uspešni 40 letnici. — Izprememba pravil v § 41. se sprejme. — Stroški za Valvazorjevo kočo bodo znašali okrog 390.000 din, za primanjkljaj okrog 50.000 din se najame posojilo pri Mestni hranilnici (poroč. Kožman). — Ostane ime »Valvazorjeva koča« in se odkloni preimenovanje (v »Valvazorjev«, oz. »Šavnikov dom« ali »Kranjski dvor«).

Volitve. Načelnik Rojc I., podnačelnik Vrhovec Ciril, tajnik Piskernik Anton (namestnik Berjak Lucijan), blagajnik Kožman Zmago, gospodar Korsič Lovro; odborniki: inž. Emmer, dr. Šilar Igo, Mayr Rici, Adamič Zvonko, Polak Jurij; namestnika: Valenčič Mitja, Luxa Julij; zastopnik mladinskega odseka: prof. Rupnik Boris. Delegate bo določil odbor.

Izreče se zahvala g. Pučniku za podporo pri Glavnem odboru, g. dr. de Glerijevi, Emmerovi in Vrhovcu za zbiranje daril.

10. Kranjskogorska podružnica.

(Kranjska Gora, 2. aprila 1939.)

Iz poročila načelnika Josipa Lavtižarja: Glavna skrb — dolg za novo kočo v Krnici; bo kmalu izplačan. Potem pridejo drugi projekti, pa previdno! Obisk obeh postojank se je povečal; odpovedala je zimska sezona. — Tajnik (Černe Andrej): Podružnica ima 63 članov; Koča na Gozdu 940, Koča v Krnici 610 obiskovalcov. — Blagajnik (Pečar Franc): Dohodkov 19.998 din, izdatkov 19.343,25 din. Izdatki najprej za odplačilo dolga (od prvotnih 50.000 din ostane še 3000 din) in nabavo inventarja, posebno sanitetnega materiala. Ker smuški odsek ni podal poročila, naj se nanovo organizira.

V načrtu je naprava električne razsvetljave pri Koči na Gozdu, v prid tudi Erjavčevi koči, in vodovod v Krnici; nova pot na Razor ali Škrlatico. Uredilo se bo nagrajanje članov reševalne ekspedicije. — Delegat Hodnik obljublja intervencijo pri Glavnem odboru in izreče priznanje podružnici.

11. Litijsko-Zagorska podružnica.

(Na Sv. Gori, 16. aprila 1939.)

Načelnik, tajnik in blagajnik poročajo o tekočih poslih, ki so se v redu opravljali. V poslovnem letu je bilo dohodkov 38.273 din, izdatkov pa 33.208.35 din; podružnica ima dolga z 31. dec. 1938 52.000 din (lani 61.000 din).

Volitve: predsednik Birolla Gvido, podpredsednik dr. Krevl Josip, tajnik Vidic Franc, tajnik pododbora Munič Leopold, blagajnik Robar Franc, blagajnik pododbora Majer, gospodar Podboj Franc; odborniki: inž. Mastnak Josip, Weinbergar Mirko, Mihelčič Riko, inž. Karnovšek, Copar Martin, Mišič Pavla, Rebec Zenica; namestnik: Drolc Rudolf, Hribovšek Ivan, Pleničar Franc; revizorji: Končar Janko, inž. Kobler Pavel, Šober Franc; delegata za skupščino: Birolla G. in dr. Krevl. — Seje odbora se bodo vršile na Sv. Gori.

12. Mariborska podružnica.

(Maribor, 30. marca 1939.)

Iz poročila načelnika inž. Vlado Šlajmerja: V nastopnem poslovnem letu bo podružnica (ustanovljena 6. junija 1919) slavila svojo 20 letnico. V minulo poslovno leto pade končna likvidacija stavbne zadruge »Rjbiška koča«, ki je bila v letu 1928 ustanovljena za zgraditev postojanke na zapadnem Pohorju, sedanjega Senjorjevega doma; s to likvidacijo (zahvala dr. Vebletu!) so prešla vsa bremena zadruge na podružnico. Pri Senjorjevem domu je podružnica dobila 12 ha posestva grofa Thurna, po agrarni reformi. Ni pa kazalo ustanoviti planinsko postojanko pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu; zadeva se bo na drug način ugodno rešila. Pohorska cesta bo letos dograjena do Ruške kočice. Mi pričakujemo odcepa k Mariborski koči.

Tajnik Božidar Gajšek poroča izčrpno o delovanju osrednjega odbora podružnice in njenih odsekov. Članov je bilo (za 43 več): 2 častna, 19 ustanovnih in 937 rednih; 465 mladinskega odseka. Polovične voznine po železnici se je posluževalo 347 članov. Udeležba pri vseh prireditvah sorodnih organizacij, z njimi v dobrih stikih. Izmed lastnih prireditev: planinski ples z izdajo »Pohorske politike«, v Mariborski koči martinovanje (veliko število Sljemeniščev iz Zagreba). — Mariborska koča: obiskovalcev vpisanih 6621. Letoviščarska sezona prav zadovoljiva. Nujna tekoča popravila, izpopolnil se je inventar. Od nove banovinske ceste se je od Cvečkove žage do kočice izpeljala serpentinska pešpot. Pri Mariborski koči je stalna orožniška patrulja s prostim stanovanjem. Gospodar kočice Kralj, oskrbnica Mara Gobec. — Koča na Klopnem vrhu ni prebolela krize, ker se je kader obiskovalcev Pohorja zaenkrat preusmeril na zapadnejši del. — Največjo pozornost je zahtevala najzapadnejša postojanka Senjorjev dom, zdaj središče zimskega sporta na Pohorju. Temu primerno ga je odbor opremil tudi za najrazvajenejše obiskovalce in stalne goste. Električno razsvetljavo je bilo možno uvesti z naklonjenostjo gospoda Hutterja, ki je v bližini Doma zgradil zasebno elektrarno; mogli smo namestiti ventilator ter opremiti nekatere sobice z električnimi pečmi. Rekorden je bil obisk v zimski sezoni; pripomogli so stalni smučki tečaji (vodila sta jih Lautner in Furlan). Z dodelitvijo 12 ha posestva grofa Thurna po agrarni reformi je posest pri Domu razširjena proti ugodni južni strani. Gospodar Doma je bil g. Senica. — Zavetišče pri Sv. Pantracu na Kozjaku uspeva, dasi še dostojno ne predstavlja našega planinstva ob severni meji. Gospodar dr. Leo Kac.

Delo podružničnega odbora so izpopolnjevali gospodarski, zimskošportni, alpinistični, markacijski, veselični in propagandni odsek ter Aljažev klub.

Zimsko-športni odsek je deloval predvsem v okolišu Senjorjevega doma in Ribnice. Dokončan je smuški tir z Jezerskega vrha (s pomočjo inž. Lenarčiča) in pripravljen teren za slalom-progo. Tu je bilo podsavezno in državno prvenstvo v alpski kombinaciji, poleg treh domačih prireditelj (smučarski dan, Orožnov smuk, pustno rajanje). Zato je Senjorjev dom danes znan po vsej državi. Za dovoz so služili avtobusni izleti iz Maribora v Ribnico (bilo jih je 11). Odsek je pripravil veliko delo; oskrbel je tudi vremenska poročila. — Odsekov odbor je bil: načelnik Drago Senica, tajnik Ljubica Cingerli; tehnična referenta Miran Cizelj in Hinko Lautner; blagajnik Marjan Kožuh; odborniki: Hribar, Forstnerič, Zorzut, Fanedel, Dekleva, Gajšek, Čop, inž. Mastnak, Škofič, Detišek, Vodeb, Furlan, Jovovič, Berlič, Preis. — Alpinistični odsek, ustanovljen 30. avgusta 1937., je mladino organiziral po svojem poslovniku v plezalno-tehničnem, literarno-prireditvenem in smučkem pododseku. Steje 21 rednih članov (načelnik Mirko Lorger). V stiku je s sorodnimi domačimi in inozemskimi organizacijami. Priredil je 7 javnih in 10 internih predavanj. Izvedel je tabor mariborskih alpinistov v mesecu avgustu v Martuljkovi skupini z alpinistično šolo in z mnogimi plezalnimi turami. Ima lastno knjižnico, zbirko slik in nekaj premoženja. — Markacijski odsek (vodja g. Hribar) je do vseh postojank nanovo zaznamoval ali obnovil vrsto potov; k Senjorjevemu domu se je iz raznih smeri namestilo okoli 300 tablic za zimsko markacijo.

Po pravih knjigovodstva in računovodstva poda g. Soršak izčrpno blagajniško poročilo, proračun za prihodnje leto pa blagajnik g. dr. Rojko. Izkazan je čisti dobiček 52.200 din, je pa tudi dolga nad pol milijona dinarjev, ki se bo proračunsko in redu odplačeval.

Volitve: načelnik dr. Jože Bergoč; odborniki: inž. Saša Dev, Friderik Degen, Janko Dekleva, Karel Fanedl, Viljem Forstnerič, Božidar Gajšek, Miloš Gnus, Viktor Gruntar, Borut Hribar, inž. Jože Jelenec, dr. Leo Kac, Rado Lenard, Mirko Lorger, dr. Josip Meško, dr. Janko Orožen, dr. Igor Rosina, Ferdo Soršak, Drago Senica, Srečko Voglar in Ludvik Zorzut; pregledovalca računov: Franjo Majer in inž. Vladimir Šlajmer; delegate za skupščino bo izbral odbor. — Novi načelnik g. dr. Bergoč se zahvali odstopivšemu odboru, posebno večletnemu načelniku inž. Šlajmerju za plodonosno delovanje. — S soglasnim odobranjem se za častna člana izvolita gg. inž. Vladimir Šlajmer in Franjo Majer. — Izprememba pravil v § 41. se sprejme.

Delegat Glavnega odbora, g. dr. Milko Hrašovec, pohvalno osvetljuje delovanje odbora in odsekov. Priporoča, naj se na Pohorju očuva kak predel za narodni park. Reševalni prispevek je stvarno upravičen. Obupno stanje naših planinskih financ zahteva širokopotezne odprave. Nacionalni značaj planinstva naj se ohrani. — Urednik Planinskega Vestnika, dr. Josip Tomišek, pozdravlja krepak podvig mladine, zlasti alpinističnega odseka, opozarja, da mora tu na meji SPD postati zopet borbeno, kamor (na Kozjak) je treba usmeriti izlete, tam ustanoviti nove podružnice (Slovenske gorice, Prekmurje) in stvarno podpreti prebivalstvo in dramiti merodajne kroge. — Potrebo narodne probeude in okrepitev je podčrtal posebno prof. Degen (>Slovensko planinsko društvo ostani steber narodne zavesti<). V istem smislu govorita ravnatelj Josip Loos za Tujskoprometno zvezo in Ludvik Zorzut za mestni turistični odbor. — Inž. Šlajmer in F. Majer se zahvaljujeta za častno članstvo.

13. Mislinjska podružnica.

(Slovenji Gradec, 21. marca 1939.)

Načelnik Miloš Grmovšek se spominja umrlega prvega načelnika Jožeta Druškoviča in poroča o sklepih Glavnega odbora SPD. Odbor je skrbel za izpopolnitev svojih treh planinskih postojank (Dom na Plešivcu, Koča na Kremžarjevem vrhu in Koča pod Kopo). S privatnimi sredstvi se je zgradila pri Koči pod Kopo lična kapelica, blagoslovljena 7. avgusta 1938. — Propaganda za naše koče ni prezrla nobene prilike in nobene važne publikacije. Markacije na Pohorju so izpopolnjene. Planinski ples je dobro uspel. Takisto skupni izleti. Predavala

sta gg. Kopinšek in Hvastija. — Tudi tajniško poročilo je podal namesto tajnice (Ang. Tretjak) sam načelnik. Članstvo je naraslo za 14 na 115. Mladinski odsek jih šteje 39. Za našo 20 letnico bo Glavni odbor združil svoj planinski tabor dne 12. in 13. avgusta 1939 na Plešivcu. — Blagajniško poročilo (Milan Šmid), vzorno sestavljeno, izkazuje čisti dohodek 11.557 din. — Gospodar (Ivan Kavš) poroča v vseh podrobnostih o posetu, oskrbi in upravi vseh treh postojank. V Dom na Plešivcu je bilo vlomljeno. — Markacijski odsek (načelnik Ivan Kavš) in mladinski odsek (Vinko Cajnko) sta marljivo delovala. — Sklene se izprememba § 41. pravil.

Volitve: načelnik Miloš Grmovšek, sreski šolski nadz. v p.; odbor: Vinko Cajnko, Ivan Kavš, Hubert Kovač, dr. Ivan Razboršek, Milan Šmid, Lojze Šmid, Ema Scheithauer, Ciril Šendorfer, Bogdan Žolnir; namestnika: Drago Justin, Franc Herkovič; preglednika računov: Karel Rojnik, Jože Kramar; delegata za glavno skupščino: Miloš Grmovšek, Lojze Šmid.

Načelnik Grmovšek poda vsestranski delovni program za leto 1939. Podružnica bo prevzela od zadruge v likvidaciji »Koča pod Kopo« to kočo; dolg na koči znaša še nad 100.000 din. — G. Seliškar bo organiziral smučarski in alpinistični odsek.

14. Novomeška podružnica.

(Novo mesto, 8. februarja 1939.)

Načelnik dr. Franjo Ivanetič poroča najprej izčrpano o poslovanju, pobudah, načrtih Glavnega odbora in Osrednjega društva SPD, nato o podružnici sami. Priredila je Svetlični dan, Trdinovo proslavo na Gorjancih in planinski ples. Za postavitev koč se zbira sklad in išče primerno stavbišče, doslej — zaradi pretirane cene — zaman. Izdaja »Vodiča« se je odložila. Občina ni pristopila k izdaji prospekta za Novo mesto in okolico. — Izprememba § 41. pravil se sprejme. — Tajnik poroča o podrobnostih delovanja. — Blagajnik ugotavlja razmeroma ugodno gmočno stanje zbiranja fonda za planinsko kočo na Gorjancih: čez 25.000 din s prispevkom dr. Ivanetiča iz sodne poravnave. — Članov je 88 — premalo!

Volitve: načelnik notar Marinček Matija, tajnik dr. Hočevnar Franc, blagajnik Ogrin Anton; odborniki: dr. Globovnik Josip ml., Dular Ciril, inž. Medic Josip, Kos Vinko, Četine Lado, Rifelj Petrina; zaupnik Liliija Vekoslav; namestnika: Čebular Roza, Smola Rudolf; pregledovalca računov: Turk Josip, Skale Otmar; delegata za skupščino: Marinček Matija, Liliija Vekoslav; namestnika: dr. Globevnik Josip, Ogrin Anton. — Markacijski odsek: Liliija Vekoslav, Kos Vinko, Jericjo Fančo. — Gradbeni odsek: Ivanetič Alojz, Dular Ciril, Okroglič Avguštin, Šetine Lado.

15. Podružnica »Peca«.

(Mežica, 2. februarja 1939.)

Iz poročila načelnika (Martin Ule): Uradniški klub nam je črtal dolg 2.000 din (zahvala klubu in inž. Krivčenko!). Dolg je zmanjšan od 84.000 din na 74.500 din kljub izdatkom za popravila koč. Izdali smo prospekt Mežice in Pece. — Prireditve: planinski ples, na Peci Ciril-Methodovo žegnanje, Kralj Matjaževa nedelja, kresovi ob 20 letnici Jugoslavije. Prevoz na Peco je nanovo urejen, dr. Senčarjeva pot od koč do Tople je popravljena, vse markacije obnovljene. — Tajnik (Anton Boštela) in blagajnik (Herbert Kališ) poročata podrobno o poslovanju. Lansko leto je bilo dohodkov 37.003 din, izdatkov 38.608 din. Celotna imovina 332.714 din, dolg 74.556 din. — Gospodar Uletove kočje (Makso Golob): 1.134 vpisanih obiskovalcev. Vzroki manjšega prometa: neugodno vreme, konkurenca nemške kočje, natančna mejna kontrola. — Kopališka uprava (inž. Krivčenko in Marko Verhovnik): promet zaradi deževnega poletja slabši. — Kapela sv. Cirila in Metoda (Anton Boštela): Na kapeli je še dolga 13.680 din. Opremljena je z najpotrebnejšim,

po darilih (Bureš, Končnik, Kordež, Koglek, Katnik, Kolednik). Služi dobro namenu; podpor premalo; podružnica naj prevzame kapelo (kar zbor deloma sklene). — Smučarski odsek je priredil eno klubsko in dve medklubski tekmi ter smuk na Peci.

16. Podravska podružnica.

(Ruše, 11. marca 1939.)

Načelnik inž. Joško Teržan poroča o odcepku od banovinske pohorske ceste do Ruške koče, o načrtih za elektr. napravo od »Gladovnega studenca« (po strokovnem mnenju g. Robnika) in o servitutu, kupljenem od g. Muleja, namenjenem za smučišče in skakalnico. Spor za pot ob Lobnici je končno za nas ugodno rešen (zahvala dr. Boštjančiču); en del poti bomo preložili. V bodoče bomo obrnili pozornost tudi na mejni Kozjak. — Iz poročila tajnika (Koruzza Albert): Odbor je kljub slabi sezoni (vreme, slučajni zločin na Pohorju) dobro gospodaril. Na Ruški koči, Planinki in Hlebovem domu so se izvršile potrebne prezidave. Načelnik inž. Teržan je napravil ukusen prospekt. Obnovili smo markacije in table — zlobneži jih mnogo uničujejo. — Iz blagajniškega poročila (Divna Janko): Članov je 102 (22 novih). Ustanovljen je mladinski odsek. Glavni dohodek: vino (netto) 32.892 din, prenočnina 24.802 din, prodaja lesa 18.187 din; glavni izdatek: od posojil (okr. 350.000 din) obresti in zavarovalnina 33.302 din. Kljub slabšemu posetu koč ni n. pr. padel konzum vina (delavci!). V letu 1939 se bo skušalo stopiti zopet v prijateljske stike z g. Glančnikom (po tožbi glede potov). V tem letu se bodo izvršila le najnujnejša popravila in dobava kamenja za odcep ceste. Oskrbnik Ruške koče Mirko Sernc obhaja 50-letnico rojstva in 20-letnico oskrbovanja; inž. Teržan mu čestita in v imenu podružnice izroči umetniško diplomo.

17. Poljčanska podružnica.

(Poljčane, 12. marca 1939.)

Načelnik, major g. Srečko Volcetek, splošno oriše delovanje: Popravljen so pota, obnovljeni kašipotniki, stolp prepleskan, zbirala so se sredstva za društveni dom. Mislimo na dvajsetletnico v letu 1939. — Iz tajniškega poročila (Miro Ritonja): Podružnica, ustanovljena 28. julija 1929, stopa v dvajsetletje. Ima na Boču stolp, pod stolpom neoskrbovano zavetišče, gostilna pa je last banske uprave. Ima tudi parcelo 3 oralov v zakupu od podružnice Ruše za 100 let, z letno priznalnino 1 din, s predkupno pravico. Upravlja bočko postojanko skupno s podružnico v Rog. Slatini, s posebno pogodbo in z upravnim odborom. Obe podružnici zbirata sredstva za lastni Dom (skupno blizu 80.000 dinarjev). Načrt je izgotovljen, za zemljišče se še nismo odločili (ruška posest, banskoupravna, Grobelškova, Klevzeva). Prireditve so bile štiri, dve na Boču, dve v Poljčanah; so dobro uspele. Na Boču je nov oskrbnik; med izmenjo je bilo v gostilno vlomljeno. Podporo je društvo prejelo le od banske uprave (1000 din). — Blagajna izkazuje na koncu leta 12.677 din premoženja.

18. Posavska podružnica.

(Zidani Most, 26. februarja 1939.)

Predseduje načelnik Alojzij Baša. — Iz tajnikovega (Česen) poročila: V gradnji je koča na Šmohorju nad Laškim. Koča na Lisci izkazuje zelo dober posest. Za zavetišče na Kumu se vršijo s podružnico v Trbovljah pogajanja za odstop. Premalo stika je s članstvom; potreben bi bil mladinski odsek. Premalo (15) je naročnikov na »Planinski Vestnik«. Večjih odprav se nismo udeležili. Pazimo na nacionalistične pojave; čuvajmo planinsko floro! — Naročili smo Mlakarjeve izbrane spise in »Priročnik za planince«. Smučarski tečaj na Lisci se ni mogel vršiti. Ponujano je v zakup zemljišče na Lisci. — Blaž Jurko je nabavil kip Matere božje za kapelico na Lisci. — Blagajniško poročilo osrednje uprave (blagajnik g. Rebec), poslovno odseka za Laško (gg. P. Drnovšek in Fr. Sax) in gospodarja Doma na Lisci (Švarc) izpričuje točno in preudarno gospodarjenje. — Za Sevnico se predlaga ustanovitev posebnega odseka.

Volitve: Načelnik Gostiša Andrej; odborniki: dr. Drnovšek Dominik in Sax Franjo iz Laškega; Rautner Vinko, dr. Klemenčič Alojz, Krulej Ernest in Stanič iz Sevnice; Premierstein, Železnik, Česen in Švare (za okraj Zidani Most, Radeče, Loka); namestniki: Arhar, Rebec, Vutkovič Srečko, Zadavec; preglednika računov: dr. Mušič Drago, Zwiëbach Jozo; delegata: Gostiša Andrej, Baša Alojz. — Odstopivši načelnik Alojzij Baša, ki mu je zdaj bivališče v Ljubljani, se na predlog dr. Drnovška izvoli za častnega člana.

19. Prevaljska podružnica.

(Prevalje, 9. februarja 1939.)

Načelnik Joško Pernuš se spominja umrlega dolgoletnega predsednika Grudna. Podružnica se je udeležila kresovanja na Riflovem vrhu; markacije so v redu, obnovili smo kažipotnice; v Dravogradu snuje Gošler podružnico. — Iz poročila tajnika (Sodja): Odbor je ob snujoči se podružnici v Dravogradu prišel v spor z Glavnim odborom, posebno še glede razmejitev. Na meji je delo posebne vrste. — Blagajničarka (Rebec): Gmotno stanje je ugodno. Članstvo je naraslo za 58 (od 77 do 135); pobrana je vsa članarina in vsi članski prispevki odvedeni G. O. Smučarski odsek je zaradi vremenskih neprilik izvršil samo klubsko tekmo v smuku (prvi Koren Ivan). — Izprememba čl. 41. pravil se odobri.

Volitve: Načelnik Pernuš Jože, podnačelnik Černeck Dolfe, tajnik Sodja Janez, blagajničarka Pernuš Pavla (vsi v Prevaljah); odbornika: Riegl Miha (Prevalje), Stres Gvido (Lokovica); preds. smuž. odseka: Klun Janez; namestn.: dr. Flis Davorin, Rek Karel; revizorja: Kaffou Ivan, Jordanič Nikola (vsi v Prevaljah); zaupnik za Guštanj: Jelenko Miloš (Guštanj); zaupnik za Dravograd: Kolenc I. (Dravograd). — Delegat Glavnega odbora Božidar Gajšek pojasnjuje postopanje in obsežno delo tega odbora. — Podružnica si bo ogledala prostor na Strojni za nameravano zavetišče. Povišanje reševalnega prispevka se odklanja.

20. Radovljiska podružnica.

(Radovljica, 7. januarja 1939.)

Iz poročila načelnika Albina Torellija (obenem tajniško poročilo): Dolg (okr. 24.000 din) je poplačan. Na Roblekovem domu so izvršena vsa potrebna popravila; izpopolnjen je inventar. Sokolsko društvo v Radovljici nam je plačalo svoj dolg in odkupilo naše uporabne pravice na društvenem lokalu v poslopju Sokolskega doma. Podružnica ima zdaj redne dohodke le od članarine in od Roblekovega doma, izredne pa od prireditelj: bila je predpustna planinska veselica; skioptična predavanja ne vlečejo, odseki niso oživel. Treba pritegniti mladino, organizirati reševalno skupino. — Članstvo se je pomnožilo za 36 (na 236). Vilfanovo kočjo smo dali v najem Lovski zajednici Breznica, s pogojem, da kočjo vzdržuje. — Blagajnik Bulovec Ivo izkazuje z vsemi podrobnimi dokazili 22.712,25 din prejemkov in 21.685,25 din izdatkov. — Gospodar dr. Prešeren Jakob poroča o upravi Roblekovega doma. Poročilo je s svojo nepogrešno točnostjo in preudarnostjo mojstrovina, da bi jo — ko bi imeli prostora — kot vzor vso ponatisnili. Obisk Doma je za 108 večji (1006) ko lani. Rezervoar je popravljen, potrebno bo zasilno stranišče zunaj. Markacije so obnovljene in nove. — Za blejsko poverjeništvu poroča Šolar Franc: Članstvo se je ponovno dvignilo (na 140). Vsi dohodki se zbirajo za nameravano postojanko na Pokljuki. Poset jame pod Babjim Zobom pada; domačini je ne posečajo, tujcem je predaleč. Popravilo se je, kar je potrebno.

Volitve: načelnik Šušteršič Slavko, tovarnar (Lesce); odborniki: Šolar Franc, bančni uradnik (Bled), Krištof Vladimir, advokat, Bulovec Ivo, trgovec, Novak Janko, tovarnar, Vengar Slavko, fotograf, Tratnik Vatroslav, sodnik (vsi: Radovljica), Pazler I., inž. Vovk Bogdan (oba Bled); pregledovalca računov: Hartman Vera (Radovljica), Plemelj Ivan (Bled);

poverjenik za levi breg Save: Repe Slavko, namestnik Ulčar Matko (oba Bed); poverjenik za desni breg Save: Bulovec Alojzij, šol. upravitej (Begunje); namestniki odbornikov: Pavlin Jože, Mrak Viktor, Langus Alojzij (vsi Radovljica), Plemelj Pavel, Kocjančič Avgust (oba Bled). — Načelniku Albinu Torelliju in gospodarju dr. Jakobu Prešernu se bo za mnogoletno delovanje izrekla pismena zahvala.

21. Rateško-Planiška podružnica.

(Rateče, 26. marca 1939.)

Načelnik Jože Dolinar poroča med drugim: Glavna skrb je bila z gradnjo Tamarja, z dovršitvijo zimskih poti in markacij ter z načrtom nove poti iz Rateč na Ponco s sestopom v Tamar. Skupno s Tujskoprometnim društvom in s SK Ilirijo smo izdali nov prospekt. Dr. V. Bohinec je predaval o zaščiti prirodnih parkov. — Imenovani dr. Bohinec je kot delegat Glavnega odbora očitral delo tega odbora, ki bo podružnico podpiral pri njenih načrtih. — Tajnik (Erlah) poroča podrobno o poslovanju; v Tamarju je knjižnica, za popravo kože izdatki 38.311 din, obiski 2.804. — Blagajnik Jože Osvald: dohodki 58.936 din, izdatki 56.140.75 din.

Volitve: načelnik Dolinar Jože, podnačelnik Vinko Jalen; odborniki: Erlah Lojze, Erlah Janez, Juvan Janez, Kavalar Lojze, Kuri Jože, Matjaž Janez, Pintbah Jože; namestniki: dr. Valter Bohinec, Maks Juvan, Osvald Jože, Makovec Janez; pregledniki računov: Makovec Jože, Mertelj Jože, (namestnik) Petrič Janez. Delegete bo določil odbor. — Odobri se sprememba § 41. pravil. — Osnoval se bo tričlanski gospodarski odsek.

22. Ribniška podružnica.

(Ribnica, 20. marca 1939.)

Načelnik ravn. Janko Trošt se v svojem poročilu nanaša na petletnico podružnice. Prvotno navdušenje je pri mnogih splahnelo; ostalo pa je še dovolj zvestih. Delo je otežkočeno, ker nam je odkazan prevelik okoliš, ki ga ne moremo obvladati in oživljati. Mnogokje smo naleteli na brezbriznost, dobro uspevamo v svojem obližju (Ribniški in Velikolaški sodni okraj). Predvsem smo se hoteli usmeriti v Kočevje; čujemo, da se tam snuje prepotrebna podružnica. Najvažnejše kraje smo prepregli z markacijami in s kažipoti, dasi se oboje večkrat uničuje. Težko je bilo dobiti društvene delavce. Banska uprava nas je podprla s 1300 din. Za predavanja bo v bodoče na razpolago megadioskop meščanske šole. — Tajnik (Anton Majnik) in blagajnik (Slavo Švajger) poročata podrobno o svojem delokrogu.

23. Rogaškoslatinska podružnica.

(Rogaška Slatina, 6. marca 1939.)

Načelnik ravnatelj Ivan Gračnar ugotavlja, da je notranje delo društva bilo prav intenzivno, osredotočeno v zbiranju prispevkov za planinski dom na Boču. Vse kaže, da se s hitrimi koraki bližamo cilju, začetku graditve, ako hodi vzporedno naša posestrima v Poljčanah. Druge skrbi smo pustili ob strani. — Tajnik (Gröblacher Božidar): Leto je bilo živahno. Priredili smo dva plesa, tretjega na Boču skupno s Poljčansko podružnico. Obisk kože na Donački gori približno kakor lani. Za bodoči Dom so prispevali: občina Rogaška Slatina 4000 din (prej 5000), tvrdka Kraljič & Majhen 2000 din, tvrdka Okrožnik 1500 din, po 1000 din: Žlender (Ljubljana), Sjedinjene tvornice stakla, Magerl Peter (Poljčane); Združ. gostiln. (Rogaška Slatina) 500 din; Rossmann, Löw po 300 din; razni drugi 1800 din. — Po blagajniškem poročilu (Rudolf Predan) je bilo dohodkov 24.749.58 din, izdatkov 6415.50 din, prebitek 18.334.08 din. — Upravni odbor postojanke na Boču (poročata Rataj) izkazuje prebitek 16.972.56 din.

Dodatne volitve v odbor: izvolijo se: dr. Munda, Goršič Ivan in Slamič Herman. — Izprememba § 41. pravil se odobri.

24. Savinjska podružnica.

(Celje, 15. februarja 1939.)

Načelnik dr. Milko Hrašovec se spomni ponesrečenega mladega planinca Josipa Ferka, umrlega 80-letnega vodnika Ošepa Martina iz Solčave, in se pokloni manom papeža Pija XI., navdušenega planinca. — V obrisih poda pregled delovanja podružnice. Velik dotok planincev stopnjuje zahteve. Mnogo truda posveča podružnica propagandi, izboljšanju prometnih zvez z znatnim uspehom (izletniški vlak v Savinjsko dolino i. dr). Zavzela se je za izboljšanje avtobusnih zvez in za ureditev cest samih (v Logarski dolini, za novo cesto iz Mozirja v Šmihel in iz Luč čez Volovljek). Vzdržuje veliko omrežje planinskih potov; nova je zgrajena iz Logarske doline do Škrbine. Vso skrb posveča planinskim postojankam, pripravlja elektrifikacijo Aleksandrovega doma; le zaveza Celjske koč ne krene naprej. Vzgoji planincev služijo predavanja in planinska literatura, skrbi se za vzgojo oskrbnikov, vodnikov in reševalcev, za varstvo prirode in pogozditev društvenih zemljišč. V splošni planinski organizaciji zavzemamo uvaževano mesto, javni činitelji nas podpirajo. — Iz tajniškega poročila (Branko Zemljič), izčrpno točnega, na svojih mestih dobro zabeljenega, posnamemo: Po splošnih opazovanjih o stvarnem planinskem delu in o delavoljnosti se ugotavlja podvig podružnice v 20 letih od skromnih dveh koč do 5 postojank s 6 stavbami, v zaporedni dobi treh voditeljev (Kocbek, Tillter, dr. Hrašovec). V podrobnostih: Ker iz »barantanja« dobimo vtis, »da je novi Dom Celjanom nepotreben«, smo skrbno gledali na Celjsko koč z novim oskrbnikom, z obnovitvijo opreme in dohoda (Hudičev graben). Poset je dober, zlasti pozimi. — Mozirska koč na Golteh (gospodar Kovač Zdravko, oskrbnik Ivan Sevčnikar) je dobila nekaj nove opreme (železno peč); pripravlja se za novi Dom gradbeni material in posebna cesta do stavbišča. — Aleksandrov dom v Logarski dolini se je znatno preopравil (omet, pleskanje). (Gospodar prof. Stante, oskrbnica ga. Slanova.) — Piskernikovo zavetišče je od Franceta Plesnika za ceno 15.200 din prešlo v podružnično last. Zahtevalo je dokaj popravil. S Plesnikom smo se končno tudi sporazumeli glede napeljave vodovoda in elektrike s slapa Palnika (Gospodar prof. Stante, oskrbnik Fort Herle). Naši objekti dobe samostojno hidro-centralo, kakih 70 m nad Plesnikovo, v višini približno 150 m nad Aleksandrovim domom. — V Frischaufovem domu na Okrešlju smo posebno izboljšali skupna ležišča in popravili teraso. (Gospodar prof. Stante, oskrbnik Jaka Robnik.) — Kocbekov dom na Korošici je dobil krušno peč in nov štedilnik. (Gospodar Andrijo Kopinšek, oskrbnik France Prodnik.) — Pota in markacije so v dobrem stanju. Nanovo se je izvedla pot s Klemenče jame do Škrbine. — Na Okrešlju se je zasadilo 5000 macesnovih in 2000 smrekovih sadik. Banska uprava je dokončno odredila staro imenovanje Logarske doline (namesto »Logarjeve«). — Obisk koč in domov izkazuje letos nov porast, z izjemo v Aleksandrovem domu (se ne vpisujejo). Mladinski odsek plača v Kocbekovem domu na Korošici, izvzemši ob sobotah in nedeljah, prenočnino 3 din na skupnem ležišču. Odbor je prepovedal na Okrešlju bivanje zaključenih družb in v dependanci skupno ležišče.

Za propagando izkoristimo vse prilike. Na mrtvi točki je ostalo vprašanje napeljave telefona Solčava—Logarska dolina. — Sredi septembra je barvno filmal, v spremstvu tajnika, tudi naše kraje ameriški filmski operater, naš rojak Konstantin Fotič iz New Yorka. — Dne 4. septembra je podružnica na Okrešlju proslavila 30-letnico Frischaufovega doma; istočasno se je vršil tu prvi planinski tabor. Sv. mašo je bral planinoljub solčavski župnik Leopold Arko. Na Korošici in pri Mozirski koči na Golteh je dvakrat opravil mašo planinec kaplan L. Sunčič. — Od 3. do 17. aprila je bivalo na Korošici 27 nemških smučarjev in smučark iz Hamburga; gđč. Kopinškova jim je bila ves čas v pomoč. — Od 28. aprila do 2. maja je priredil Glavni odbor na Korošici zimski reševalni tečaj za vodnike (9). — Planinski sejem je dobro uspel.

Blagajnik (Filip Vrtovec) je navedel točne podatke o gospodarstvu. 176.263.50 din dohodkov in 175.361.75 din izdatkov.

Odseki: Alpinski (načelnik A. Kopinšek): Izvršujemo pot neposredno iz Logarske doline na Ojstrico. Prvi del, s Klemenškove planine do Škrbine, je bil lani zgotovljen. Letos se bo delo nadaljevalo. Drugo leto nameravamo zgraditi pot iz Robanovega Kota na Škrbino. — Vodniškega tečaja so se udeležili naši vodniki. — Naš član Dušan Gradišnik je lani v družbi F. Ogrina napravil prvenstveni vzpon po zapadnem delu severne stene Planjave. — V lanskem avgustu so kot prvi Jugoslovani naši člani v 24 urni turi prečili gorovje Mont Blanca. Reševalni odsek (A. Kopinšek): Člani naše reševalne postaje so prvič pri inozemstvu aktivno sodelovali pri nesreči vodnika Oto Brona na ledeniku Mer des Glaces pod Mont Blancem.

Zimskošportni odsek (načelnik Zdravko Kovač): Odsek ima 28 verificiranih in 14 neverificiranih mladinskih članov tekmovalcev. Priveditve: 6. januarja klubska tekma v slalomu pri Celjski koči; 19. februarja pri Mozirski koči tekma v slalomu za prvenstvo Dravske banovine.

Mladinski odsek (načelnik inž. Lavrenčič) se zaradi neizpremenjenega stališča Srednješolskega zakona ne more po volji razviti. Dali smo pa 158 izkaznic mladim planincem.

Predsednik Glavnega odbora SPD dr. Jos. Pretnar iz Ljubljane razpravlja o pomenu slovenskega planinstva v domači in inozemski organizaciji ter čestita podružnici k velikim uspehom.

Volitve: načelnik dr. Milko Hrašovec; odborniki: dr. Ernest Kalan, Zemljič Branko, Vrtovec Filip, Kopinšek Andrijo, Saksida France, Kovač Zdravko, dr. Raišp Ivan, inž. Lavrenčič Boris, prof. Brodar Srečko, prof. Stante Valentin, Tomažič Josip, inž. Sajovic Srečko, Kukovec Slavko, Mirnik Bogdan; nadzorni odbor: dr. Požar Joško, prof. Napotnik Josip.

Sprememba § 41. pravil se odobri.

25. Slovenjebistriška podružnica.

(Slovenska Bistrica, 29. marca 1939.)

Zaradi bolezni načelnika (dr. Jagodica) vodi občni zbor in pregledno poroča o delovanju podnačelnik dr. Anton Žnideršič. — Iz tajniškega poročila dr. St. Jereba: Članov je 96. Pot skozi »Pohorski Vintgar« se ni mogla dovršiti. V koči manjša popravila. Izdal se je nov prospekt v 3000 izvodih, urednika dr. Žnideršič in Joža Tomažič. Proslava 20 letnice osvobojenja pri Domu in planinski ples sta dobro uspela. Poset Doma je poleti zadovoljiv (vpisanih 1353). — Blagajnik Franjo Kac poroča podrobno o prejemkih iz izdatkih. Glavni dohodek daje Dom (16.900 din, glavni izdatek nakup pijače za Dom: 13.525.85 din). — Gospodar Korpnik poroča o skrbeh za Dom, posebno zaradi gobe. Veranda je dobro pokrita ter je notranjost in tudi pohištvo v redu. Sobe so udobne, primerne za letoviščarje. — Markacijski odbor (gdč. Rezi Oicinger) je nanovo markiral pota: Slov. Bistrica—Tinje—Sv. Trije Kralji; Sv. Trije Kralji—Pesek, in postavil več novih tabel. — Fotoodsek (Ivan Jilg) je 18 slik z okvirom in steklom predal Domu pri Svetih Treh Kraljih. — Sprejme se sprememba § 41. pravil. — Delegat Glavnega odbora Božo Gajšek izreče priznanje delovanju podružnice in objasnjuje vse predmete, s katerimi se peča Glavni odbor SPD.

26. Šaleška podružnica.

(Šoštanj, 10. marca 1939.)

Načelnik (Anton Potočnik) obžaluje, da Koča na Smrekovcu nima zaslonbe pri prebivalcih Šaleške doline. Ko bo cesta št. Vid—Črna zgrajena, bo položaj morda boljši. Kočo smo pa bolj opremili. — Tajnica (Fani Stopar): Članov 114, mladinski odsek 21. Podpora le od občine (1000 din), 2 predavanja (Kocjančič in prof. Hvastija). Za kočo nov oskrbnik (Vršnik). Naročili 1000 letnih prospektov, oskrbeli 8 vrst zimskih razglednic. — Zimskošportni odsek je prenehal. V koči več popravil (prepleskanje, poprava peči, železna

pečka i. dr.). — Blagajnik (Anton Arzenšek) in gospodar (Franjo Burdian): Prejemki 14.973,35 din, izdatki 13.047,25 din, saldo v dobro 1926,10 din. Obrtni hranilnici in posojilnici v Šoštanjju izplačano 6000 din, dolga še 13.394 din. Koča dohodkov 14.568 din, izdatkov 14.247,25 din; promet je zelo padel, posebno prenočnine. Sicer je koča z vsem preskrbljena in v najlepšem redu. — Mladinski odsek (Fr. Burdian): 21 članov. V ljudski šoli med počitnicami za potujoče člane mladinskih odsekov pripravljena ležišča še niso bila porabljena niti enkrat. — Markacije so vse v redu. — Volitve: načelnik dr. Jože Goričar, namestnik Anton Potočnik, gospodar Franc Burdian, blagajnik Anton Arzenšek, tajnica Toni Stopar; odborniki: Ivanka Mravljak, Srečko Robinšček, Franc Hvastija, Leopold Furlani; namestnika: Krista Jeromel, Ivan Langus; preglednika računov: Martin Mencej, Ivan Šumer; predsednik mladinskega in markacijskega odseka Franc Burdian; delegata: dr. Goričar, Robinšček.

Kaplan Jeler predlaga, naj se postavi na Smrekovcu kapelica. Poveri se mu, da o zadevi razpravlja s posestniki. — Oskrbel se bo zemljevid za železniško postajo. Namerava se prirediti planinski dan.

27. Škofjeloška podružnica.

(Škofja Loka, 30. marca 1939.)

Načelnik Feliks Hafner: Večja dela odložena, izvršena so vsa potrebna manjša dela. Koča je dobro obiskana, od domačinov premalo. — Tajnik Viktor Žagar: Članov je 97. Smučarski vlak se je ustavljal tudi na tukajšnji postaji. Zavarovali smo planinsko cvetje. Vodnika za svoj okoliš še nismo mogli izdati. — Blagajnik in gospodar Avgust Potočnik: Finančno stanje podružnice je zadovoljivo. Premoženje podružnice: 99.169,25 din. Obisk koče na Ljubniku: 1442 (313 več ko lani). — Markacijski odsek (vodja Janko Zicherl) je nanovo markiral pot z vrha Osovnika čez Lipico na železniško postajo. Obnovljenih je več markacij (Franc Vraniček) in kazipotnih tabel. Plazovita pot od Kozjeka proti Osovniku pregledana. Zimske markacije to leto odveč. — Izprememba § 41. pravil se odobri.

28. Trboveljska podružnica.

(Trbovlje, 28. marca 1939.)

Načelnik Ante Beg je na njemu svojstveni način nanizal društvene dogodke v celoto z vidika: »Narodi stokajo in vriskajo, mrko orožje se kopiči v gore — ali naše gore, sredi slovenske zemlje, stoje trdno neizpremenjene od pamtiveka. Mi ostanemo verni sinovi domovine. Združeni smo v socialno skupnost enakovrednih, ki ne poznajo družabnih razredov in političnih bojev.« — Omenja planinski tabor na Mrzlici ob desetletnici, obenem s stoletnico rojstva Hausenbichlerja, novo postojanko na Kumu in se spominja umrlega člana Hanžeka ter zadnje veleture († 10. II. 1939) sv. očeta Pija XI. — Tajnik Danilo Kostajšek poda zaokroženo poročilo o vseh delih uprave, o sestavi odbora in o poslovanju odsekov. Sklenjeno je bilo povečanje Doma na Mrzlici (proračun 120.000 din). Postojanko na Kumu dobimo s tem, da prevzamemo od Posavske podružnice sobico in odkupimo opremo. — Štirje dimnikarji se potegujejo za ometanje pri našem Domu; odločila bo banska uprava. Oskrbnico imamo novo. Desetletnico smo proslavili s planinskim taborom. Predavanja stanejo preveč. Število članov — žal — pada. Naročnikov na Planinski Vestnik je premalo. — Blagajnik Drago Radej (zanj Jože Plevčak) in gospodar Franc Šentinc poročata sestavno o svojem področju. Čisto premoženje 199.099 din, dohodki Doma na Mrzlici 32.126 din, izdatki zanj 30.232 din; gradnja rezervoarja 13.676 din. — Vpisanih obiskovalcev 2362. — Blagajnik, prezaposlen, odlaga funkcijo; izreče se mu zahvala. — Smučarski odsek (tajnik Juro Baumgarten): Delovanje uspešno, kljub slabim snežnim razmeram, z rednimi izleti in vežbami. V tečaju na Kopaoniku je Ivan Gorjup položil izpit za državnega in saveznega smučkega učitelja. Priredili smo tri večje tekme (mladinsko, alpsko kombinacijo in slalom). — Fotoodsek (Efreml Pavlič) nima prostorov,

vendar je oskrbel dovolj posnetkov-razglednic; udeležba vseh domačih razstav, posebnost 100 letnice ljudske šole v Trbovljah. — Markacijski odsek (Jože Plevčak) je vsa pota v svojem področju nanovo premarkiral ali popravil in sestavil krajepisno in po dolžini (v km) izčrpen seznam. Potrebna je trajnejša barva. — Mladinski odsek (Tone Flegar) je nastal pod okriljem naraščaja Rdečega križa meščanske šole v Trbovljah; dobro vpeljan, 15 članov, trije večji izleti. — Sprejme se izprememba § 41. pravil. — Nadomestne volitve. Novi odbornik (blagajnik): Gustav Šip, namestnik Efrem Pavlič, odbor. namestnik Juro Baumgarten. — Program za prihodnje leto (Ante Beg): Povečanje in oprema Doma, 5.000 din za odkup inventarja na Kumu, skupni izleti. — Cestni odbor (Karel Režun) poroča o stanju gradnje ceste na Mrzlico; zahvala TPD v Trbovljah, občini Trbovlje in g. Haucku. — Priporoča se naročba Planinskega Vestnika, geološke karte in Piročnika.

29. Triglavsko podružnica.

(Mojstrana, 21. januarja 1939.)

Predsednik (Tone Potočnik): Glavno delo je bilo gradnja koč na Mlinci (otvorjena 24. julija 1938). — Tajnik (Tone Kovač) poroča podrobno o koči; oskrbnik zanjo je bil nastavljen po razpisu. — Blagajnik (Janez Košir) in gospodar koč (Franc Tolar) poročata: Članov je bilo 121; dohodkov 32.847,81 din, izdatkov 31.967 din, dolga 10.000 din. — Dohodkov v koči je bilo 10.454,50, izdatkov 10.407,75. Sprejme se izprememba § 41. pravil.

Volitve: predsednik Tone Potočnik; odborniki: Janez Košir, Feliks Zima, Janko Kramar, Tone Kovač, Franc Tolar, Gregor Lah; namestnika: Andrej Smolej, Alojzij Rekar; pregledovalca računov: Franc Rabič, Jelca Klančnik; delegati za skupščino: Tone Potočnik, Tone Kovač, Franc Tolar; namestnik Gregor Lah. — Zastopnik Hodnik naj predstavi pri Glavnem odboru za doseg ugodnih železniških zvez na Gorenjskem.

30. Tržiška podružnica.

(Tržič, 14. januarja 1939.)

Načelnik Nadislav Salberger: V triletni upravni dobi je sedanji odbor dodobra rešil započete načrte. Potek je normalen; bil bi še boljši, ko bi bilo več zaslombe v članstvu. Z Glavnim odborom najboljše razmerje, odseki marljivi. Središče skrbi je Dom na Kofcah, končno odkupljen od zadruge; dolg zanj to leto znižan od 205.000 din na 165.000 din. Razen njega upravljamo Kočo pod Storžičem, Kočo na Bistriški planini in Zavetišče v Gozdu. Od vseh postojank in na vrhove smo usmerili in zaznamovali pota (Begunjščica, Veliki vrh, Klavdo, Storžič); le s smuško potjo s Kofc nismo uspeli zaradi odklonilnega stališča lastnikov zemlje. Tragična nesreča pod Storžičem nas je izučila, da opremimo reševalni odsek. Izdali smo nov zemljevid Karavank in razglednice. Dobil smo v mestnem domu društveno sobo. — Tajnik (Ferd. Kokalj) poda podrobnosti o delovanju odbora. — Gospodarski odsek (gospodar Zane Kališnik) izpričuje racionalnost gospodarstva v vseh štirih postojankah; Dom smo popravili in dobro opremili. Obiskovalcev-domačinov bi moralo biti več. — Markacijski odsek (načelnik Maks Poljanšek) je opravil 19 potov, naš okoliš je v vseh zvezah zaznamovan. — Fotoodsek (načelnik Oton Boskovič) je priredil fotorazstavo danes in pripravil slike iz svojega okrožja. — Reševalni odsek (Avgust Primožič) je preskrbljen za najpotrebnejšim. Nesreč ni bilo; v enem primeru je bil odsek »potegnjen«. Na tečaj nismo, žal, mogli poslati nobenega člana. — Mladinski odsek (gdč. Marija Mally), 13 članov, je sestavljen iz vajencev in mladih delavcev; šola se odteguje. Potrebni so izleti. — Blagajnik (Janko Rozman): Dohodkov je bilo 39.459 dinarjev, izdatkov 40.409 din; vsa aktiva 287.379,10 din; pasiva 246.728,85 din (med njimi dolg Tržiški posojilnici 165.936,50 din in L. Gasnerju 59.801 din). — Proračun za leto 1939 (Nadislav Salberger) z dohodki 37.200 din in istimi izdatki se odobri.

Volitve: predsednik Nadislav Salberger; odborniki: Ferdinand Kokalj, Janko Rozman, Avgust Primožič, Žane Kališnik, Marija Mally, Frenk Čarman, Oton Boskovič, Danilo Cingerli, Maks Poljanšek, Anton Hladnik, Janez Ausser; namestniki: Maks Debevc, Anton Šter, Franc Klemenc; preglednika: Janez Majeršič, gđc. Perhavec, namestnik Jože Javornik; delegate bo izbral odbor. — Odobri se izprememba § 41. pravil. — Banski svetnik in župan Janez Majeršič izraža zahvalo in priznanje odboru za obsežno in plodno delo ter obljublja podporo občine. — Načelnik razvije program za bodoče delo, med drugim ustanovitev propagandnega in plezalnega odseka.

III. Nova podružnica za leto 1939.

31. Dravograjska podružnica.

(Dravograd, 26. marca 1939; ustanovni občni zbor.)

Ustanovni občni zbor otvori ob prisotnosti 32 oseb pol. pristav Matija Šega. Ko so se prečitala in sprejela pravila, se izvoli odbor 10 članov, 2 namestnikov in 2 pregledovalcev računov, in sicer: načelnik Anton Pernat, gostilničar in lesni trgovec iz Meže; odborniki: Ljud. Gošler, Matija Šega, Janko Kaiser, Stane Šuligoj, Alojz Počivavšek, Anton Böhm, Karel Gajšek, Gvidon Kaiser in Matija Štrajner; namestnika: Martin Cehner, Franc Korat; preglednika: Ivan Milač, Rudolf Smerdu; delegate bo izbral odbor.

Na predlog Matija Šega se bo takoj pričelo s predpripravami za zgraditev planinske koče ali zavetišča na Košenjaku, oziroma na Kozjeku. Jakob Mori, Pavel Očko in Tit Mori, vsi iz Ojstrice, se sprejmejo kot zaupniki. — Delegat Glavnega odbora Božidar Gajšek razvija program Glavnega odbora, ki mu naj podružnica sledi. — Karel Gajšek, narodni poslanec, toplo pozdravi zamisel ustanovitve podružnice ravno v Dravogradu in priporoča odboru agilnost. Področje podružnici bodi ves okraj Marenberg.

IV. Dodatek.

Turistovski klub »Skala«.

(Ljubljana, 21. aprila 1939.)

Po poročilu predsednika dr. inž. Žumerja je klub posvetil svoje delo predvsem notranjemu klubskemu življenju. Na članskih sestankih (vsakih 14 dni) so predavali člani sami ali pa so bili diskusijski in informativni večeri. Druga stran odborovega dela je bilo gospodarstvo, zlasti skrb za postojanko na Voglu. — Iz tajniškega poročila: Klub ima sedaj 127 članov. Tudi Jeseniška podružnica »Skale« uspešno deluje. Njeni člani so v pretekli sezoni izvršili več prvenstvenih vzponov. V načrtu ima gradnjo tretjega bivaka, in sicer pod Široko Pečjo. — Savinjska podružnica se loteva z novimi silami svojega dela.

V imenu S.P.D. in Saveza planinskih društev je zborovanje pozdravil dr. Pretnar ter s prijaznimi besedami želel klubu tudi v bodoče uspešno delo.

Soglasno je bila izvoljena nova uprava kluba: predsednik dr. inž. Matija Žumer, njegov namestnik Miroslav Pleterski, tajnik Edvard Keržan, blagajnik Luce Strauss, gospodar Adolf Keržan, knjigovodkinja Zdenka Žmitek, knjižničar Bogdan Jordan, načelnik alpinističnega odseka Dušan Klepec; namestniki odbornikov: inž. Milan Mikuč, Jože Trpin, Leopold Biško, Cvetko Gombač.

V. Statistika Slovenskega

1. Upravna statistika Slovenskega Statistique d'administration de la

Tek. št. — Numéro	Podružnica, sedež in naziv <i>Société affiliée, lieu et nom</i>	Člani <i>Membres</i>						Planinski Vestnik	
		redni <i>réguliers</i>		mla- dinski odsek <i>section de la jeunesse</i>		akadem- ska skupina <i>groupe d'acadé- miciens</i>		naroč- niki <i>abon- nées</i>	
		1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938
1.	Ljubljana (Osrednje društvo) . . .	3071	3149	860	1077	1171	976	1265	1178
2.	Celje (Savinjska)	575	671	95	104	—	—	105	106
3.	Črnomelj (Belokranjska)	100	90	—	—	—	—	11	4
4.	Dovje-Mojstrana (Triglavska) . . .	99	121	—	—	—	—	6	8
5.	Gorje (Gorjanska)	52	52	—	—	—	—	12	4
6.	Jesenice (Jeseniška)	267	254	50	103	—	—	103	106
7.	Kamnik (Kamniška)	108	126	—	—	—	—	48	46
8.	Konjice (Dravinjska)	84	93	—	—	—	—	15	11
9.	Kranj (Kranjska)	301	310	106	57	—	—	84	82
10.	Kranjska Gora (Kranjskogorska) . .	52	52	—	—	—	—	9	11
11.	Litija (Litijska)	122	133	—	—	—	—	15	11
12.	Maribor (Mariborska)	915	937	447	465	—	—	206	200
13.	Mežica (»Peca«)	179	157	—	—	—	—	11	9
14.	Novo mesto (Novomeška)	97	80	8	18	—	—	34	39
15.	Poljčane (Poljčanska)	69	71	—	—	—	—	7	8
16.	Prevalje (Prevaljska)	59	135	1	2	—	—	6	9
17.	Radovljica (Radovljiška)	218	236	—	—	—	—	49	47
18.	Rajhenburg (Bohor)	25	64	—	—	—	—	3	11
19.	Rateče-Planica (Rateško-Planiška)	52	52	—	—	—	—	3	4
20.	Ribnica (Ribniška)	62	62	—	—	—	—	16	16
21.	Rog. Slatina (Rogaško-Slatinska) . .	51	50	—	—	—	—	7	6
22.	Ruše (Podravska)	85	102	—	—	—	—	11	11
23.	Slovenjgradec (Mislinjska)	101	115	57	48	—	—	17	20
24.	Slov. Bistrica (Slovenjebistriška) . .	98	83	—	—	—	—	12	12
25.	Srednja vas (Bohinjska)	65	78	—	—	—	—	17	19
26.	Škofja Loka (Škofjeloška)	84	97	—	—	—	—	26	33
27.	Šoštanj (Šaleška)	122	113	7	21	—	—	19	27
28.	Trbovlje (Trboveljska)	193	179	1	6	—	—	21	25
29.	Tržič (Tržiška)	146	137	—	12	—	—	25	21
30.	Zidani Most (Posavska)	189	117	—	—	—	—	15	16
	Skupaj — <i>Somme</i>	7677	7862	1632	1913	1171	976	2178	2100

Planinskega društva.

Planinskega društva v letu 1938.

société alpine slovène (SPD) en 1938.

Odseki <i>Sections</i>													Seje <i>Séances</i>		Število predavanj <i>Conférences</i>		Postojanke <i>Cabanes</i>				Zavetišča — <i>Refuges</i>
gradbeni <i>de construction</i>	gospodarski <i>économiques</i>	alpinski <i>d'alpinistes</i>	zimsko alpinski <i>d'alpinistes d'hiver</i>	markacijski <i>à marquer</i>	mladinski <i>de la jeunesse</i>	literarni <i>littéraires</i>	foto <i>photo</i>	propagandni <i>de propagande</i>	rešilni <i>de sauvetage</i>	jamarški <i>de grottes</i>	kopaljski <i>de bains</i>	odborove <i>du comité</i>	odsekov <i>des sections</i>	številu <i>nombre</i>			oskrbovane <i>gardées</i>				
														1937			1938	vse leto <i>toute l'année</i>	poleti <i>en été</i>		
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	48	124	10	41	20	19	10	9	—	
1	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	—	16	14	2	1	6	6	3	3	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	4	3	—	—	—	—	—	1	—	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	16	15	1	11	1	2	—	2	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	9	—	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	1	1	3	3	2	1	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	2	2	1	1	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	41	—	2	4	4	4	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	1	—	1	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	—	1	—	—	—	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	1	1	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	—	—	2	2	2	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	1	3	3	2	1	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	1	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	9	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	—	—	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	2	2	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	12	3	1	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	10	1	—	3	3	2	1	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2	2	2	—	1	
6	6	3	11	13	6	8	6	4	4	1	1	270	259	24	62	58	59	38	20	5	

2. Poset postojank po
Fréquentation des cabanes

Tek. štev. Numéro	Postojanka Cabane	Oskrbuje podružnica SPD, sedež Gardée par la section SPD, lieu	Poset Fréquentation		
			1936	1937	1938
1.	Aleksandrov Dom (Logarska dolina)	Celje	808	879	917
2.	Celjska koča (Tolst)	Celje	1498	1464	1488
3.	Dom na gori Sv. Uršule	Slovenjgradec	1241	1084	1121
4.	Dom na Kofcah	Tržič	—	1415	1406
5.	Dom na Mirni gori	Črnomelj	369	425	454
6.	Dom na Mrzlici	Trbovlje	1801	2324	2362
7.	Dom pri Sv. Treh Kraljih	Slov. Bistrica	—	1320	1353
8.	Frischaufov dom (Okrešelj)	Celje	2028	1990	2135
9.	Hlebov dom na Smolniku	Ruše	2482	1167	1271
10.	Kadilnikova koča (Golica)	Jesenice	1901	1547	1381
11.	Kocbekov dom (Korošica)	Celje	1209	890	1069
12.	Koča na Bistriški Planini	Tržič	—	252	397
13.	Koča na Boču	Poljčane	3818	2789	1744
14.	Koča na Donački gori	Rog. Slatina	178	261	263
15.	Koča na Gozdu	Kranjska Gora	850	824	981
16.	Koča na Klopnem vrhu	Maribor	2477	1850	1594
17.	Koča na Kremzarjevem vrhu	Slovenjgradec	1643	997	889
18.	Koča na Lisci	Zidani Most	2399	2183	1857
19.	Koča na Ljubniku	Škofja Loka	1137	1129	1442
20.	Koča na Pesku	Slov. Konjice	2371	1748	1441
21.	Koča na Smrekovcu	Šoštanj	1189	993	1036
22.	Koča pod Bogatinom	Srednja vas	1218	1307	959
23.	Koča pod Kopo	Slovenjgradec	—	278	2535
24.	Koča pod Storžičem	Tržič	685	1025	970
25.	Koča v Krnici	Kranjska Gora	645	375	530
26.	Mariborska koča (Pohorje)	Maribor	6816	7040	6676
27.	Mozirska koča na Golteh	Celje	908	1124	1402
28.	Piskernikovo zavetišče (Log. dolina)	Celje	1212	1148	1082
29.	Prešernova koča (Stol)	Kranj	912	1031	1070
30.	Roblekov dom (Begunjščica)	Radovljica	1133	898	1006
31.	Ruška koča (Pohorje)	Ruše	5202	4605	3979
32.	Senjorjev dom (Pohorje)	Maribor	2827	3288	3268
33.	Spodnja koča na Golici	Jesenice	1076	1043	963
34.	Tamar v Planici	Rateče-Planica	—	2497	2805
35.	Tomazinova koča (Sv. Gora)	Litija	1994	1159	1930
36.	Uletova koča (Peca)	Mežica	1480	1240	1134
37.	Valvazorjeva koča (Stol)	Kranj	1034	1000	1210
38.	Zavetišče pri Sv. Pankraciju	Maribor	944	1090	1125
39.	Zavetišče v Gozdu	Tržič	—	314	792
40.	Koča na sedlu Mlinca	Dovje-Mojstrana	—	—	329
Skupaj — Somme			57.395	57.984	60.364

družnic SPD v letu 1938.
des sections SPD en 1938.

Jugoslovani <i>Yuogoslaves</i>	Avstrijci <i>Autrichiens</i>	Italijani <i>Italiens</i>	Rusi <i>Russes</i>	Angleži <i>Anglais</i>	Poljaki <i>Polonais</i>	Bolgari <i>Bulgares</i>	Čehoslovaki <i>Tchéco-slovaques</i>	Francozi <i>Français</i>	Nemci <i>Allemands</i>	Razni <i>Divers</i>
815	60	2	—	12	2	—	10	5	9	2
1474	8	2	—	—	—	—	—	—	4	—
1087	—	4	—	—	—	—	1	—	28	1
1394	—	3	—	1	—	1	1	—	3	3
447	3	—	—	—	—	—	3	—	1	—
2343	9	4	—	1	—	—	5	—	—	—
1336	—	1	—	—	—	—	—	—	10	6
2028	31	3	—	4	—	1	12	1	44	11
1183	—	—	—	—	—	—	12	—	70	6
1247	121	1	—	2	—	—	4	—	—	6
998	13	2	—	—	—	—	4	3	40	9
338	—	2	—	—	—	—	4	—	3	—
1643	62	2	—	1	—	—	5	—	—	31
258	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—
882	—	4	—	—	—	—	5	—	74	16
1553	—	11	—	—	—	—	8	—	6	16
866	—	—	—	—	—	—	—	—	20	3
1834	14	1	—	—	—	—	8	—	—	—
1482	—	3	—	1	—	—	2	—	8	—
1411	5	2	—	—	—	1	4	1	14	3
1034	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
854	—	10	—	3	—	4	3	—	84	1
2482	—	—	—	—	—	—	1	—	45	7
975	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—
496	—	—	—	1	—	—	10	—	23	—
6277	—	20	—	3	1	—	76	7	233	59
1396	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1059	9	2	—	—	—	—	7	1	2	2
886	—	—	—	—	—	—	2	—	180	2
979	—	1	—	—	—	1	5	—	15	5
3591	297	6	—	—	—	—	12	5	66	2
3252	—	—	—	—	—	—	5	2	—	9
892	58	—	—	1	—	—	7	—	—	3
2530	177	23	1	10	—	2	17	4	—	41
1930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1025	—	—	—	—	—	—	—	—	109	—
1161	—	—	—	2	—	—	2	—	36	9
549	—	—	—	—	—	—	6	—	570	—
792	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
301	—	—	—	—	—	—	1	—	27	—
57.066	872	109	1	42	3	10	245	29	1733	254

3. Poset postojank Osrednjega društva Slovenskega Planinskega društva v Ljubljani v letu 1938.

Fréquentation des cabanes de la société centrale alpine slovène à Ljubljana en 1938.

Tekoča stev. Numéro	Naziv in lega postojanke Osrednjega društva SPD <i>Noms et lieux des cabanes de la société centrale SPD</i>	Poset leta <i>Fréquentation en</i>			Jugoslovani <i>Yougoslaves</i>	Avstrijci <i>Autrichiens</i>	Italijani <i>Italiens</i>	Rusi <i>Russes</i>	Angleži <i>Anglais</i>	Poljaki <i>Polonais</i>	Bolgari <i>Bulgares</i>	Čehoslovaki <i>Tchécoslovaques</i>	Francozi <i>Français</i>	Nemci <i>Allemands</i>	Razni <i>Divers</i>
		1936	1937	1938											
		1.	Aleksandrov dom (Triglav) . . .	1839											
2.	Aljažev dom (Vrata)	3015	2695	3207	2846	85	18	—	39	1	12	62	2	120	22
3.	Cojzova koča (Kokrsko sedlo) . .	1024	1071	926	898	6	2	—	5	—	—	3	—	4	8
4.	Češka koča (pod Grintavcem) . .	658	593	597	545	18	1	—	4	—	—	5	1	11	12
5.	Dom v Kamniški Bistrici	1767	1623	1407	1367	—	22	3	33	6	3	13	6	30	14
6.	Dom na Komni	1438	1631	1403	1317	—	22	—	6	1	15	8	—	31	3
7.	Dom na Krvavcu	1407	1122	1352	1342	—	—	—	—	—	2	6	1	1	—
8.	Erjavčeva koča (Vršič)	1040	1033	1374	1153	15	12	—	15	—	—	25	6	118	30
9.	Koča na Jermanovih Vratih	2203	1674	1768	1729	—	1	2	—	—	—	3	—	23	10
10.	Koča pri Triglavskih jezerih . . .	2069	1720	1789	1502	—	19	—	26	—	17	16	2	176	31
11.	Koča na na Veliki Planini	1148	1153	1261	1244	—	3	—	1	—	1	4	—	3	5
12.	Krekova koča (Ratitovec)	379	585	850	826	9	—	—	9	—	2	3	—	1	—
13.	Orožnova koča (Črna Prst)	373	251	324	270	3	2	—	—	—	—	6	—	39	4
14.	Staničeva koča (Triglav)	1076	1043	896	712	—	7	—	3	—	20	13	—	141	—
15.	Triglavski dom (Kredarica)	2866	2436	2988	2491	2	33	3	19	1	4	35	9	356	35
16.	Vodnikovakoča (nad Velim Poljem)	828	720	913	782	—	5	2	19	3	14	4	9	69	6
17.	Zlatorog (Bohinjsko jezero) . . .	1435	855	916	603	—	21	1	54	2	18	27	16	136	48
	Skupaj — <i>Somme</i>	24565	21835	23699	21125	138	181	11	266	14	111	245	59	1393	244

KRUH

TURIST

Glavna zaloga:
FEIERTAG, Betnavska 43
 Telefon 28-24

Podružnice:
NOVA VAS
 Glavni trg v
 trgov. Skaza
 in Ulica
 10. X. št. 5

KRUH
TURIST
LAŠČI
ŽALNKA
FEIERTAG-MARIBOR

Črni kruh iz rži je zelo tečen, ostane 8—10 dni
 v največji vročini popolnoma svež in zdrav.

STEKLO
PORCELAN
KERAMIKA
KRISTALI
AVG. AGNOLA
 LJUBLJANA, TYRŠEVA C. 10
 Telefon 2478

Valvazorjeva koča 1180 m

Nova planinska postojanka — obdana s smrekovimi gozdovi, idealni sprehodi — z večjim številom udobnih sob in skupnimi spalnicami. — Dostop z železniške postaje Žirovnica, po udobni poti do doma 1½ ure. Odprta vse leto. Prvovrstna prehrana in postrežba. Cene nižinske. Pension od 45.— din. — Ture: Na Prešernovo kočo vrh Stola 2½ ure, Golica 5 ur, Zelenica 3 ure.

Prešernova koča 2193 m

oskrbovana do začetka oktobra. — Dostop z železniške postaje Žirovnica preko Valvazorjeve koče 4 ure. — S koče edinstven razgled na Julijske Alpe in na vso Gorenjsko. Z vrha pa na vso Koroško do Velikega Zvonarja. — Krasna flora.

Ne pozabite si ogledati

vedno novodošle novosti
 v modni trgovini

T. Eger — Ljubljana

Sv. Petra cesta 2

Prosimo, ogledajte si izložbe!

IVAN ŠIŠKA

tovarna parketov

Ljubljana, Metelkova ulica 4

Telefon 22-44

se priporoča za naročilo
 vsakovrstnih parketov
 po nizkih cenah

Planinci!

Nemudoma naročite v pisarni Slovenskega Planinskega društva v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4/l.:

Album planinskih slik:

Iz naših gora, II. zvezek	din 55.—
Mlakarjeve izbrane planinske spise, I., II. in III. zvezek, vsak zvezek v polusnje vezan	„ 75.—
v platno vezan	„ 65.—
v polplatno vezan	„ 60.—
Dr. B. Breclj: Prva pomoč	„ 12.—
M. M. Debelakova: Plezalna tehnika	„ 15.—
Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp	„ 15.—
Dr. A. Brilej: Priročnik, izdanje 1939	„ 18.—

ZEMLJEVIDI:

Julijske Alpe, nova naklada, za člane	„ 5.—
za nečlane	„ 7.—
Kamniške planine	„ 5.—
Karavanke	„ 5.—
Škofjeloški okoliš	„ 6.—
Zasavje	„ 2.—

Pridobite nove naročnike »Planinskega Vestnika«. Celoletna naročnina le 50 din, plačljiva tudi v dveh obrokih.